

Jesús Tté Buaë Kit Lucas tö Lucas

Wëm tö yëkkuö i' kit e' wák kiè Lucas. Ie' tö ikit wëm eköl kiè Teófilo e' a. Welepa tö ibikeitsè tö Teófilo dör romawak eköl ena ie' dör kékëpa tajë ese. Lucas tö ie' a yëkkuö i' kit as ì o' Jesús tö ena ì wa s'wöblaḡitö e' jcherwä ie' wä yësyësë.

Yëkkuö i' kḡ Lucas tso' ikkachök tö Jesús dë'bitḡ sulitane tsatök, Israel aleripa ena pë' ulitane. Jesús kë dë'bitḡ Israel aleripa ë a. Lucas tö ichè tö Jesús kḡne' ká i' kḡ sulitane kimoie. Nies Lucas kḡ ikiane tö s'wä ijcherwä tö Jesús dë'bitḡ iYë kkachök se' a.

Ì tso' kitule Colosenses 4.14 ena Filemón 24 ena 2 Timoteo 4.11, e' wa se' wä ijcher tö Lucas bak Pablo wapiöuk. Welepa tö ibikeitsè tö ie' kë dör Israel aleri. Ie' bak kanëblök s'kapeyökwakie. Nies welepa tö ibikeitsè tö ie' tö yëkkuö i' kit ká kiè Roma eḡ Jesús kḡne' e' kḡ duas de dabom teryök (60) ena dabom kuryök kḡ sulitu (79) e' shḡ ulat.

Ttè tsá kitule

¹⁻³ A kékëpa tajë Teófilo, ì o' Jesús tö sa' shḡa mik ibak ká i' kḡ etä, e' paka' sa' a wépa itsá su'bitḡ dō ibata ekkë e'pa tö. Ie'pa dör Jesús ttè buaë e' kanéukwakpa. Tajë sa' malepa imaḡ' shtë yëkkuö kḡ, erë kë idë'ttsa wës ikiane shtë es. E' kuëkḡ ye' tö iwà chakéwä bua'iewä itsá dō ibataë. Es ye' isué tö buaë idir shtëmi be' a yëkkuö i' kḡ seraḡ wës ibak es ⁴as be' éna iar tö ttè wa be' wöblane, e' dör moki.

Juan S'wöskuökwak kurke e' biyö yëne

⁵ Mik Herodes bak judiowak blúie etá sacerdote tso' eköl kiè Zacarías. Judiowak sacerdotepa ñi dapa'oule erule erule kaneblok Skéköl wé a. Zacarías dör sacerdotepa erule kiè Abías wakpa e' eköl. Ie' alaköl kiè Elisabet, e' dör ñies sacerdotepa ditséwö wes iwëm es. ⁶ Ie'pa bül serke yësyësë Skéköl wöa. Ie'pa tö Skéköl ttè me'bak dalöiëno, e' dalöieke buaë, kë kî ì sulu tté ta'. ⁷ Erë Elisabet kë döta' aläë. Ñies ie'pa bül dör këkëpalatke.

⁸ Etökicha ta mik Zacarías ena imalepa kàne iwakanéuk Skéköl wé a, ⁹ etá ie'pa iné ilè wa wes ie'pa wöblar es isuoie tö yi kàne shkökwa Skéköl wé shua íyi masmas ña'uk Skéköl a. Etá idettsa tö Zacarías kawöta shkökwa. ¹⁰ Mik ie' tso' Skéköl wé shua íyi masmas ña'uk, e' dalewa taië s'daparke u'rkî ttök S'yë ta. ¹¹ E' wösha ta Skéköl biyöchökwak eköl e' kkachéwa ie' a ka' tso' íyi masmas ña'woie Skéköl a e' ulà bua'kka. ¹² Mik ie' tö Skéköl biyöchökwak sué ta ie' tkinewa suane taië iyöki. ¹³ Etá biyöchökwak tö iché ie' a:

—A Zacarías, kë be' suanuk. Ì kié be' tö Skéköl a, e' meraëitö be' a. Be' alaköl dör Elisabet, e' döraë aläë, e' wák wëm. Ie' kiè múka a' tö Juan. ¹⁴⁻¹⁵ Ie' döraë këkëpa taië Skéköl wöa. E' kuëki e' be' ttsë'weraë buaë kaneë. Ñies ie' tö taië pë' ttsë'weraë buaë. Ie' kë ì shköshkö yepa. Kam ie' kur etá Wiköl Batse'r döraë ie' kî taië. ¹⁶ Ie' tö Israel aleripa taië, e' kerane ie'pa Kéköl yulökne. ¹⁷ Ie' döraë Skéköl yöki kewe itté pakök. Ie' tö ipakeraë Wiköl Batse'r diché taië e' wa wes Skéköl tteköl kiè Elías bak ká iaiaë es. Ie' ipakeraë as iyë er buarne ila'r kî ena

ila'r er buarne iyé ki. Ñies ipakeraëitö as wépa tö Skéköl ttè dalösewéwa, esepa e' wöbla'ù senuk yésyèsé. Es ie' tö ie'pa patteraë Skéköl datse e' panoie.

¹⁸ Etä Zacarías tö Skéköl biyöchökwak a ichaké:

—¿Ì wa be' ye' a ikkachèmi tö ttè e' dör mokì? Ye' dör kékèpalatke. Ñies ye' alaköl dewatke kékèpalatke, ta ¿wes sa' alala kókamiia?

¹⁹ Ie' iüté:

—Ye' dör Gabriel. Ye' kanèblöke Skéköl a. Ie' ye' patké ttè buaë i' chök be' a. ²⁰ Erè be' ké wa ye' ttè klöone, e' kueki be' ttö wöblërdawa ké ttöpaia dö mik be' alà kune etä. Mik ì chéyö be' a e' kéwö de, etä be' ttörane.

²¹ E' dalewa ie'pa tso' Zacarías panuk u'rki, e'pa tö ibikeitsé, “¿Ì tö ie' wöklö'wé, e' ké dötsa bet Skéköl wé a?” ²² Mik ie' dettsa, etä ie'pa tö isué tö ie' ttö wöblënewa, ké ie' ttoia ta ulà è wa ie' tö iwà kkaché ie'pa a. Etä ie'pa éna iane tö ilè suéitö kabsueie. Es ie' ate me'ie.

²³ Mik ie' kanè one Skéköl wé a, etä imiane iu a. ²⁴ E' ukuöki ta ie' alaköl Elisabet duneka. Ie' e' tkéwa iu a dö si' skel, ké dè'ttsa wérö. ²⁵ Ie' tö iché, “Ikképa Skéköl tö alà mé ye' a. Es ie' er buaë ché ye' a, ekké ye' jaène.”

Jesús kurke e' biyö yëne

²⁶ Elisabet duneka e' ki si' de teröl, etä Skéköl tö ibiyöchökwak kiè Gabriel, e' patké Nazaret, ká e' ate Galilea. ²⁷ Ee busi serke eköl kiè María. Ie' kam ser wëm ta, erè ie' ttè meule wëm eköl kiè José e' a senowa ie' ta. José dör blu' bak kiè David e' aleri

eköl. ²⁸ Etā Skëköl biyöchökwak dewa wé María tkër ee, ta ichéitö ie' a:

—¿Is be' shkëne? Skëköl er buaë ché be' a. Ie' tso'ie be' ta.

²⁹ Ttè e' tō María tkiwéwa ta ibikeitséitö, “¿Iök ye' shkë'wé es?” ³⁰ Etā Skëköl biyöchökwak tō iché ie' a:

—A María, Skëköl er buaë ché be' a, e' kueki kë be' suanuk. ³¹ Be' dūrkaaraë, be' alà kurdaë wák dör wëm, ikiè múkabö Jesús. ³² Ie' dōraë këkë tajë, dalö tajë. Ie' kirdaë Skëköl dör íyi ulitane tsata, e' Alà. Skëköl tō ie' meraka blu'ie wes iyë bak kiè David es ³³ as Jacob aleripa wëttsùitö blu'ie këkraë kë erta'wa.

³⁴ Etā María tō ichaké Skëköl biyöchökwak a:

—Kam ye' ser wëm ta, etā ¿wes ì ché be', e' wà tkömi ye' ta?

³⁵ Skëköl biyöchökwak iüté:

—Wiköl Batse'r dōraë be' ki, Skëköl dör íyi ulitane tsata e' diché ardaë be' ki. E' kueki be' alà kurdaë, e' serdaë Skëköl ë a. Ie' kirdaë Skëköl Alà. ³⁶ Nies be' yami kiè Elisabet këkëpalatke cheke tō kë idötā' alàë, e' alà kurdaë. Si' i' wa ta ie' ki ide si' teröl. ³⁷ Ì kos or Skëköl a, kë ì ku' darerë ie' a wè.

³⁸ Etā María tō iché:

—Ye' dör Skëköl kanè méso, as ie' tō iù ye' ta wes be' iché es.

Etā Skëköl biyöchökwak mía.

María mía Elisabet pakök

³⁹ E' ukuöki ta María dali ié ta imía bet Elisabet pakök. Elisabet serke Judea kã dör kabataie ee.

⁴⁰ Mik ie' dewa Zacarías u a, etā ie' tō Elisabet shkë'wé. ⁴¹ Mik e' ttsé Elisabet tō, etā ilà wöti'ne

tajë ie' shuā ta Wiköl Batse'r de iki tajë. ⁴² Ie' ttémi darërëë ta ichéitö María a:

—Skëköl er buaë ché be' a alakölpa ulitane tsata. Ñies ie' er buaë ché be' alà kūrmi e' a. ⁴³ Ye' siarë çwes e' a ie' er buaë ché tö ye' Këkëpa mì e' de ye' pakök? ⁴⁴ Mik be' tö ye' shkë'wé e' ttsé yö, e' bet ta ye' alà wötj'ne ye' shuā ittse'ne buaë e' kueki. ⁴⁵ Ì ye' Skëköl tö be' a, e' klö'wëbö tö iwà tköraë, e' kueki ayëcha buaë be' dör.

⁴⁶⁻⁴⁹ María tö iché:

“Ye' dör Skëköl kanè méso ësela siarë ese ë, erë e' ska' ie' er de.

E' kueki ie' kikekëka ye' tö.

Ie' dör ye' tsatkökwak, e' tö ye' ttsé'weke buaë.

Ie' diché tajë íyi ulitane tsata, e' tö ì buaë shuteë wé ye' a.

E' kueki i'tami ye' yërdaë: ¡Ayëcha buaë!

¡Skëköl dör batse'r!

⁵⁰ Wëpa tö ie' dalöieke, esepa sueke ie' tö këkraë er siarë wa.

⁵¹ Ì kë or yi a ese wëitö idiché tajë wa:

Pë' e' ttsökä tajë esepa tö ì bikeitseke wë ese wöklö'wëitö.

⁵² Kä wökirpa uyéttseitö ikulé ki, e' skéie s'siarëpa tkékaitö.

⁵³ Wëpa siarë kë wä ì ku' ñè, esepa a ì buaë méitö tajë.

Erë inuköl blúpa esepa patkémiitö ulà wöchka.

⁵⁴ Israel aleripa dör ie' kanè mésopa.

Ká iaiaë ie' tö ie'pa a iyë' tö ie' tö ie'pa suëraë er siarë wa.

Ttè e' kë chë'wa ie' éna.

⁵⁵ Es ie' tö iyë'bak Abraham a,
ñies ie' aleripa kōs daiā ie' itōki e'pa a.”

Es María tö iché.

⁵⁶ María sené Elisabet ska' dō si' mañat tã imiāne iu a.

Juan S'wōskuōkwak kune'

⁵⁷ Mik Elisabet alà kurke e' kēwō de, eṭa iwà kune wēm. ⁵⁸ Mik pē' serke tsinet ena iyamipa eḱka, e'pa ibiyō ttsé tö Elisabet sué Skēkōl tö er siarē wa, eṭa ie'pa kōs ttsē'ne buaē wēs Elisabet es.

⁵⁹ Mik ilà kune' e' kī ká de pākōl (8), eṭa ie'pa debitu ilà tottola kkuōlit tērke tsir, e' kēwō tkō'uk wēs ie'pa wōblane es iwà kkachoie tö alà e' dōr judiowak. Ie'pa éna iyé kiè Zacarías, e' kiè makka iki. ⁶⁰ Erē imì tö iché:

—Au, ie' kirdaē Juan.

⁶¹ Ie'pa tö iché:

—Kē yi ku' be' yamipa shuā kiè es. Eṭa ḷì kueḱi be' ikiè mekeḱa es?

⁶² Eṭa ie'pa ulà kkaché ichakoie alà yé a, “ḷiṃa be' éna ikiè makka?” ⁶³ Eṭa iyé tö kaltak kié, e' kī ie' tö ishtë tö “ikiè Juan.” E' tö ie'pa kōs tkiwéwa. ⁶⁴ E' wōshã tã Zacarías ttékane, eṭa Skēkōl kikéka ie' tö taijē. ⁶⁵ Pē' serke tsinet, e'pa kōs tkirulune taijē. Ñies pē' kōs serke Judea kēbata a, e'pa shuā ittē buneka taijē. ⁶⁶ Ie'pa ulitane tö ittē ttsé e'pa tö ibikeitsé: “Alà e' dōraē kēkēpa taijē.” Ie'pa isué tö Skēkōl tso' ie' ta, e' kueḱi ie'pa tö ibikeitsé es.

Zacarías tö Skēkōl kikéka

⁶⁷ Eṭa Wikōl Batse'r de taijē Zacarías kī, e' wa ie' ttēmi Skēkōl ttekōlie tã ichéitō:

68 “Skëköl dör Israel aleripa Këköl,
e' de ie' icha k_{os} tsatkök,
e' kueki ikikökasö tajë.

69 Ie' tö S'tsatkökwak diché tajë, e' patké eköl,
e' dör ie' kanè méso bak kiè David e' aleri.

70 E' dör wës Skëköl ttekölpa batse'r
bak ká iaiäe e'pa tö iyè'at es.

71 Skëköl tö iyè'atbak tö ie' tö se' tsatkeraë s'bolökpa
ulà a,

ñies wépa éna se' ar suluë esepa k_{os} yöki.

72 Ie' tö ittè batse'r me' se' yépa bak ká iaiäe e'pa a
tö ie' se' sueraë er siarë wa,
e' kë ska' ie' er chë'wa.

73 Ie' tö iyè' se' yé bak ká iaiäe kiè Abraham e' a

74 tö se' tsatkeraëitö s'bolökpa ulà a

as se' ser ie' a kë suarta',

75 ñies as se' ser batse'r ena yësyësë ie' wöa se' tso'ia
ttsë'ka e' dalewa.

76 A ye' bëbëla, mik be' de këchke,

etä be' miraë kewe s'pattök

as se' tö Skëköl kiöwä buaë mik ide etä.

E' kueki be' kirdaë Skëköl dör iyi ulitane tsata, e'
tteköl.

77 Israel aleripa a be' tö ttè pakeraë

as ie'pa wä ijcher tö ì sulu wambleke ie'pa tö,

e' olo'yèmi Skëköl tö ie'pa ki itsatkoie.

78 Skëköl tö se' sueke er siarë wa,

e' kueki ie' tö S'tsatkökwak patkekebitu se' a datse
ká jai a

olo ta' tajë wës diwö tskir bla'mi es.

79 Wépa tso' klöulewä ì sulu ulà a wës s'tso' stui a es,

wépa tso' iduökewatke e' ë kinuk,

esepa wöa ká ñi'weraë ie' tö as itsatkërdak.

Ie'pa wëttseraitö sene bërë ie' ta' e' ñalé ki.”

Es Zacarías tö iché.

⁸⁰ Juan talane de kēchke ta Wiköl Batse'r tso' tajë ie' a. Ie' sené ká wé kē yi serku' ee dö mik ikéwö de e' kkachoie Skököl ttekölie Israel aleripa a eta.

2

Jesús kune'

(Mateo 1.18-25)

¹ Juan kune', e' kéwö ska' ta, Roma wökir kibi kiè Augusto, e' tö ká kos tso' ie' ulá a, e' wakpa kiè shtök ké seraä. ² (Ï dör s'kiè tsá kite mik Cirenio dör ká kiè Siria e' wökir e' kéwö ska' ta.) ³ Sulitane kawöta shkökne ká wé iyēpa datse ee e' kiè shtök.

⁴⁻⁵ José dör David bak Israel blú e' aleri. David kune' Belén ate Judea ee. Erë José serke Nazaret ate Galilea ee. E' kueki ie' miä María ta Belén e' kiè shtök. Ie'pa ttè meuletke ñi a senowaie, erë kam ie'pa serwa ñita. María batsö dur. ⁶ Ie'pa tso' Belén, e' dalewa ie' alà kurke, e' diwö de. ⁷ Wé s'kapökerö, e' wé a, kē ká kuneia ie'pa a kapoie. E' kueki ie'pa míyal iyiwak wé a kapökrö. Eta ee ie' alà tsá kune wák wēm, ipatréwaitö datsi'tak batsi wa mékaitö iyiwak tioie ese kulë' a ka' skéie.

Skököl biyöchökwakpa tö ttè buaë ché obeja kkö'nukwakpa a

⁸ E' nañewe tsinet Belén obeja kkö'nukwakpa tso' iyyiwak kkö'nuk. ⁹ E' bet ta Skököl biyöchökwak de eköl ie'pa ska' ta Skököl olo tajë e' olo bunekä ie'pa pamik, e' yöki ie'pa suane tajë. ¹⁰ Erë Skököl biyöchökwak tö iché ie'pa a: “Kē a' suanuk, ttè buaë datse ye' wa a' a, e' tö pé' ulitane ttsë'weraë buaë. ¹¹ Ìñe a' tsatkökwak kune David ká a, e' dör Skökëpa

pairine'bitu idi' wa a' blúie e'. ¹² A' tó ie' kueraë parratulewā datsi'tak batsi wa tēr kulë' tso' iyiwak tioie ese a. E' wa a' wā ijcher tó ì ché ye' tó a' a, e' dör mokj."

¹³ E' bet tā Skëköl biyöchökwakpa kī de taië shute, e' tó Skëköl kikekëkə tā ichekerakitö:

¹⁴ “;Skëköl tso' ká jai a, e' kīkōkasö!
iÑies wépa a Skëköl er buaë chō as esepa ser bërë ñita ká i' kī!”

¹⁵ Mik Skëköl biyöchökwakpa míyalne ká jai a, etā obeja kkö'nukwakpa tó iché ñi a:

—Mishka Belén, ì ché Skëköl tó se' a, e' wà sauk.

¹⁶ Etā ie'pa míyal bet, tā María ena José kuérakitö, tā iyëne tó alà àr iyiwak tio kulë a.

¹⁷ Mik ie'pa isué, etā ì kōs ché Skëköl biyöchökwak tó ie'pa a alà e' kī, e' pakéne ie'pa tó itsor'ak ee e'pa a. ¹⁸ Mik wépa tó, ì ché obeja kkö'nukwakpa, e' ttsé, etā e'pa kōs tkirulune. ¹⁹ Ttè e' kōs bleke María tó ier a tā ie' iwà bikeitseke ë. ²⁰ Etā obeja kkö'nukwakpa míyalne. Ì kōs ttsé ie'pa tó, sué ie'pa tó, e' kī ie'pa tó Skëköl kikekarami.

Alala Jesús tsémi Skëköl wé a

²¹ Mik alala kī ká de pāköl (8), etā ie'pa itóttola kkuölit téé tsir tā ikië mékarakitö Jesús wës Skëköl biyöchökwak iyë' María a kam ie' buklurkə e' yökj es.

²² Mik Jesús kune' e' kī ká de dabom tkëyök (40), etā María ena José mía e' batse'uk* wës ttè dalöiëno

* **2:22** e' batse'uk: E' batse'wë ì e' kë dör wës se' bribriwak e' batse'ù es awá wa i wa.

kit Moisés tö e' tö ichè es. Ie'pa wà ilà mí mè Skèköl a Skèköl wé atē Jerusalén ee. ²³ Skèköl ttè dalöiëno e' kī itso' kitule e' tö ichè: “Alaköl alà tsá kune wëm, e' kirdaë batse'r Skèköl a.” E' kuekī ie'pa wà ilà mí mè Skèköl a. ²⁴ Ñies ie'pa mía iyiwak muk jchè Skèköl a e' batse'woie wës Skèköl ttè dalöiëno tö ichè es: e' dör dù kiè tórtola, et wë'ñe ena et alaki ö nuböl pupula böt.

²⁵ E' kéwö ska' tã wëm serke Jerusalén kiè Simeón. Ie' serke yësyësë wës Skèköl kī ikiane es. Skèköl tö Israel aleripa tsatkeke e' kéwö paneke ie' tö. Wiköl Batse'r tso' ie' a, ²⁶ e' tö ie' a iyë': “be' kë blërpawã kãm be' tö wé pairine'bitū idi' wa a' blúie patkeraë Skèköl tö e' saū e' yöki.” ²⁷ Ie' ittse Wiköl Batse'r wa tö ie' kawõtã shkök Skèköl wé a, e' kuekī ie' mía demi ee. Eë ñies José ena María demi. Ie'pa wà ilala Jesús mí wakanewè wës Moisés ttè dalöiëno tö ichè es. ²⁸ Simeón tö alala kéka ulà a tã Skèköl kīkékaitö tã ichéitö:

²⁹ “A Skèköl, ye' dör be' kanè méso, ì yë' be' tö ye' a, e' wà suéyö. E' kuekī ire', ye' duöwami bëre.

³⁰ Sa' tsatkökwak patké be' tö e' wà suéiayö ye' wák wöbla wa.

³¹ E' patké be' tö ká ulitane wakpa a.

³² Ie' döraë wës ká olo es, pë' kë dör judiowak esepa er ñi'woie as ie'pa éna be' ttè mokië e' wà ar. Ñies Israel aleripa dör be' icha, e'pa kīkardaka tajë ie' batamik.”

Es Simeón tö iché.

³³ Jesús ché Simeón tò Skèköl a, e' tò Jesús mì ena iyě tkiwéwa. ³⁴ Ie' tò ikié Skèköl a as e' er buaë chõ ie'pa a ta ichéitö María dör Jesús mì e' a:

—Skèköl ibikeitsbak tò alà i' kueki se' Israel aleripa taië tsatkërdaë ñies e'pa taië weirdaë. Ie' tò Skèköl olo kkacheraë se' a, erë taië pë' tò ie' wateratssa. ³⁵ E' tò ì bikeitsekese' e' wà kkacheraë. Be' er a idalërdaë taië wes tabè tièwa be' wák er a es.

³⁶⁻³⁸ E' wösha ta alaköl debitu eköl ie'pa ska' kiè Ana, e' dör Skèköl tteköl. Ie' yě kiè Fanuel, e' dör Aser aleri. Ie' dör kèkèpalatke. Ie' sene'wa mik iia busi eta. Ie' sene' wëm e' ta duas kul (7) è ta iwëm blënewa. Ie' schönewa e' ki duas de dabom paryök ki tkël (84). Ie' serkeie Skèköl wé a idalöiök ñie nañeë S'yé ta ttè wa ena batsè wa. Ie' tò wëstela chémi Skèköl a alala Jesús kueki. Ñies ipakéitö taië Israel aleripa malepa tso' itsatkè panuk esepa a.

José ena María míyalne Nazaret

³⁹ Mik José ena María e'pa tò ì kos kanewé wes Skèköl ttè dalöiëno tò ichè es, eta ie'pa míyalne Nazaret ate Galilea ee, e' dör iwakpa ká. ⁴⁰ Alala talar è, e' tso' buaë, ñies ie' yörke buaë, ikabikeitsöke taië ta Skèköl er buaë chöke ie' a.

Jesús ate Skèköl wé a

⁴¹ Duas bit ta Jesús mì ena iyě mi'ke Jerusalén Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kèwö tkö'uk.

⁴² Mik Jesús ki duas de dabom eyök ki bök (12), eta ie'pa míyal kawö e' skà tkö'uk wes ie'pa wöblar es.

⁴³ Mik ikèwö tka, eta ie'pa míyalne iu a, erë Jesús ate Jerusalén, e' kè jcher imi wa iyě wa. ⁴⁴ Ie'pa tò ibikeitsé tò ie' dami iyamipa ta. Ie'pa shké ká

et ta ie'pa isué tö Jesús kë ku' ie'pa ta. E' kueki ie'pa iyulémi iyamipa dami taië e'pa shua. ⁴⁵ Erë ie'pa kë wa ie' kune, e' kueki ie'pa miáne Jerusalén iyulökne.

⁴⁶ Kä de böiki es, eta ie'pa tö Jesús kué Skököl wé a. Ie' tkër s'wöbla'uk ttè dalöieno wa wakpa shua ikittsök ena ichakök. ⁴⁷ Jesús tö iüteke e' ttsé ie'pa kos tö e'pa wökrarulune ittök ena isauk tö wes ie' wa iyi jcher taië. ⁴⁸ Mik imi ena iyé tö ie' sué ee, eta ie'pa tkinewa. Eta imi tö iché ia:

—A alà, ¿iök be' e' wamblé sa' ta es? ¿iök be' tö be' yé ena ye' eriawé ekké? Sa' be' yulé taië.

⁴⁹ Jesús tö ie'pa iuté:

—¿iök a' ye' yulé taië? ¿Wes a' kë wa ijcher tö a' ye' kueraë ye' Yé u a?

⁵⁰ Erë ì ché ie' tö, e' wà kë ane ie'pa éna.

⁵¹ Eta imiáne ie'pa ta Nazaret ta ie' tö ie'pa ttö iüteke buaë këkraë. E' kos bleke imi tö ie' er a. ⁵² Jesús talarke buaë, ñies ie' kí yörke taië, kabikeitsöke buaë, wër buaë Skököl wa, ñies s'ditsö wa.

3

Juan S'wöskuökwak

(Mateo 3.1-12; Marcos 1.1-8; Juan 1.19-28)

¹⁻² Kä et ta Skököl tté Juan dör Zacarías alà e' ta wé kë yi serku' ee ipatkoie ittè pakök. E' kéwö ska' ta wëm kiè Tiberio e' dör Roma wökir kibi. Ie' tkëneka ká e' wökirie, e' kí duas de dabom eyök kí skel (15). Ie' dikia ká tsitsirpa wökirpa tso'. E'pa kiè dör i' es: Poncio Pilato dör Judea wökir, Herodes dör Galilea wökir, e' èl kiè Felipe e' dör Iturea ena Traconítide e' wökir ena Lisantias dör Abilinia wökir. E' kéwö ska'

ta Anás ena Caifás e'pa dör judiowak sacerdotepa wökirpa. E' kéwö ska' ta Skëköl tté Juan ta ká sir poë wé kē yi serku' eē. ³ Etá Juan míā di' kiè Jordán kkömik pē' serke eē, e'pa a Skëköl tté pakök. Ie' tō iché ie'pa a: “A' er mane'ú Skëköl a as a' nuì olo'yōitō a' kī ta a' e' wöskuōlor iwà kkachoie.” ⁴ Isaiás dör Skëköl tteköl e' tō Juan tté kit ká iaiaē Skëköl yëkkuō kī, e' tō ichè:

“Ká sir poë wé kē yi serku', eē yile ttōraē aneule, e' tō icheraē:

'A' er mane'ú Skëköl datse e' yōkī,
e' dör wes ñalā yuèsö yësyèsë ie' yōkī es.

⁵ Káblē kos kawōta wà ièka seraa,
ñies kabata ena kakuō kos kawōta wè ñikkē,
ñalā shkuli'shkuli', e' kos kawōta yèttsa yësyèsë,
ñies ñalā suluë, e' kos kawōta paiklèttsa buaē.

⁶ Skëköl tō s'tsatkè, e' sueraē sulitane tō.' ”*
Es Isaiás iyè'.

⁷ Pē' debitu tajē Juan ska' as ie' tō ie'pa wöskuō ta ie' tō ie'pa a iché: “iA' dör s'kitō'ukwakpa suluë wes tkabē es! ¿Yi tō a' a' iché tō a' tkömishkar Skëköl tō a' we'ikeraē siarē e' ulà a? ⁸ A' senú yësyèsë, e' wa iwërmiwā tō mokī a' er mane'wétke Skëköl a. Kē a' tō ibikeitsök tō a' dör Abraham aleripa e' ē kuekī Skëköl kē tō a' we'ikepa. Ye' tō a' a' ichè tō Skëköl kī ikiane, e' ta ie' tō ák ikkē yuèmi Abraham aleripaie. ⁹ Ie' dör wes kal bikökwak es. Ie' tso'tke kal ulitane kē wōrta' ese kos bikökök ña'wèwa bö' a.”

¹⁰ Etá ie'pa tō Juan a ichaké:

—¿E'ma ì wèmi sa' tō?

¹¹ Ie' tō ie'pa iiüté:

* 3:6 Isaiás 40.3-5

—Yi wà datsi' tso' böt, e' etka mú wé kě wà ita' ese a. Es ñies yi wà chké tso', ese tö chké kakmú wé kě wà ita' ese a.

¹² Inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a, e'pa wẹlepa debitu Juan ska' as ie' tö ie'pa wöskuö, ie'pa tö ie' a ichaké:

—A' s'wöbla'ukwak, ¿ì wèmi sa' tö?

¹³ Ie' tö ie'pa iüté:

—Kě a' tö inuköl shtök kos ikawöta shtë e' tsata.

¹⁴ Ñies ñippökwakpa wẹlepa ie' a ichaké:

—Ñe' ta ¿ì wèmi sa' tö?

Ie' tö ie'pa iüté:

—Kě a' s'pauñuk inuköl yottsai. Kě a' kachök s'ña'woie. Kos a' patorke, ekké è klö'ú, ta a' ttsè'nú buaè iwa.

¹⁵ Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' datske bet, e' wà panuk sulitane tso'. E' kuęki ie'pa tso' ibikeitsök tö isalema Juan dör e'. ¹⁶ Erë Juan tö iché ie'pa ulitane a: “Mokì ye' a' wöskeke di' wa. Erë ye' itökì idatse eköl, e' tö a' ierawa Wiköl Batse'r a ena bö' a. Ie' dör kékëpa taië ye' tsata, e' kuęki ie' klökkuö kicha è kě wötsënanuk ye' siarla e' a. ¹⁷ Ie' tö se' wöpperaë wes iyiwö wöppè es. İbua'bu bleraëtö idichakuö a, erë isulusi uyerawaitö bö' kě wöitta'wa e' a.”

¹⁸ Es Juan ie'pa patté ttè ese wa taië. Es ie' tö S'tsatkëkwak ttè buaè e' pakeke ie'pa a. ¹⁹ Ñies Juan tö Herodes dör Judea wökir, e' uñé. Herodes serke ie' wák èl e' alaköl kiè Herodías e' ta. Ñies ie' tö ì sulu skà wamblé taië. E' kuęki Juan ie' uñé. ²⁰ Herodes tö ì sulu wamblé taië, erë e' kiië ta ie' tö Juan wötökwą patké s'wöto wé a.

*Jesús wösune**(Mateo 3.13-17; Marcos 1.9-11)*

²¹ Mik Juan bak sulitane wöskuök, etä ñies ie' tö Jesús wöskué. Mik Jesús tso'ia ttök S'yé ta, e' dalewa ká jai kköbunane ²² ta Wiköl Batse'r de ie' kī wër nuböl sù. Etä ttö ttsène ká jai a, e' tö iché:

—Be' dör ye' alà dalër taië ye' éna, e' wër ye' wa buaë shüte.

*Jesús yëpa bak e'pa kiè**(Mateo 1.1-17)*

²³ Mik Jesús kī duas de dabom mañayök (30) ulatök, etä ie' tö Skököl ttè pakémitke. Ie'pa tö ibikeitsé tö ie' dör José alà. José dör Elí alà†, ²⁴ e' dör Matat alà, e' dör Leví alà, e' dör Melquí alà, e' dör Janai alà, e' dör José alà, ²⁵ e' dör Matatías alà, e' dör Amós alà, e' dör Nahúm alà, e' dör Eslí alà, e' dör Nagai alà, ²⁶ e' dör Máhat alà, e' dör Matatías alà, e' dör Semeí alà, e' dör Josec alà, e' dör Judá alà, ²⁷ e' dör Johanán alà, e' dör Resá alà, e' dör Zorobabel alà, e' dör Salatiel alà, e' dör Nerí alà, ²⁸ e' dör Melquí alà, e' dör Adi alà, e' dör Cosam alà, e' dör Elmadam alà, e' dör Er alà, ²⁹ e' dör Josué alà. e' dör Eliézer alà, e' dör Jorim alà, e' dör Matat alà, ³⁰ e' dör Leví alà, e' dör Simeón alà, e' dör Judá alà, e' dör José alà, e' dör Jonam alà, e' dör Eliaquim alà, ³¹ e' dör Melea alà, e' dör Mená alà, e' dör Matatá alà, e' dör Natán alà, ³² e' dör David alà, e' dör Jesé alà, e' dör Obed alà, e' dör Booz alà, e' dör Sélah alà, e' dör Nahasón alà, ³³ e' dör Aminadab alà, e' dör Admín alà, e' dör Arni alà, e' dör Esrom alà, e' dör Fares alà, e' dör Judá alà, ³⁴ e' dör Jacob alà, e' dör

† 3:23 Kiè ikképa kqs dör wëpa ë kiè.

Isaac alà, e' dör Abraham alà, e' dör Térah alà, e' dör Nahor alà, ³⁵ e' dör Serug alà, e' dör Ragau alà, e' dör Péleg alà, e' dör Heber alà, e' dör Sélah alà, ³⁶ e' dör Cainán alà, e' dör Arfaxad alà, e' dör Sem alà, e' dör Noé alà, e' dör Lámec alà, ³⁷ e' dör Musalén alà, e' dör Enoc alà, e' dör Jéred alà, e' dör Mahalalel alà, e' dör Cainán alà, ³⁸ e' dör Enós alà, e' dör Set alà, e' dör Adán alà. Adán dör Skököl alà.

4

Bě tō Jesús erkiöwé

(Mateo 4.1-11; Marcos 1.12-13)

¹ Jesús tso' Jordán di' kkömik, ie' a tajë Wiköl Batse'r tso'. E' tō ie' tsémi ká sir poë wé kë yi serku' ee. ² Eë ie' sené döká ká dabom tkëyök (40), e' dalewa bě tso' ie' erkiöuk i sulu wamblök. E' kéwö kōs tā ie' kë chkane yēs, e' ukuökī tā ie' dué bli wā. ³ Etä bě tō ie' a iché:

—Be' dör Skököl Alà, e'ma ichö ák se a tō iyönú chkeie.

⁴ Jesús tō iüté:

—Skököl yëkkuö tō ichè: “Kë se' senuk chkè ë mik.”*

⁵ E' ukuökī tā bě tō ie' tsémi kabata kákkëë a, tā ee ká kōs wēs ká tköke ekkë kkachéitö iā bet. ⁶ Ie' tō iché iā:

—Ká kōs suébö e' meule ye' ulà a, e' kuëkī yi a ye' éna imak, ese a ye' imeke. Ye' be' yuëmi ká kōs e' blúie. Nies íyi buaë tso', inuköl tso', i tso' ká ulitane kī, e' kōs wákie be' yuëmi ye' tō. ⁷ Be' e' tkéwā kuchëwö kī ye' wörkī ye' dalöiök, e' tā e' kōs dōraë be' ulà a.

* **4:4** Deuteronomio 8.3

⁸ Erë Jesús ie' iüté:

—Skëköl yëkkuö tö ichè: 'Skëköl dör a' Këköl, e' ë dalöiö; ie' ë a' senú.'† E' kuëki be' e' sköttsa ye' yöki bánet.

⁹⁻¹¹ E' ukuöki ta bë wa imítser Jerusalén ta iduékaitö Skëköl wé e' bata ki kakkeë ta ichéitö ia:

—Skëköl yëkkuö tö ichè:
'Skëköl tö ibiyöchökwakpa patkeraë be' kkö'nuk be' tsatkök.

Ie'pa be' klö'weraka iulà a as be' klö kë tërwa ák ki.'‡

Es Skëköl yëkkuö tö ichè, e' kuëki be' dör Skëköl Alà, e'ma be' e' ppöömi döttsa iski.

¹² Erë Jesús iüté:

—Ñies Skëköl yëkkuö tö ichè: 'A' kë kawö ta' a' Këköl wötsiriük.'§

¹³ Mik bë kë wa ì skà kune Jesús erkiöwoie, eta ie' iméat dö iëttökicha.

Jesús dene Galilea

(Mateo 4.12-17; Marcos 1.14-15)

¹⁴ Jesús minea dene Galilea. Këkraë Wiköl Batse'r diché tso' ie' a taië. Ie' tté buneka ká e' kos a. ¹⁵ Judiowak ñi dapa'wo wé kos tso', e' a ie' tö s'wöbla'weke Skëköl tté wa ta sulitane tö ie' kikekeka buaë.

Nazaret wakpa tö Jesús uyéttsa iká ki

(Mateo 13.53-58; Marcos 6.1-6)

¹⁶ Jesús demine Nazaret wé ie' talane eë. Mik judiowak eno diwö de, eta ie' dewa ie'pa ñi dapa'wo wé a wes ie' wöblane es. Eta eë ie' e' duéser Skëköl yëkkuö aritsök ie'pa tso' eë, e'pa kukua. ¹⁷ Yëkkuö

† 4:8 Deuteronomio 6.13 ‡ 4:9-11 Salmo 91.11-12 § 4:12 Deuteronomio 6.16

kit Skëköl tteköl kiè Isaías e' tö, e' mé ie'pa tö ie' a suè. Ie' ishuppée ta ikuéitö wé Skëköl kanè méso bua'iewa e' tté tso' kitule ee. E' tö ichè i' es:

¹⁸ “Skëköl Wiköl tö ye' pairi'bitu idi' wa ttè buaë pakoie s'siarëpa a,

e' kueki ie' tso' ye' a.

Ie' tö ye' patkë'bitu ichök s'tso' klöulewa ì sulu ulà a esepa a tö ‘a' yërdattsa.’

Ie' tö ye' patkë'bitu wépa wöbla kë wawër esepa wöbla bua'ükne.

Ie' tö ye' patkë'bitu wépa weirke siarë s'sulusipa ulà a, esepa tsatkök.

¹⁹ Ie' tö ye' patkë'bitu ipakök sulitane a tö Skëköl er buaë chöke se' a, e' kéwö detke.”*

²⁰ E' ukuöki ta Jesús tö yëkkuö wötréwane mé judiowak ñi dapa'wo wé e' kimukwak a, ta ie' tkésér iwà pakök. Kos s'daparke ee e'pa tö ie' suéwa krereë. ²¹ Eta ie' tö iché ie'pa a:

—Skëköl yëkkuö aritsé ye' tö ñe', e' wà tka i' ta.

²² Ie'pa ulitane tö icheke ie' dör pë' buaë. Ñies ttè bua'buäë chekeitö, e' tö sulitane tkiwéwa. Ie'pa tö iché ñi a:

—A'ka, ¿ie' kë dör José alà?

²³ Ie' tö iiüté:

—Ye' wa ijcher buaë a' tö ye' cheraë ttè i' wa: ‘A s'kapeyökwak, be' wák e' bua'üne.’ Ñies a' tö ye' a icheraë: ‘Sa' ittse tö ì kë or yi a ese wé taië be' tö Cafarnaúm, ese ù ñies ie' be' wák ká a.’

²⁴ Ie' tö iki ché ie'pa a:

—Moki ye' a' a ichè tö Skëköl ttekölpa kos kë dalöiërta' iwakpa ká ki. ²⁵ Moki ye' a' a ichè tö mik

* **4:19** Isaías 61.1-2

Skëköl tteköl kiè Elías bak, etä kalī kē yēne yēs dōk̄a duas mañal kī shāböts t̄a bli bak poë Israel. E' kēwō ska' t̄a alakōlpa schōpa tso' taiē Israel, ²⁶ erē Skëköl kē wā Elías patkēne ie'pa ska' ikimukrak. Ie' tō Elías patké alakōl dör schō eköl serke Sarepta, ká e' atē tsinet Sidón, e' kīmuk. ²⁷ Es ñies mik Skëköl tteköl kiè Eliseo e' bak, e' kēwō ska' t̄a lepra tō s'teke taiē Israel. Erē ie'pa kōs kē buaone. Wēm kiè Naamán dör ká kiè Siria e' wak, e' ě buaone Eliseo tō Skëköl batamik.

²⁸ Mik ie'pa tō ttè e' ttsé, etä ie'pa kōs tso' judiowak ñi dapa'wō wé a, e'pa uluneka taiē ie' kī. ²⁹ Ie'pa iēnekā ie' kī t̄a iuyétsarakitō ká e' a bānet. Ká e' tso' kabata kākkeē e' kī, ie'pa wā ie' mītser dō katte kākkeē e' kkōmik batrēemi as iduōwā. ³⁰ Erē ie' tkami ie'pa shūa t̄a imía.

*Wēm eköl a aknama tso' e' bua'wéne Jesús tō
(Marcos 1.21-28)*

³¹ Jesús mía Cafarnaúm, ká e' atē Galilea. Eno diwō bit ekkē t̄a ie' tō s'wōbla'wēke judiowak ñi dapa'wō wé a. ³² Ie' tō s'wōbla'wēke ttè mokī diché t̄a' taiē ese wa, e' kuekī ie'pa tkinewā.

³³ Ká et t̄a ie'pa ñi dapa'wō wé a wēm dur eköl e' a aknama ö wimblu sulusi tso', ie' tō iché aneule:

³⁴ —A Jesús Nazaret wak, sa' múat bērē. ¿Ie be' tso' sa' tsiriuk? ¿Be' debitu sa' eukwa? Ye' wā be' sūule. Ye' wā ijcher tō yi be' dör. Be' dör batse'r patkē'bitū Skëköl tō e'.

³⁵ Jesús tō aknama e' uñé:

—¡Be' siwā'blōwā, be' e' yōttsa wēm se a!

Etā aknama tō wēm e' érō iski sulitane wörki, ta ie' e' yéttsa ia kē wā wes wēm one. ³⁶ Sulitane tkinewa iweblök ta iñi chakérak:

—¿Ttè wése dör ñe'? Ttè diché ta' taië e' wa wēm wí wimblupa sulusi ké e' yöktsa ta ie' yélur je'.

³⁷ Etā Jesús tté buneka taië ká e' kōs a.

Jesús tō Simón yàk bua'wéne

(Mateo 8.14-15; Marcos 1.29-31)

³⁸ Jesús e' yéttsa judiowak ñi dapa'wo wé a ta imía Simón u a. Ee Simón yàk kiri'weke duè dalölö tō taië. Ie'pa kköché Jesús a tō ibua'üne. ³⁹ Etā Jesús e' wóewa ie' ki ta duè dalölö uñéitō ta ibuanene. E' bet ta ie' e' kēka ta ilè yulémiitō ie'pa a ñè.

Jesús tō s'kirirke taië esepa bua'wéne

(Mateo 8.16-17; Marcos 1.32-34)

⁴⁰ Diwō mi'kewatke ta taië pē' wā iyamipa kiri'weke duè tsakië tō, esepa debitu taië Jesús ska'. Ie' ulà méka ie'pa kirirke kōs ki eköl eköl, ta es ie' tō ibua'wenerak seraa. ⁴¹ Ñies e' shua taië s'tso' tteke aknamapa tō. Mik ie' tō ie'pa bua'wéne, etā aknama e' yélur ie'pa a ta aknamapa tō iché ie' a aneule:

—¡Be' dör Skëköl Alà chök!e!

Erë ie' tō ie'pa uñé. Ie'pa wā ijcher tō ie' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'. E' kuëki kē ie' wā ie'pa kàne ttök.

Jesús tō Skëköl tté paké judiowak ñi dapa'wo wé kōs a

(Marcos 1.35-39)

⁴² Bule es ká ñine ta Jesús e' yéttsa mía bánet wé kē yi ku' ese ska'. Erë ie'pa tō ie' yulé. Mik ie'pa tō

ikué, etá ie'pa tō ima'wé wöklö'wè as kē imi'. ⁴³ Erë ie' tō ie'pa iüté:

—Ï blúie Skököl tso' e' ttè buaë pakök ye' kawöta ñies judiowak serke ká malepa a esepa a, eseie ye' patkëne'bitu.

⁴⁴ E' kuëki ie' mía ttè pakök judiowak ñi dapa'wo wé tso' taië Judea e' a.

5

Jesús ttö wa nima klöne taië

(Mateo 4.18-22; Marcos 1.16-20)

¹ Etökicha ta Jesús dur s'wöbla'uk batsöri kiè Genesaret e' kkömik (batsöri e' kiè ñies Galilea). Taië pë' dapané ie' ska' Skököl ttè pakekeitö e' kïttsök, e' kē wa ie' shkoia. ² Nima klö'ukwakpa dene tso' ikla' skuök, e'pa kanò àr bötö, e' sué Jesús tō. ³ Ta ie' e' iéka kanò etö a, e' dör Simón kanò. Ie' tō ikié Simón a: “Be' we'ikéyö, kanò patkömi bërè wöwìk.” Ie' e' tkésér kanò a ta ie'pa wöbla'wéitö. ⁴ Mik ie' s'wöbla'wé one, etá ie' tō iché Simón a:

—Kanò patköumi di' shua ta a' tō kla' uyömi nima klö'woie.

⁵ Simón tō ie' iüté:

—A s'wöbla'ukwak, nañeë sa' ima'wé, erë kē sa' wá iwà klöne yës. Erë be' ttö wa ye' tō kla' uyekene.

⁶ Mik ie'pa tō ikla' uyémi ta iwà klö'wérakitö taië, e' tō kla' batseeketke. ⁷ Ta iulà kkaché iyamipa tso' kanò etö a e'pa a tō a' shkö sa' kïmuk. Iyamipa debitu ie'pa kïmuk ta kanò bötö wà iérakitö chië, tsir etá kanò woturkewatke di' a. ⁸ Mik e' sué Simón Pedro tō, etá ie' e' tkéwa kuchë kï Jesús klö ska' ta ichéitö ia:

—ǰA Skëképa, ye' dör pë' sulusi, be' e' sköttsa ye' yöki!

⁹ Nima klöne taië, e' tö Simón Pedro ena iyamipa kos tso' ie' ta, e'pa tkiwéwa taië, e' kuëki ie' tö iché es. ¹⁰ Ñies Santiago ena Juan dör Zebedeo ala'r e'pa tkirulune. Ie'pa kanëblöke Simón ta nima klö'uk. Eta Jesús tö iché Simón a:

—Kë be' suanuk. Be' kë tö nima klö'wëpaia. I' tami be' wa s'ditsö bituraë ye' ska'.

¹¹ Eta ie'pa tö kanò ikléka, ta iyi kos tuléat ie'pa tö eë ta imíyal Jesús ta.

Wëm eköl kiri'wëke lepra tö e' bua'wéne Jesús tö (Mateo 8.1-4; Marcos 1.40-45)

¹² Etökicha ta Jesús tso' Judea ké et a. Eta eë wëm debitu eköl kiri'wëke lepra* tö. Mik ie' tö Jesús sué, eta ie' wöéwa dö iski ta ikköché taië Jesús a:

—A këképa, be' ki ikiane, e' ta be' a ye' buarmine as ye' batse'rne.

¹³ Jesús tö ikéwa ulà wa ta ichéitö ia:

—Tö, ye' ki ikiane. Be' dene batse'r.

E' wösha ta ie' buanene, kë ki lepra ku'ia. ¹⁴ Eta Jesús tö ie' a iché:

—Kë ichar yi a. Be' yú e' kkachök sacerdote a. Ì muk Moisés tö a' ka' e' batse'woie, ese tsúmi mè Skëköl a ie'pa a ikkachoie.

¹⁵ Erë Jesús tté tñëka taië shute. Taië pë' döke ie' ska' ie' tté kittsök, ñies as ie' tö ie'pa bua'üne. ¹⁶ Erë taië ie' mi'ke bánet ttök S'yé ta wé kë yi ku' ese ska'.

* **5:12** lepra: E' dör duè s'méwöie ese. Judiowak tö iklö'wé tö duè e' tö yi teke ese dör ñá. Esepa batsekettsa bánet kë a kawö ta senuk pë' malepa shua. Ñies ie'pa kë a kawö ta shkowa Skëköl wé a.

*Jesús tō wēm eköl kraulewā e' bua'wéne
(Mateo 9.1-8; Marcos 2.1-12)*

17 Etökicha tā Jesús tso' s'wöbla'uk tā ee fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tulur Jesús tso' s'wöbla'uk e' kīttsök. Ie'pa datse ká kos tso' Galilea ñies Judea ena Jerusalén. Jesús wā Skököl diché tso' s'kirirke ese bua'wone. 18 Eta wēpa welepa debitu e'pa wā wēm kraulewā debitu eköl ka'la ki. Ie'pa éna iduè tsakmi u shuā wé Jesús dur ee as ie' tō ibua'üne. 19 Erë tajë s'tso', e' kueki ie'pa kē a itkōmi wes u shuā. E' kueki ie'pa mīka u bata ki† tō u jchéé tā iduè émirakitō enaē döttsa iski wé Jesús dur pē' tso' tajë e' shuā ee. 20 Mik Jesús tō isué tō mokī ie'pa erblé ie' mik, eta ie' tō iché wēm kirirke e' a:

—A yami, i sulu kos wamblébö, e' nuí olone be' ki.

21 Eta s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa tō ibikeitsè: “¿Ima wēm wí erbikō tō ie' dör yi e' tō Skököl ché suluë es? Skököl ě a se' nuí olo'yarmi.”

22 Erë i bikeitsök ie'pa tso' e' suéwā Jesús tō bet. E' kueki ie' tō ie'pa a ichaké:

—¿Ì kueki a' ibikeitseke es? 23 Ye' tō wēm i' bua'wèmine as ishkōne, e' tā ¿wes a' tō iklö'wèmi tō ye' kē a inuì oloyanuk iki? 24 Ye' dör S'ditsö Alà, sú e' tō a' a ikkachè tō ye' wā kawō tā' ká i' a nuí olo'yoie.

Eta ie' tō iché wēm kraulewā e' a:

—Be' e' kōka, be' ka'la kōka tā be' yúne u a.

† 5:19 u bata ki: Ie'pa u kē dör wes se' bribriwak u es. Ie'pa u tsabata dör kkuëie klökata tā'.

²⁵ E' wöshā tā ie' e' kéka sulitane wörki tā ka'la a ie' debitu, e' kékaitō tā imiane iu ā Skēkōl kikekaramiitō tajē. ²⁶ Ie'pa wōkrarulune iweblök tā Skēkōl kīkékarakitō tajē. Ie'pa suane tā ichéitōrak:

—Ì sué se' tō i'ñe, e' kē suule se' wā yēs.

Jesús tō Leví kié ittökataie

(Mateo 9.9-13; Marcos 2.13-17)

²⁷ E' ukuōki tā Jesús mía, e' tō wēm sué ekōl kié Leví, e' dōr inukōl shtōkwak Roma wōkirpa ā. Ie' tkēr ikaneblōke e' wé ā. Tā Jesús tō ie' ā iché:

—Be' shkō ye' tā ye' ttökataie.

²⁸ Eta Leví e' kéka tō ì kos méat tā imía Jesús tā.

²⁹ E' tsáli tā Leví tō ikéwō tkō'wé buaé chké wa di'yé wa Jesús dalōioie. Inukōl shtōkwakpa de tajē. Ñies pē' kuā'kīpa de, e'pa tulur chkök Jesús ena ittōkatapa tā. ³⁰ Mik fariseowakpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa tō isué, eta ie'pa tō ichémi Jesús ttōkatapa ā:

—¿Iōk a' chköke di' yōke inukōl shtōkwakpa tā ena pē' sulusipa malepa tā?

³¹ Jesús tō ie'pa iuté:

—Wépa kē kirirku' esepa kē kī s'kapeyōkwak kiane. Erē wépa kirirke esepa kī s'kapeyōkwak kiane. ³² Ye' kē dē'bitu wépa e' bikeitsō tō iserke yēsyesē esepa kiök. Ye' dē'bitu pē' sulusipa kiök as ie'pa er mane'ù.

Ì kuēki Jesús ttōkatapa kē batsōta'

(Mateo 9.14-17; Marcos 2.18-22)

³³ Judiopa wōkirpa wēlepa tō iché Jesús ā:

—Juan S'wōskuōkwak ttōkatapa batsōke tajē, ttōke S'yé tā tajē, wēs fariseowakpa klépa tō iweke

es, erë be' ichapa chköke ena di'yöke kekraë kë batsöta'.

³⁴ Jesús tö ie'pa iuté:

—Mik s'kiule ulabatsè kéwö tkö'uk ta ¿wes ie'pa batsömi wëm ulabatske ese tso'ia ie'pa ta e' dalewa? ³⁵ Erë ikéwö döraë eta' ie' mi'datser ie'pa yöki. E' je' ta ie'pa batsöraë.

³⁶ Nies Jesús tö ie'pa wöbla'wé tö judiowak ttè këchke e' kë shuturpaka ie' ttè pa'alí ta. E' kleítö ttè i' wa:

—Kë yi tö datsi' pa'alí tak teepa batsèwa datsi' këchke wöyuowaie. Iwésö es, e' ta e' tö datsi' pa'alí we'ikéwa, ñies itak pa'alí kë mène buaë datsi' këchke ki. ³⁷ Nies vino pa'alí kë terta'ka iyiwak kkuölit yöule ibloie ese këchke a. Itékasö es, e' ta mik ibacha'nebitu, eta' ikkuölit këchke jchèemiitö. Es vino ena ikkuölit weirwami éme. ³⁸ E' kueki' vino pa'alí tekeka' ikkuölit pa'alí a. ³⁹ Yi tö vino bacha'bacha yeke, ese tö ibikeitseke tö e' ya' bua' vino pa'alí tsata. E' kueki' ie' kë éna vino pa'alí yakia. Es ñies a' tö ibikeitseke tö ye' ttè pa'alí e' kë dör buaë.

6

*Jesús ttökatapa tö trigo wöikléé eno diwö a
(Mateo 12.1-8; Marcos 2.23-28)*

¹ Etökicha ta eno diwö a Jesús dami trigo shua ta ittökatapa tö trigo wöiklérami ta iwösiéitö irikirik ulà wa ta ikatéramirakitö. ² Eta' fariseowakpa welepa tö ie'pa a ichaké:

—¿I kueki' a' tso' i' kë kéwö ta' wè eno diwö a ese uk?

³ Jesús tö ie'pa iuté:

—Ì o' David tò ká iaiaë ¿e' kě aritsule a' wa Skëköl yëkkuö kî? Etökicha ta ie' ena iklépa dué blī wā. ⁴ Ie' dë'wā Skëköl wé a ta pan meule Skëköl a e' klö'wéitö ñéitö. Ñies ie' tò iblaté iklépa a ta inérakitö. Sacerdotepa ë a pan e' kέwö ta ñè. Erë a' éna iane tò ì o' David tò ñe' kě dör suluë Skëköl wōa.

⁵ Ñies Jesús tò iché ie'pa a:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' wā kawö ta' ichoie tò ì dör buaë ö ì dör suluë wè eno diwö a.

*Wëm eköl ulà siulewā e' bua'wéne Jesús tò
(Mateo 12.9-14; Marcos 3.1-6)*

⁶ Eno diwö skà ta Jesús dewā judiowak ñi dapa'wo wé a ta eë ie' tò s'wöbla'wémitke. Ta eë wëm detkër eköl e' ulà bua'kka siulewā. ⁷ S'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa éna ie' kkatak ilè kî, e' kuekî ie'pa tso' ie' weblök tò wëm ñe' bua'wèmineitö eno diwö a. ⁸ Erë ì bikeitseke ie'pa tò, e' suéwā ie' tò, e' kuekî ie' tò iché wëm ulà siulewā e' a:

—Be' e' kōkā ta be' e' duöser ie' sulitane wōshāë.

Etā wëm e' duésër. ⁹ Jesús tò iché ie'pa a:

—A' chakèyö: ¿Ì kέwö ta' se' a wè eno diwö a: ì buaë ö ì suluë? ¿S'tsätök ö s'ttökwa?

¹⁰ E' ukuökî ta ie' tò ie'pa ulitane weblé e' pamik ta ichéitö wëm ulà siulewā e' a:

—Be' ulà shulöö.

Tā ie' tò iwé es etā iulà buanene. ¹¹ E' tò ie'pa uluwéka taië, ta iñi chakérak, ¿wes se' tò Jesús wèmi?

Jesús tō ittekōlpa tsá dabom eyök kí bōl e'pa shushtë

(Mateo 10.1-4; Marcos 3.13-19)

¹² E' kēwō ska' ta Jesús mía kabata a ttök S'yě ta, ee ie' tté ie' ta nañeē. ¹³ Mik ká ñine, eta ie' tō ittōkatapa kié dapa'wé ie' ta. E' shuā ie' tō wēpa shushtë dabom eyök kí bōl (12), e'pa kiéitō ittekōlpa tsá. ¹⁴ Ie'pa kié i' es: Simón, e' kié méka Jesús tō Pedro; Andrés dör Simón èl, Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, Santiago dör Alfeo alà, Simón kine Celote, ¹⁶ Judas dör Santiago alà ena Judas Iscariote tō Jesús wōmeketsa ibolōkpa a e'.

Jesús tō s'wōbla'wé ñies s'buawéne

(Mateo 4.23-25)

¹⁷ Jesús biteatkene kabata a ittekōlpa tsá e'pa ta, e' e' wōklō'wé kakkue kí. Ee iklépa tso' taië ie' panuk. Ñies pē' datse Judea ena Jerusalén, esepa de taië. Ñies pē' de taië datse Tiro ena Sidón. Ká böt e' atē dayē kkōmik. ¹⁸ Ie'pa ekkēpa kōs debitu Jesús tō s'wōbla'wēke e' kittsōk ñies as ikirirkerak e' bua'ūneitō. Ñies wēpa tteke wimblupa sulusi tō esepa bua'wéitō. ¹⁹ Taië diché tso' ie' a e' wa s'kirirke kōs e' buanene, e' kueki sulitane éna ie' kakwa.

Ì wër buaë Skëköl wa

(Mateo 5.1-12)

²⁰ Jesús tō ittōkatapa weblé ta ichéitō ie'pa a:

“A' wēpa dör siarē kē wa ì ta' taië, esepa tso' ì blúie Skëköl tso' e' a, e' kueki ayëcha buaë a'.

²¹ “A' wēpa tteke bli tō ká i' a, esepa ttsë'rdaë dō wē', e' kueki ayëcha buaë a'.

“A' wépa iúke ká i' a, esepa jañurane buaë, e' kueki ayëcha buaë a'.

²² “Ayëcha buaë mik pè' éna a' ar suluë, a' wateke, a' cheke suluë, a' cheke tö a' dör pè' sulusipa ye' dör S'ditsö Alà e' tté kueki. ²³ Mik e' tköke a' ta, eta kë a' erianuk. E' skéie a' ttsë'nú buaë. Aishkuö ta ká jai a' i buaë merdaë a' a' iskéie e' kueki a' ttsë'nú kanëë. Kë a' éna ichökwa tö ká iaiäe ie'pa yépa bak Skëköl ttekölpa we'ikök es.

²⁴ “Erë wëstela ina a' wä íyi tso' taië ká i' a esepa ta, e' ukuöki ta kë i skà ta'ia a' ttsë'woie buaë.

²⁵ “Wëstela ina a' wä íyi tso' taië ñè wë' i'ñe ta esepa ta, e' ukuöki ta a' tterane bli tö.

“Wëstela ina a' jañuke buaë ká i' a e'pa ta, e' ukuöki ta a' eriardaë, iuraë siarë.

²⁶ “Wëstela ina a' ta mik sultane tö a' kikéka, es ie'pa yépa bak ká iaiäe e'pa tö kachökwakpa e' chö tö ie'pa dör Skëköl ttekölpa, e'pa kika'ka.

*S'bolökpa ché Jesús tö
(Mateo 5.38-48; 7.12)*

²⁷ “Erë a' tso' ye' ttö kïttsök, esepa a ye' tö ichè: a' bolökpa dalëritsö. Wépa éna sulu a' ar, esepa a i buaë ú. ²⁸ Wépa alibchöke a' ki, esepa a a' er buaë chö. Wépa tö a' cheke suluë esepa ki ikiö S'yé a tö ikimú. ²⁹ Yi tö a' ppé a' aswö ki, e' ta a' aswö etta mú ia ppé. Yi tö a' paio kikké tsémi, e' ta ñies a' paio mú ia. ³⁰ Yi tö ilè kak kiè a' a, e' ta imú ia. Yi wä a' íyi mítser, e' ta kë a' tö ikiökneia. ³¹ A' senú s'malepa ta wes a' ki ikiane tö ie'pa ser a' ta es.

³² “Wépa tö a' dalëritseke, esepa ë ské dalëritseke a' tö, e' ta ¿e' ki Skëköl tö wëstela chëmi a' a? ¡Au! Ñies pè' sulusipa tö wépa tö ie'pa dalëritseke, esepa

ské dalëritseke. ³³ Wépa tö ì buaë weke a' a, esepa ë a a' tö iské weke buaë, e' ta ʒe' ki Skëköl tö a' kíkèkàmi? ¡Au! Ñies pë' sulusipa tö iweke es. ³⁴ A' tö íyi peiteke, wépa klö'wé a' tö tö imeraneitö, esepa ë a, e' ta ʒe' ki Skëköl tö a' kíkèkàmi? ¡Au! Ñies pë' sulusipa tö íyi peiteke ñì a, mik ie'pa tö iklö'wé tö imerdane eta. ³⁵ A' bolökpa dalëritsö. Ì buaë ú ie'pa a, íyi peitö ie'pa a, kë iské panane. A' tö iweke es, e' ta Skëköl tö a' a iské merane buaë. Ie' er buaë chöke s'sulusipa a ena wépa kë tö wëstela cheta' ie' a esepa a. A' tö iweke es, e' ta a' tö ikkacheraë tö mokië a' dör ie' dör íyi ulitane tsata, e' ala'r. ³⁶ S'malepa saú er siarë wa wës S'yé tö a' sueke er siarë wa es.

*Kë se' kàne s'kichatök
(Mateo 7.1-5)*

³⁷ “Kë a' s'kichatök, e' ta Skëköl kë tö a' kichatëpa. Kë a' ichök yi a tö Skëköl mú tö be' tsaið, e' ta Skëköl kë tö a' tsaiëpa. Ì sulu kos wamblé ie'pa tö a' ki, ese nuí olö'yö ie'pa ki, e' ta a' nuí olö'yeraë Skëköl tö a' ki. ³⁸ Kos a' tö ì mé s'malepa a, ekkë a' a imerdane. E' kuëki íyi kakmú s'malepa a, eta iské merane Skëköl tö a' a. Erë ie' tö imerane a' a taië wës dakö'ukuö wà iësö chië wötïoule buaë ikí wà ië döká ikkö a katötöë tsá tkënettsamitke es.”

³⁹ Ñies Jesús tö ttë kleé ie'pa a i' es: “ʒWé a' wa isuule tö s'wöbla kë wawër, ese tö eköl wöbla kë wawër ese ulà ièmi? ʒE'pa kë brutarmi bölë kawk a? ⁴⁰ Wé wöblarke ese kë dör iwöbla'ukwak tsata. Mik iwöblaone, e' je' ta idöraë wës iwöbla'ukwak es.

⁴¹ “Kaltak jchëla tsir tso' a' yami wöbla a, ese sué a' tö, erë ʒì kuëki kaltak bërie tso' a' wák wöbla a,

ese kě sune a' wā? ⁴² ¿Wes a' ichèmi a' yami a:
 'A yami, sùyo kaltak jchela tsir tso' be' wöbla a, e'
 yèttsa'? Erë kaltak bërie tso' a' wöbla a, e' kě sune a'
 wā. ¡A' e' ö suluë! Kaltak bërie tso' a' wöbla a, ese
 yöttsa kewe, es kaltak jchela tsir tso' a' yami wöbla
 a, ese wërmi a' a buaë yèttsa.

Kal buaë ena kal sulusi
 (Mateo 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ “Kal buaë kě wörtā' kalwö suluie, ñies kal
 sulusi kě wörtā' kalwö bua'ie. ⁴⁴ Kal wërkewā iwö
 kī. Higowö ö uvawö ese kě shtetā'sö dika' kicha
 mik. ⁴⁵ İ bikeitsekēsö, ese ë chekesö. E' kuëkī wëm
 dör buaë, ese er dör buaë, e' kuëkī ie' serke buaë,
 ttö yësyësë. Erë wëm dör suluë, ese er dör suluë, e'
 kuëkī ie' serke suluë, ttö suluë.

U yuökwak bö
 (Mateo 7.24-27)

⁴⁶ “¿İ kuëkī a' tō ye' kieke: 'A Skëkëpa, a Skëkëpa,'
 erë kě a' tō ye' ttè iuteku'? ⁴⁷ Yi datse ye' ska', ta ye'
 ttö ttseke ta iwà iuteke, sùyo a' a ichè tō wes ese
 dör. ⁴⁸ Ese dör wes wëm eköl tō u yué es. E' tō u
 chkí töbié iskië, ká dör ák ë, ese a. Mik di' pone tajë,
 tkami u kī tajë, erë u kě minetser iwā, iyöule buaë
 e' kuëkī. ⁴⁹ Erë yi tō ye' ttö ttsé erë kě iwà iuteku',
 ese dör wes wëm eköl tō u yué, erë kě wā itöbinewā
 iskië, tkékaitö jalëjalë iyök ë bata kī es. Mik di' pone
 tajë e' tkami u kī, etā u mítser iwā, kě ì atëia.

7

Jesús tō ñippökwakpa wökir eköl e' kanè méso
bua'wéne
 (Mateo 8.5-13; Juan 4.43-54)

¹ Mik Jesús tò s'wöbla'wé one, etä imía demi Cafarnaúm. ² Etä ee Roma ñippökwakpa döka cien, e' wökir serke eköl. E' kanè méso eköl kirinewa taië duökewatke. Iwökir éna ie' dalër taië. ³ Mik ñippökwakpa wökir tò Jesús tté ttsé, etä ie' tò iché judiowak kueblupa welepa a: "A' yú Jesús ska' ta ichö ie' a: 'Be' we'ikè sa' tò, be' shkö ñippökwakpa wökir, e' kanè méso eköl duöke taië, e' bua'ukne.'" ⁴⁻⁵ Mik ie'pa demi Jesús ska' ta ikköchérak taië ie' wöa:

—Ñippökwakpa wökir e' éna se' judiowak dalër taië. Ie' wák tò se' ñi dapa'wo wé e' yuök patkè' se' a. E' kueki sa' a ta buaë idir tò be' ie' kimé.

⁶ Etä Jesús mía ie'pa ta. Erë mik ie'pa dökemitke ñippökwakpa wökir e' u a, etä ie' tò iyamipa welepa patké ichök Jesús a: "A kékëpa, kë be' e' tsiriuk. Be' dör kékë taië, e' döwa ye' u a, e' kë dör ye' siarla e' a. ⁷ E' kueki ye' kë dë'rö be' ska'. Erë ikéwö ë mú ta ye' kanè méso buardane. ⁸ Ye' wökirpa ta', e'pa ttö iütök ye' kawöta. Ñies ye' dör ñippökwakpa taië e'pa wökir, ie'pa kawöta ye' ttö iütök. Mik ye' tò eköl a icheke, 'Be' yú' ta imí. Eköl a ye' tò icheke, 'Be' dou' ta ide. Ñies ye' tò icheke ye' kanè méso a, 'Íyi ú' ta iwéitö. Ye' iklö'wé tò be' wa kawö ta' íyi ulitane tsata, e' kueki ye' wa ijcher tò be' tò ikéwö mé, e' ta ye' kanè méso buardane."

⁹ Mik Jesús tò tté e' ttsé, etä e' tò ie' tkiwéwa. Ie' wötréene ta ichéitö pè' dami ie' itöki e'pa a:

—Ye' ichè a' a tò Israel aleripa kos shua, kë yi kune ye' wa erblök ye' mik wes wëm i' es.

¹⁰ Etä mik ñippökwakpa wökir yamipa dene u a, etä ie'pa tò isué tò ikanè méso kirirke, e' buanene.

Alaköl eköl schö alà blënewa e' shke'wékane Jesús tö

¹¹ E' ukuöki ta Jesús mía ká kiè Naín ee. Ie' dami ittökatapa ta, ñies pë' dami ie'pa ta taië. ¹² Mik ie'pa de tsinet ká e' a, eta ie'pa isué tö taië pë' datse, e' wa s'nu datse micho wötëwa. Dëütö e' mì dör schö, ie' alà eköl ëme wëm, e' blënewa. Taië ká e' wakpa tö ie' pablerami. ¹³ Mik Skëkëpa Jesús tö isué, eta ie' wa iwër siarë ta ichéitö ia:

—Kë be' iukia.

¹⁴ E' bet ta ie' dewa tsinet ka'la ki s'nu dami e' o'mik ta ka'la kéitö. Wëpa wa idami e'pa e' wöklö'wëwa. Jesús tö iché s'nu a:

—A duladula, be' a ye' tö iché, ¡Be' e' kôka!

¹⁵ E' bet ta s'nu shkenekane e' tkéser ta itté. Eta Jesús tö imé imi a. ¹⁶ Kos pë' tso' ie'pa ta e'pa suane taië, Skëköl kikéka ie'pa tö taië ta ichérakitö:

—Skëköl tteköl chök eköl, e' de se' shua.

Ñies ie'pa tö iché:

—Skëköl de se' dör ie' icha esepa kimuk.

¹⁷ Eta i wé Jesús tö e' tté buneka taië Judea ké kos e' a, ñies ká tso' Judea pamik e' a itté tinea.

Juan S'wöskuökwak ttökatapa de Jesús ska' ichakök (Mateo 11.2-19)

¹⁸ Juan S'wöskuökwak ttökatapa tö i kos weke Jesús tö, e' paké Juan tso' s'wöto wé a e' a. E' kuëki ie' tö ie'pa böi kié ¹⁹ ta ichéitö ie'pa a:

—A' yú Skëkëpa Jesús a ichakök tö ¿be' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie yëule tö idatse e', ö yi ská panëia sa' tö?

²⁰ Mik ie'pa de Jesús ska' ta ie'pa tö iché ie' a:

—Juan S'wöskuökwak tö sa' patké be' a ichakök tö ¿be' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie yëule tö idatse e', ö yi skà panèia sa' tö?

²¹ E' wösha ta Jesús tö s'kirirke duè tsakjē wa, esepa bua'wé tajē. Nies s'tteke wimblupa sulusi tö, ena s'wöbla kē wawēr esepa bua'wéitö tajē. ²² E' ukuöki ta ie' tö iché Juan ttökatapa böi a:

—A' yúne Juan ska' ta i sué a' tö, i ttsé a' tö, e' kos pakö ie' a. Ichö ie' a tö s'wöbla kē wawēr esepa wöbla wawēnene; s'kraulewa kē shko esepa shkéne; wépa kiri'weke lepra tö esepa buanene batse'nene; s'kukuö kē watsser esepa watsēnene; s'duowa shkenekane; nies Skököl ttè buaë e' pakane s'siarēpa a. ²³ Yi kē yökj ye' sulune, ayēcha buaë ese!

²⁴ Mik ie'pa míyalne, eta Jesús tö Juan tté pakémitke pé' a, ta ichéitö ie'pa a: “Mik a' dē'rö ká sir poë wé kē yi serku' ee Juan sauk, eta ¿ima a' erbikö wēm wése suēmi a' tö? A' kē dē'rö wēm ēse, kabikeitsö wī a dià a wes kua'kö wöppè siwa' tö es, ese sauk. ²⁵ A' kē dē'rö wēm ese sauk, e' ta ¿wēm wése sauk a' dē'rö? A' kē dē'rö wēm e' paiö datsi' bua'buwa, ese sauk. A' wa ijcher tö wépa e' paiö es ena iyi bua'buwa tso' iwa' tajē e' ttsé'woie buaë, esepa serke blu' u a. ²⁶ Erē ¿wēm wése sauk a' dē'rö? A' dē'rö wēm dör Skököl tteköl ese sauk. Ye' tö a' a ichè tö mokj Juan dör Skököl tteköl, erē ie' kē dör e' è. Ie' dör Skököl tteköl ese tsata. ²⁷ Skököl yēkkuö kj itso' kitule wé Skököl tö ichè wé pairi'bituitö idi' wa s'blúie e' a, e' tö ichè i es:

'Ye' tso'tke ye' ttè pakökwak patkök be' yökj kewē

be' ñalé yuök.*

Skëköl ttè pakökwak e' dör Juan. ²⁸ Ye' ichè a' a tö s'ditsö ulitane shuà, kë yi ku' Juan tsata. Erè ì blúie Skëköl tso', e' shuà yi dör ësela, ese dör ie' tsata.”

²⁹ (Mik pè' ulitane ñies inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a, e'pa tö Jesús s'wöbla'weke e' ttsé, eta ie'pa tö iché tö Skëköl ttè dör yësyësë. Ie'pa dè' as Juan tö ie'pa wöskuö iwà kkachoie tö ie'pa tö Juan ttè klö'wé, e' kueki ie'pa tö iché es. ³⁰ Erè fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa kë wà Juan ttè klöone, e' kueki ie' kë wà ie'pa wösune, es ie'pa tö Skëköl er buaë chöke ie'pa a e' watéttsa.)

³¹ Jesús tö iché: “¿Ima a' chëmi ye' tö? ¿Wes a' dör? ³² A' dör wes ttè i' tö iché es: Ala'rla tso' inuk u itöki. Shabötspa arke taië ta iché iyamipa a: ‘Sa' tö pulë bla'wé, erè a' kë klötëne'; sa' tö s'eriar ttseittsé, erè a' kë iine'.” ³³ E' wà dör tö Juan S'wöskuökwak de batsöta', kë blo' yeta' ta a' tö iché tö aknama tso' ie' a. ³⁴ E' ukuöki ta ye' dör S'ditsö Alà, e' de kë batsöta', blo' yeta', ta a' tö ye' cheke tö ye' chkö taië, blo' yè taië, ñies tö ye' dör inuköl shtökwakpa ena pè' sulusipa malepa, esepa sini'. ³⁵ A' tö ye' cheke es erè isuërasö bulebök ta tö wëpa serke wes Skëköl siwé tö iché es, esepa dör yësyësë.”

Jesús mía upakök Simón dör fariseowak e' ska'

³⁶ Fariseowak eköl kiè Simón, e' tö Jesús kiè chkök ie' u a. E' kueki Jesús mía ie' ska' ta ie'pa e' tuléser chkök. ³⁷ Eta alaköl sulusi serke ká e' a, e' wà ijchenewa tö Jesús tso' chkök fariseowak e' u a. Ie' wà kiö masmas de e' ukkuö yöule ák bua'bu kiè alabastro ese wa. ³⁸ Ie' de dur Jesús ska', e'

* 7:27 Malaquías 3.1

iuke Jesús tsikka, iwöriö yēnane tajē Jesús klō kī, e' pasiwéitō itsà wa, t̄a Jesús klō wōalattsémiitō t̄a kiō masmas téitō Jesús klō kī. ³⁹ Mik fariseowak tō Jesús kié chkök e' tō alaköl sué, eṭa ibikeitséitō: “Wēm wī mú dör Skököl tteköl moki, e'ma ie' éna iarmi alaköl wése tso' ie' kök. Ie' éna iarwami tō e' dör alaköl sulusi.” ⁴⁰ Jesús iché ie' a:

—A Simón, ilè tso' ye' wā yēnoie be' a.

Ie' iiüté:

—A s'wöbla'ukwak, ichö ña.

⁴¹ Jesús tō iché:

—Wēm bōl ñarke inuköl peitökwak ulà a. Eköl ñarke cien skeyök (500), iëköl ñarke dabom skeyök (50). ⁴² Ie'pa bōl kë a ipator, e' kuëkī inuköl peitökwak tō inuì olo'yé ie'pa kī. Ye' tō be' a ichakè tō ie'pa bōl, ¿wéne êk éna inuköl peitökwak dalërmi kibiie?

⁴³ Ie' iiüté:

—Ye' a t̄a, wéne nuì olone kibiie e' êk.

Jesús tō iché:

—Buaë be' iiüté.

⁴⁴ Eṭa Jesús tō alaköl sué t̄a ichéitō Simón a:

—Alaköl i' saú. Mik ye' dewa be' u a, eṭa be' kë wā ye' a di' mēne ye' klō skuoie, erē alaköl i' tō ye' klō skué iwöriö wa t̄a ipasiwéitō itsà wa. ⁴⁵ Be' kë wā ye' shkeone wōalattsè wa wes s'wöblar es. Erē ie' dewa íe, eṭa ie' tō ye' klō wōalattsémi tajē.

⁴⁶ Be' kë wā kiō ësela, e' tēne ye' wōkir kī wes s'wöblar es. Erē ie' tō kiō masmas tuè darèrèè ese té ye' klō kī. ⁴⁷ E' kuëkī ye' ichè be' a tō ie' éna ye' dalër tajē e' wa iwēnewa tō ì sulu wamblé ie' tō tajē, e' nuì olone ie' kī. Erē wépa kë éna ye' dalërta' tajē, e' wa iwēnewa tō esepa kī inuì olone elkela è.

48 E' ukuök_i t_a ie' iché alaköl e' a:

—Ì sulu k_{os} wamblé be' t_o e' nuí olone be' k_i.

49 Imalepa kiule chkök ñies tso' ee, e'pa ñi chakérak:

—A' ichè ¿yi ie' dör e' ttö es? Skököl è a se' nuí olo'yarmi.

50 Erè ie' t_o alaköl a iché:

—Be' erblé ye' m_{ik}, e' t_o be' tsatkée. Be' yúne bërè.

8

Alakölpa t_o Jesús k_{imé}

1 E' ukuök_i t_a Jesús mí_a ì blúie Skököl tso' e' tté buaé pakök k_a blublu ena k_a tsitsir tso' e' a. Ie' ttekölpa tsá dabom eyök k_i böl, e'pa shköke ie' t_a.

2 Ñies alakölpa welepa bua_o'ne ie' t_o, e'pa shköke ie' t_a. E'pa welepa bak weinuk wimblupa sulusi w_a, ñies duè w_a. Ie'pa eköl, kiè María Magdala wak, e' a aknamapa yè'ttsaitö dök_a kul. 3 Ñies Juana dör Cuza alaköl, e' shköke ie' t_a. Cuza dör Herodes dali kkö'nukwak. Ñies Susana ena alakölpa malepa taië shköke ie' t_a. Ie'pa t_o Jesús ena ittökatapa k_{imeke} taië, ì tso' ie'pa w_a ese wa.

Tè kuatk_{ökwak}, e' pakè

(Mateo 13.1-9; Marcos 4.1-9)

4 Pè' e' yélur iká k_i debit_u taië Jesús ska'. Ie' t_o ie'pa a ittè kleé i' es: 5 Wëm mí_a eköl tè kuatkök t_a ie' t_o iwö ppé ululu tè k_i* Mik ie' tso' iwö ppök, et_a ditsöwö wele anewa ñal_a ska' t_a pè' dakélor ik_i, e' t_o ñnatélur, ñies dù debit_u t_o ikatéwa. 6 Ditsöwö

* 8:5 tè kuatkök ppé ululu: Ie'pa wöblar tè kuatkök wö ppélur tè k_{os} e' k_i.

wēle anewa áklo a ta e' kuölö ta itskine buaë. Erë kâ tsabe kë ta' ee, e' kueki bet ta isinewa.
⁷ Ditsöwö wēle anewa dika'chka shua. Dika'chka ena ditsöwö talane ñita, erë dika'chka e' aléka iki.
⁸ Erë ditsöwö wēle ane íyök bua'buwa ki, ese tskine talane wöne buaë. Iklö wēle wöne dōka cien eyök (100) elka elka.

Mik Jesús tö iché one, eta ikí chéitö ie'pa a aneule: “iA' éna ye' ttö ttsak, e'ma ikukueblö bua'ie!”

*Ì kueki Jesús tö s'wöbla'weke kleaule
 (Mateo 13.10-17; Marcos 4.10-12)*

⁹ Jesús ttökatapa tö ie' a ichaké:
 —Ttè wakleébö, ¿ima e' wà dör?

¹⁰ Ie' tö iché ie'pa a: “Ì blúie Skököl tso' e' tté bléulewa, e' kéwö meneat a' a ijchenoie. Erë pē' tso' tajē kë éna ye' tté klö'wak, esepa a ye' tö ikleeke as ie'pa tö iweblö je', erë kë ie'pa a iwà wër, ñies as ie'pa tö ittsö je', erë kë ie'pa a iwà ar.†

*Të kuatkökwak tté e' wà paké Jesús tö
 (Mateo 13.18-23; Marcos 4.13-20)*

¹¹ “Ttè wakléyö e' wà dör i' es: Skököl tté pakèsö e' dör wes ditsöwö kuatkèsö es. ¹² Pē' wēlepa ta itkömi wes itka ditsöwö anewa ñala ska' ñe' ta itka es. Esepa tö Skököl tté ttsé, erë bé de ie'pa ska' ta iyéttsaitö ie'pa er a as ie'pa kë tö iklö'ü ta itsatkër. ¹³ Wēlepa skà ta itkömi wes itka ditsöwö anewa áklo a ñe' ta itka es. Esepa tö Skököl tté ttsé ta iklö'wérakitö ttsé'ne buaë wa erë ekuölö ë. Ie'pa kë a e' tkërwa darërëe Skököl tté a. Mik ie'pa weinemitke ie' tté kueki, eta ie'pa anemine tottola.

† **8:10** Isaías 6.9

14 Welepa skà t̄a itkōmi w̄es itka ditsōwō anewa dika'chka shuā ñe' t̄a itka es. Esepa tō Skëköl ttè ttsé, erë ie'pa tō íyi tso' ká i' k̄i e' bikeitseke kibiie. Ie'pa er me'rie inuköl ena ì tso' ká ik̄i tō s'ttsë'w̄eke buaë ese k̄i. Ese kos tō Skëköl ttè kui'wéwā ie'pa er a, t̄a ie'pa kě sene buaë Skëköl ttè a. ¹⁵ Erë welepa skà t̄a itkōke w̄es itka ditsōwō anewa íyök buaë k̄i ñe' t̄a itka es. Esepa tō Skëköl ttè ttsé t̄a iklō'wé er buaë wa mok̄i. Ie'pa tō iüteke buaë t̄a iwà dalöiekerakitō k̄ekraë. E' kuëk̄i ie'pa tō ì buaë kos ese wé w̄es Skëköl k̄i ikiane es.

Bö'wö tté
(*Marcos 4.21-25*)

16 “Mik bö'wö wötskékasö, eta kě sō ipabikepawā, kě sō ipatkepawā ka' dik̄iā. E' skéie itkekeka kákke s'yamipa datse esepa wō a ká ñi'woie. ¹⁷ Es ñies ttè tso' blëulewā ì'ñe t̄a, ese jcherdawā sulitane wā aishkuö t̄a. Ì ché ye' tō, e' kě wà ane ie'pa éna ì'ñe t̄a, erë e' wà ardaë ie'pa éna aishkuö t̄a.

18 “Yi e' yuak buaë ye' ttè wa, ese a ik̄i meraëyö as ie' éna iwà ar buaë. Erë yi kě e' yuak ye' ttè wa, ì bikeitsé ese tō tō ane iéna, e' kos yërdattsane iyök̄i. E' kuëk̄i ye' ttö kukuebló a' tō bua'ie.”

Jesús mì ena ie' ëlpa debitu ie' weblök
(*Mateo 12.46-50; Marcos 3.31-35*)

19 Eta Jesús mì ena iëlpa ena ikutapa e'pa debitu ie' weblök. Erë ie' tkër wé pè' tso' taië e' shuā, e' kuëk̄i ie'pa kě dë'wā ie' ska'. ²⁰ E' biyö ché yile tō ie' a:

—Be' mì ena be' ëlpa ena be' kutapa e'pa shkō be' weblök.

21 Ie' tō iūté:

—Ēkēkē, erē ye' tō a' a' ichè tō wépa tō Skèköl ttè ttsé ta iwà iūtéitō, esepa dōr wēs ye' mì ena ye' ěpa ena ye' kutapa es.

Siwa' taië e' wöklö'wé Jesús tō
(Mateo 8.23-27; Marcos 4.35-41)

22 Etökicha ta Jesús e' iéka kanò a' ittökatapa ta, ta ichéitō ie'pa a:

—Mishka batsōri wışet.

Etā ie'pa miyal. 23 Ie'pa mirwaiā ta ie' kapowa kanò a. E' dalewa siwa' batsineka taië tō di' uyéka taië ta kanò a di' iënekami katsirkewatke. 24 E' kueki ie'pa tō iti'wéka ta ichérakitō iā:

—¡A s'wöbla'ukwak! ¡A s'wöbla'ukwak! ¡Se' duöürmi!

Etā ie' e' kéka ta siwa' ena di' yöli uñéitō ta iwöklönewa miāne alamië.

25 E' ukuöki ta ie' tō iché ie'pa a:

—¿Wēs a' erblöke ye' mik, e' de?

Erē ie'pa suanéka taië, tkinewa taië ta iñi chakéka:

—¿Yi dōr wēm wí? ¡E' ttō dalöié di' tō ena siwa' tō!

Wēm eköl a aknamapa tso' taië e' bua'wéne Jesús tō

(Mateo 8.28-34; Marcos 5.1-20)

26 E' ukuöki ta ie'pa miā demi ká kiè Gerasa atē batsōri wışet Galilea wöshaë ee. 27 Mik Jesús e' yéttsa de ká sí ki, etā wēm eköl de ie' ska', e' a aknamapa tso'. Ie' dōr Gerasa wak. Iaiāë ie' sene'mi sume, kē serku'ia u a, ie' serke pō a. 28 Mik ie' tō Jesús sué, etā ie' anekā taië ta ie' tkéwa kuché ki. Ie' iché Jesús a:

—A Jesús, be' dör Skëköl dör íyi ulitane tsata e' alà. ¿Iök be' de ye' tsiriuk? Ye' múat bërë. Ye' kköchö taië be' a tò kë ye' we'ikar.

²⁹ Jesús tò ichétke wimblu sulusi a kewe: “Be' e' yöttsa wëm se a.” E' kuëki wimblu tò ie' a iché es. Iaiäe ie' we'ikbitu aknama tò. Kekraë aknama tò ie' wö aliweke. E' kuëki pë' tò ie' mueke iulà a iklö a tabechka daloie wa, erë e' batsélor ie' tò tottola ta aknama tò ie' kí aliwéka patkëmi wé kë yi serku' ese ska'. ³⁰ Eta Jesús tò ie' a ichaké:

—¿Ima be' kiè?

Ie' iüté:

—Ye' kiè Taië Wakpa.

Ie' a aknamapa tso' taië, e' kuëki ie' tò iüté es. ³¹ Ie'pa kköchöke taië Jesús a: “Kë sa' patkarmi kauk taië tso' iskië e' a.” ³² Tsinet kabata kuli' a köchi iëter taië chkök, e' kuëki wimblupa kköchöke Jesús a: “Kawö mú sa' a e' tiukwa köchipa jaì a.” Jesús tò ikéwö mé ie'pa a. ³³ Eta ie'pa e' yélur wëm a ta ie' tiélur köchipa a. Köchi kos poneka tunemirak ká spé mik brutolonemi batsöri a ta eë iduolur.

³⁴ Mik köchi kkö'nukwakpa tò isué, eta itkayalmi ta itté ppékarakitö ká e' wa'ñe. ³⁵ Pë' de taië iweblök tò ì tka. Mik ie'pa de Jesús ska', eta wëm a aknamapa yërulune taië, e' sué ie'pa tò itkër Jesús wörki datsi' iéne éna ká anene buaë. E' tò ie'pa suawé. ³⁶ Wépa tò ì tka e' sué, e'pa tò ipaké ie'pa a tò wes wëm a aknamapa bak e' buanene. ³⁷ Ká e' wakpa ulitane suane taië, e' kuëki ie'pa kköché Jesús a: “Be' e' yöttsa sa' ká a.” Eta Jesús e' iéka kanò a ittökatapa ta ta imíatke. ³⁸ Eta wëm a aknamapa yërulune e' kköché Jesús a: “Ye' shkakmi be' ta.” Erë Jesús tò iüté:

—Au, be' e' tsúat. ³⁹ Be' yúne be' u a ta ì kòs wé Skéköl tò be' a, e' pakò sulitane a.

Ta ie' mía, ta ì kòs buaë wé Jesús tò ie' a, e' pakéitò sulitane a.

Jesús tò Jairo alà busi shké'wékane ñies alaköl bua'wéneitö eköl

(Mateo 9.18-26; Marcos 5.21-43)

⁴⁰ Mik Jesús dene batsöri ioshet, eta pè' tso' taië ie' panuk, e' kueki ie'pa tò ie' kiéwa ttsè'ne bua' wa.

⁴¹ Eta wëm eköl kiè Jairo e' de. Ie' dör judiowak ñi dapa'wo wé e' wökir eköl. Ie' e' téwa wöwakköt Jesús wörki ta ikköchöke taië ie' a: “Mishka bet ye' u a.” ⁴² Jairo alà dör ekla ë wák dör alaköl ki duas tso' dabom eyök ki bök ulatök (12), e' duökewatke.

Jesús miria, e' dalewa taië pè' dami, e' tërdami ie' mik. ⁴³ E'pa shua alaköl dami eköl e' du'mi alakölpa duè wa e' ki duas de dabom eyök ki bök (12). Ì kòs tso' ie' wa e' ewéwaitö yës s'kapeyökwak ki, erë kë yi a ibuanene. ⁴⁴ Ie' dewa tsinet Jesús tsi kker ta idatsi' bata kéwaitö. E' wöshä ta ipé wöklöne ta ibuanene buaë. ⁴⁵ Eta Jesús tò ichaké:

—¿Yi tò ye' ké?

Sulitane tò iché:

—Kë sa' wa be' kàne.

Pedro tò iché ia:

—A s'wöbla'ukwak, pè' tso' taië e' tërdami be' mik.

⁴⁶ Erë Jesús tò iché:

—Ye' ittse' tò ilè tka ye' diché wa. E' kueki ye' wa ijcher tò yile tò ye' ké.

⁴⁷ Mik alaköl buanene, e' tò isué tò kë ie' a e' blënukia ta ide Jesús ska' painéka taië suane wa. Ie' e' tkéwa kuchë ki Jesús wörki ta ie' e' chéka sulitane

kukua tö ì kuëki Jesús kéwaitö. Ie' tö iché: “Mik ye' tö be' kéwa, e' wöshaë ta ye' buanene.” ⁴⁸ Jesús tö iché ia:

—A alà busi, be' erblé ye' mik, e' kuëki be' buanene. Be' yúne bërë.

⁴⁹ Ie' ttökeia alaköl ta, e' dalewa eköl bite Jairo u a, e' debitu ta iché Jairo a:

—Be' alà busi blënewatke. S'wöbla'ukwak kë tsiriwaria.

⁵⁰ Mik e' ttsé Jesús tö, eta ie' tö iché Jairo a:

—Kë be' tkinuk. Be' erblö ye' mik ë, be' alà busila buardane.

⁵¹ Mik ie'pa de Jairo u a, eta Jesús kë wa yi kàne shkökwa wé busila nu me'r eë. Pedro ena Santiago ena Juan ena alà yé ena imì, e'pa ë kiéwaitö e' ta.

⁵² E' dalewa sulitane iuke alárke taië. Erë Jesús tö ie'pa a iché:

—Kë a' iukia. Busila kë du'wa, ikapöme'r ë.

⁵³ Sulitane wa ijcher tö busila duowa, e' kuëki ie'pa tö ie' wayuéka jañeitséka taië. ⁵⁴ Erë Jesús tö busila ulà klö'wéwa, ta iché ie' a:

—iA tayëla, be' e' kôka!

⁵⁵ Eta ishkenekane, e' bet ta ie' e' kéka ta Jesús tö iché ie'pa a:

—Itiö.

⁵⁶ Iyé ena imì tkirulune iweblök. Eta Jesús tö iché ie'pa a:

—Ì tka ië, e' kë char yi a.

9

*Jesús tö ittökatapa patké s'wöbla'uk
(Mateo 10.5-15; Marcos 6.7-13)*

¹ Jesús tö ittökatapa dabom eyök kí bül e'pa dapa'wé ta diché méitö ie'pa a aknamapa ulitane tré'woyal. Ñies kawö méitö ie'pa a s'kirirke bua'wone. ² Ipatkérak ì blúie Skököl tso' e' tté buaë pakök ñies s'buaukne. ³ Ta ie' tö iché ie'pa a:

—Mik a' mi'ke, eta kë ì tsarmi. Shko kéli, sku', íyi ñanoie, inuköl, datsi' skà, ese kos kë tsarmi.

⁴ Mik yile tö a' a iché a' kapörö, eta a' tso' ká e' a e' dalewa a' kapörö ie' u ë a. ⁵ Eta ká wele wakpa kë wa a' kinewa, e' ta a' e' yölur ká e' a, ta kapo tso' a' klöttö mik, e' ppöö a' tö. E' tö ie'pa a ikkacheraë tö ie'pa dör Skököl bolökpa.

⁶ Eta ie'pa míyal judiowak ké tsitsir kos a Skököl tté buaë pakök ñies s'kirirke buaukne.

*Herodes tö ibikeitséka taië tö yi dör Jesús
(Mateo 14.1-12; Marcos 6.14-29)*

⁷⁻⁸ Herodes dör Galilea wökir, mik e' tö ì kos weke Jesús tö e' tté ttsé, eta ie' tö ibikeitséka taië tö yi dör Jesús. Welepa tö icheke tö Jesús dör Juan S'wöskuökwak kötewa e' shkenekane. Welepa tö icheke tö ie' dör Skököl tteköl bak kiè Elías e' shkenekane. Welepa tö icheke tö ie' dör Skököl ttekölpa skà bak esepa wele shkenekane. ⁹ Erë Herodes tö iché:

—Ye' wák tö Juan kuli' tökök patkë', e' ta wëm tté ttséyö tso' íyi uk taië s'tkiwë ekkë ¿e' dör yi?

E' kuëki Herodes éna suluë Jesús suakwa.

*Pë' döka mil skeyök e'pa tié Jesús tö
(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Juan 6.1-14)*

¹⁰ Mik Jesús ttekölpa tsá e'pa dene, eta ì kos wé ie'pa tö, e' pakéne ie'pa tö Jesús a. Eta Jesús tö ie'pa kiémi e' ta dö tsinet ká kiè Betsaida wé kë yi

serku' ee. ¹¹ Erë mik pë' malepa wä ijchenewa, eta ie'pa mí itöki ta ie'pa kiéwaitö buaë. Ì blúie Skëköl tso' e' tté buaë paké ie' tö ie'pa a ñies s'kirirke bua'wéneitö.

¹² Mik ká tuirketke, eta Jesús ttökatapa dabom eyök kī bōl (12) e'pa de ie' ska' ta ichérakitö ia:

—Ká i' kī kē ì ku' katanoie ñanoie, e' kuëki ie'pa yuömi as ie'pa mi' ká tso' tsinet ena pë' serke tsinet esepa ska' chkè taük ñè ena kapökrö.

¹³ Jesús tö ie'pa a iché:

—Ie'pa tiö a' tö.

Ie'pa tö iüté:

—Sa' wä pan skel ena nima bötö e' ë tso'. Kë sa' mène ikī taük, e' ta' ì tso' sa' wä e' kë dökka ie'pa taië ekkëpa tioie.

¹⁴ Wëpa tso' ee dökä mil skeyök (5000), e' kuëki ittökatapa tö iché es. Erë Jesús tö ie'pa a iché:

—A' tö ie'pa kö e' tkökses iski ek tsini ek tsini dabom skeyök (50) dabom skeyök. ¹⁵ Es ie'pa tö iwé ta pë' ulitane e' tkéser. ¹⁶ E' ukuöki ta ie' tö pan skel ena nima bötö, e' klö'wé ta iká sué ká jaì a ta wéstela chéitö Skëköl a. E' ukuöki ta ie' tö pan ena nima blaté mé ittökatapa a as ie'pa tö iwatiö pë' a. ¹⁷ Mik ie'pa chké de wë', eta ibata ate, e' shtérakitö iëne dökä kköla dabom eyök kī bök (12).

Pedro tö iché tö Jesús dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'

(Mateo 16.13-19; Marcos 8.27-29)

¹⁸ Etökicha ta Jesús tso' ittökatapa ë ta. Ie' tso' S'yé ta ttök, ta ee ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿Ima pë' tö ichè tö ye' dör yi?

¹⁹ Ie'pa tö iüté:

—Welepa tö icheke tö be' dör Juan S'wöskuökwak. Welepa skà tö icheke tö be' dör Skëköl tteköl bak kiè Elías e' shkenekane. Welepa skà tö icheke tö be' dör Skëköl ttekölpa bak ká iaiaë e' wele shkenekane.

²⁰ Ie' tö ie'pa a ichaké:

—Erë çima a' ichè, ye' dör yi?

Pedro tö iituté:

—Be' dör wé pairine'bitu idi' wa sa' blúie e'.

Jesús e' biyö ché tö ie' tterawa

(Mateo 16.20-28; Marcos 8.30-9.1)

²¹ Erë Jesús kë wá ie'pa kàne yi a ichök yi dör ie'.

²² Ñies ie' tö iché:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' weirdaë taië. Judiowak kueblupa ena sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö ye' waterattsá. Ye' tterawa, e' ki ká de mañat eta ye' shkerdakane.

²³⁻²⁴ E' ukuöki ta ie' tö iché ie'pa ulitane a:

—Yi e' tsatkak ittèwá yöki, ese kë ulà a sene michoë döpa. Erë yi e' mettsá ttèwá ye' dalërmik, ese ulà a idöraë. E' kueki yi e' yuak ye' ttökataie, ese kë kàne tkinukia e' ki. E' skéie kekraë ikawöta e' chök dö ittèwá wötëulewá krus mik ekkë. Es ie' kawöta shkök ye' itöki. ²⁵ Ýi ulitane tso' ká i' a, e' de a' ulà a, erë sene michoë kë dë' a' ulà a, e' ta e' dör çie bua' a' a? ²⁶ Mik ye' dör S'ditsö Alà, e' dene ye' olo wa, ñies ye' Yë olo wa, ñies ibiyöchökwakpa batse'r e'pa olo wa, eta wépa jaëne ye' ki, esepa ki ye' jaërdaë ñies. ²⁷ Moki ye' tö a' a ichè tö a' tso' íe, e' welepa tö ì blúie Skëköl tso' e' suëraë kam iblërlur e' yöki.

*Jesús tō ilo tā' tajē e' kkaché ittōkatapa a
(Mateo 17.1-8; Marcos 9.2-8)*

²⁸ E' kī ká de pàköl (8) ulatök, etā Jesús míā kabata a ttök S'yě tā. Pedro ena Juan ena Santiago e'pa mítser iwā e' tā. ²⁹ Ie' tso' ttök S'yě tā, etā iwö manenettsā míā kuā'kī dalölöë ñies idatsi' míā saruruë wöñarke dalölöë. ³⁰ E' wöshā tā wēpa de iēter bōl tso' ttök ie' tā. Ie'pa dör Skëköl ttekōlpa bak ká iaiaë kiè Moisés ena Elías e'pa. ³¹ Ie'pa olo bunekā tajē dalölöë. Ie'pa iēter kapakök Jesús tā wes ie' tterawā pē' tō Jerusalén as iwà tkō wes Skëköl kī ikiane es. ³² Pedro ena iyamipa bōl, e'pa tteke kapèwā tō tajē. Erë mik ie'pa tī'nekane bua'ie, etā ie'pa tō Jesús olo tajē e' sué, ñies wēpa bōl iēter ttök ie' tā e'pa suérakitō. ³³ Mik Moisés ena Elías mitkene, etā Pedro tō iché Jesús a:

—A S'wöbla'ukwak, buaë se' tso' ié. Sú sa' tō úla yuèkā mañatkuela, etkue be' a, etkue Moisés a, etkue Elías a.

Erë ì cheke Pedro tō e' wà kē ane ie' éna. ³⁴ Pedro ttōkeia, e' wö shā tā mochka tō ie'pa kītēwā. E' tō ie'pa suawé tajē. ³⁵ Mochka shuā ie'pa tō ttō ttsé tō ichè: “Sē dör ye' alà, e' pairi'bitubak ye' tō idi' wa a' blúie. Ie' ttō iutō.”

³⁶ Mik ie'pa tō ttè e' ttsé, etā ie'pa tō isué tō Jesús atē dur ekōrla. Erë ì ttsé ie'pa tō, ì sué ie'pa tō, e' blé ie'pa tō ier a, kē ie'pa wā ipakane yi a dō aishkuō tā.

*Duladula eköl tteke aknama tō e' bua'wéne Jesús
tō
(Mateo 17.14-21; Marcos 9.14-29)*

³⁷ Bule es ta ie'pa tso' kabata a e'pa biteyal, eta taië pë' de Jesús ñaletsuk. ³⁸ E' shua wëm tso' eköl, e' tö iché aneule:

—A s'wöbla'ukwak, be' we'ikèyö, ye' aladulaköl saú, e' dör ye' alà eköl ë. ³⁹ Mik wimblu sulusi tö ie' éna ká chówéwa, eta ie' aneká taië, painéka katötöë, ta ikkö a ishuya deka taië. Kekraë ie' we'ikekeitö siarë. Wimblu kë éna ie' akwa. ⁴⁰ Ye' kköché taië be' ttökatapa a tö wimblu trë'úshkar erë kë ie'pa a ione.

⁴¹ Jesús tö iché ie'pa ulitane a:

—A' wakpa kë erblöta' Skököl mik, a' kë éna ká ane. ¿Mik ye' sermirö a' ta? ¿Kos ye' tö a' dalë'ttsemirö? Be' alà tsúbitu ña.

⁴² Mik duladula de tsinet, eta aknama tö ie' éna ká chówéwa kéu iski ta ipainéka taië. Erë Jesús tö wimblu sulusi uñé trë'wëshkar ta duladula bua'wéneitö méneitö iyë a. ⁴³ Ì buaë wé Skököl tö idiché taië wa e' tö ie'pa ulitane tkiwéwa.

*Jesús skà e' biyö chéne tö itterawa
(Mateo 17.22-23; Marcos 9.30-32)*

Ì buaë wé Jesús tö, e' chekeia ie'pa tö ñi a, e' dalewa ie' tö iché ittökatapa a:

⁴⁴ —Ì cheke ye' tö a' a, e' ttsö buaë, kë a' éna ichökwa: Ye' dör S'ditsö Alà, e' wömerdatta pë' ulà a.

⁴⁵ Erë ì ché ie' tö e' blëulewa ie'pa yöki, e' kuëki ie'pa kë éna iwà ane. Ñies ie'pa suane ichakök tö ima iwà dör.

*Yi dör ibua'ie Skököl wöa
(Mateo 18.1-5; Marcos 9.33-37)*

⁴⁶ E' ukuök_i ta Jesús ttökatapa ñi iütökerak tö ie'pa shu_a yi dömi ibua'ie imalepa tsata. ⁴⁷ Ì bikeitsök ie'pa tso', e' suéwa Jesús tö, e' kuëki ie' tö alala kié eköl duéser ie' o'mik ⁴⁸ ta ichéitö ie'pa a:

—A' shu_a yi e' wöéwa imalepa dikia diöshet ese döri ibua'ie. E' kuëki yi tö alala i'se kiéwa ye' ttö wa, ese tö ye' wák kiéwa. Es ñies yi tö ye' kiéwa, ese tö yi tö ye' patkë'bitu, e' kiéwa.

Yi kë ku' ñippök se' ta ese tö se' bikeitseke er bua' wa

(Marcos 9.38-40)

⁴⁹ Juan tö iché Jesús a:

—A s'wöbla'ukwak, wëm sué sa' tö eköl, e' tö aknama tré'wéyal be' ttö wa. Eré ie' kë ku' se' ta, e' kuëki sa' tö iché ia tö kë iwaria.

⁵⁰ Jesús tö iüté:

—Yi kë ku' ñippök se' ta, ese tso' se' ta. E' kuëki kë iwöklö'war.

Santiago ena Juan e'pa uñé Jesús tö

⁵¹ Jesús mi'kekane ká jai a, e' kéwö dökewatke, eta Jesús tö ibikeitsé tö ye' mía diché wa Jerusalén, ta imía. ⁵² Ie' tö wëpa welepa patkëmi ie' yöki kewe u yulök kaporöie. Ie'pa mía demi ká tso' etk Samaria ee. ⁵³ Eré Samaria wakpa wa ijcher tö Jesús ena ittökatapa mi'ke Jerusalén, e' kuëki ie'pa kë wa ikinewa. ⁵⁴ Mik Jesús ttökatapa kié Santiago ena Juan e'pa tö isué tö Samaria wakpa kë wa ie'pa kinewa, eta ie'pa tö Jesús a iché:

—A Skëkëpa, ¿be' ki ikiane tö sa' tö bö' kié ká jai a ie'pa ewowa?

⁵⁵ Eré Jesús wötréene ie'pa sauk ta ie'pa uñéitö.

⁵⁶ E' ukuök_i ta ie'pa mía ká skà tso' tsinet ee.

*Wëpa mañal e' yuak Jesús ttökatapaie
(Mateo 8.19-22)*

⁵⁷ Ie'pa mirwa ñala ki ta wëm eköl tö Jesús a iché:
—A këkëpa, ye' mi'ke be' ta ká wa'ñe wé be' mirö
ee.

⁵⁸ Jesús tö iiüté:
—Bakli' u ta', ñies dúla u ta', erë ye' dör S'ditsö
Alà, e' kë wa u ta' senoie.

⁵⁹ Jesús tö iché wëm eköl skà a:
—Mishka ye' ta.
Erë wëm tö iiüté:
—A këkëpa, kawö mú ña, mik ye' yé blërkewa e'
nu wötökwä, e' ukuöki ta ye' mi'ke be' ta.

⁶⁰ Jesús tö iiüté:
—Wëpa dör wes s'duulewa es Skëköl wöa, as
esepa tö iyamipa nu wötö. Erë be' yú, i blúie Skëköl
tso' e' tté pakök sulitane a.

⁶¹ Wëm eköl skà tö iché Jesús a:
—Ye' e' yuak be' ttökataie, erë kewe kawö mú ña
shkoie e' chökät ye' yamipa a.

⁶² Jesús tö iiüté:
—Yi e' yué ye' ttökataie ta i kos méatitö ye'
dalërmik, erë ibikeitséneitö taië, eta ese kë ki i blúie
Skëköl tso' e' mène.

10

*Jesús tö ittökatapa dabom kuryök ki böl (72) e'pa
patké*

¹ E' ukuöki ta Skëkëpa Jesús tö ittökatapa skà
shushté dökä dabom kuryök ki böl (72) patkëmi ie'
yöki kewe böl böl wé ie' mi'ke ese ska'.

² Ie' tö iché ie'pa a: “Moki pë' tso' taië e' ki Skëköl
tté buaë kiane ttsè. Esepa dör wes iyiwö tso'tke

wè'iaè shtè es, erè ishtökwakpa kë dör tajë. E' kueki a' tö ikiö kanè wák a' tö ishtökwakpa patkö. ³ A' yú. Ye' tso' a' patkök ye' ttè pakök pè' shuà wës obejala èmi namu tso' tajë, ese shuà es. ⁴ Inuköl skúla ena dalì skú ena klökkuö skà, ese kôs kë tsarmi yës. Nies yi kué a' tö ñala wa, ese kë ta' a' ttök tajë. ⁵ Mik a' dewa yile ska', età kewe ichö ie'pa a' tö 'Skököl er buaè chö a' a.' ⁶ Ie'pa tö a' kiéwa er bua' wa, e' ta Skököl er buaè chöraè ie'pa a. Erè kë idör es, e' ta Skököl kë er buaè chöpa ie'pa a. ⁷ Ie'pa tö a' kiéwa buaè, e' ta a' e' tsuat u e' a. Ttè tso' e' tö ichè i' es: 'Kaneblökwak chkömi ì kanewekeitö e' ské wa.' E' kueki ì meke ie'pa tö a' a' ñè yè, e' ñú, e' yó. U e' è a' a' e' tsuat a' tso' ká e' a' e' dalewa. ⁸ Ká wé a' demi ta ká e' wakpa tö a' kiéwa buaè, e' ta ì mekeitö a' a' ñè e' ñú. ⁹ Ie'pa duöke, e' ta e'pa bua'üne. Nies ichö ie'pa a: 'Ì blúie Skököl tso' e' kéwö dewatke tsinet a' o'mik.' ¹⁰ Erè ká wéle wakpa kë wa a' kinéwa, e' ta a' yú ie'pa ñala wa ta ichö ie'pa a: ¹¹ 'A' kapo tso' sa' klöttö mik, e' ppée sa' tö iwà kkachoie tö a' dör Skököl bolökpa. Erè a' wa ijchenú tö ì blúie Skököl tso' e' kéwö dewatke tsinet a' o'mik.' ¹² Ye' tö a' a' ichè tö mik Skököl tö a' chakeketke inuí ki aishkuö ta, età ká e' wakpa weirdaè siarè Sodoma wakpa bak senuk suluè e'pa tsata.

*Ká mañat wakpa weirdaè siarè
(Mateo 11.20-24)*

¹³ "A Corazín wakpa, a Betsaida wakpa, jwéstela ina a' ta! Ì kë or yi a' ese wé ye' tö tajë a' wörki, erè kë a' er maneone. E' úpa ye' tö Tiro ena Sidón e' wakpa wörki, e'ma ká iaiaè ie'pa er maneobak. Ie'pa tö eriane datsi' ajaè ese iè'kabak, ñies ie'pa

e' tkë'k_{ab}ak muluchka k_i iwà kkach_{oi}e t_ö ie'pa er mane'wé Skëköl a. ¹⁴ E' kuek_i ye' t_ö ichè t_ö aishkuö t_a mik a' wöchakirketke a' nuì k_i e' kèwö de, et_a a' wömerdattsa weinuk tajè shütè Tiro ena Sidón wakpa tsat_a. ¹⁵ A Cafarnaúm wakpa, kë a' t_ö ibikeitsök t_ö a' mi'mitser ká jai a. Ie' t_ö a' patkerami diöshet wé s'wimblu weirke ee.”

¹⁶ Et_a Jesús t_ö iché ittökatapa a: “Yi t_ö a' ttö ttseke t_a iutekeitö, ñies ese t_ö ye' ttö ttseke t_a iutekeitö. Yi t_ö a' wateke, ñies ese t_ö ye' wateke. Ñies yi t_ö ye' wateke, ese t_ö Skëköl t_ö ye' patkë', e' wateke.”

Jesús ttökatapa dabom kuryök k_i bö_l (72) e'pa dene

¹⁷ E' ukuök_i t_a Jesús ttökatapa dök_a dabom kuryök k_i bö_l (72) patkë' ie' t_ö, e'pa dene ttsë'nerak buaë. Ie'pa t_ö iché ie' a:

—A Skëkëpa, aknamapa t_ö sa' ttö dalöié be' ttö wa.

¹⁸ Ie' t_ö ie'pa iutè:

—Tö. A' e' alék_a Satanás k_i je'. Ye' isué t_ö ie' bateshkar ká jai a wës alá wöñar es. ¹⁹ Ye' t_ö a' a diché mé e' alok_a tkabë k_i ena bachë' k_i ñies e' alok_a Satanás diché k_i. Es kë ì t_ö a' we'ikepa. ²⁰ Kë a' ttsë'nuk buaë wimblupa sulusi t_ö a' ttö dalöié, e' ë kuek_i. E' skéie a' kiè tso' kitule ká jai a sene michoë yëkkuö k_i, e' kuek_i a' ttsë'nú buaë.

Jesús ttsë'ne buaë

(Mateo 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Jesús tso'ia ttök ittökatapa t_a, e' shu_a Wiköl Batse'r t_ö ie' ttsë'wé buaë shütè. Ie' t_ö iché: “A ye' Yë, be' dör íyi ulitane tso' ká jai a ena ká i' a' e' Këköl. Be' t_ö ttè ikkë blë'w_a pë' w_a siw_a' jcher iskië ena erbikö tajè esepa yöki. Erë ikkachéw_{ab}ö s'ësela a.

Es be' k_i ikiane, e' kuek_i be' iwé es. E' kuek_i be' k_ikékayö.”

²² Jesús tté S'yé t_a o_ne t_a ichéitö pë' tso' eé e'pa a: “Ye' Yé t_ö íyi ulitane méat ye' ulà a. Ye' dör Skéköl Alà, kě yi w_a ijcher mok_i t_ö w_es ye' dör, e' jcher ye' Yé ě w_a. Nies kě yi w_a ijcher mok_i t_ö w_es ye' Yé dör, e' jcher ye' ě w_a. Nies wépa a ye' éna ikkachakw_a esepa w_a ijchermi.”

²³⁻²⁴ Eta Jesús wötréene ittökatapa kke t_a ichéitö ie'pa ě a: “Ye' t_ö a' a ichè t_ö Skéköl ttekölpa taié ena blu'pa bak k_a iaiäe esepa taié t_ö, ì sué a' t_ö, e' kkeyè' siarè sué, erè ie'pa kě w_a isune. Nies ì ttsé a' t_ö, e' kkeyè' siarè ie'pa t_ö ttsè, erè ie'pa kě w_a ittšene. E' kuek_i wépa t_ö ì sué a' t_ö e' sué, ayécha buaé esepa.”

Samariawak buaé e' pakè

²⁵ Etökicha t_a s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa ese eköl debitu Jesús ska', e' t_ö ie' a' ichaké itsaioie:

—A s'wöbla'ukwak, ¿Ì wèmi ye' t_ö as sene michoè dö ye' ulà a?

²⁶ Jesús t_ö ie' a' ichaké ñies:

—¿Ì tso' kitule Skéköl yèkkuö k_i? ¿Ìma e' wà dör be' a'?

²⁷ Eta s'wöbla'ukwak t_ö iüté:

—Skéköl yèkkuö t_ö iché: ‘Skéköl dalèritsö a' er k_{os} wa, a' wák k_{os} wa, a' diché k_{os} wa, ena a' erbikè k_{os} wa.’ Nies e' t_ö ichè: ‘A' malepa dalèritsö w_es a' wákpa e' dalër es.’

²⁸ Jesús t_ö iché ie' a:

—Be' t_ö iüté buaé. Be' t_ö iwé es, e' t_a sene michoè döraé be' ulà a.

²⁹ Erè ie' e' tsatkak ttè e' yöki, e' kuek_i ie' t_ö Jesús a' ichaké:

—Eta s'yamipa chë Skëköl yëkkuö tö, ¿esepa dör s'yamipa wése?

³⁰ Eta Jesús tö iüté ttë i' wa:

—Wëm eköl datse Jerusalén, e' micho Jericó, eta ñala wa akblökwakpa tö ie' klö'wéwa. Ì dami iwa kos dö idatsi' e' bléwarakitö. Ie' ppéraitö taië ta imíyal. Ie' méat tër ie'pa tö ñala ska', tsir eta iduowa. ³¹ Eta judiowak eköl dör sacerdote e' dami ñala e' ki. Mik ie' tö wëm tër shka'ule e' sué, eta ie' tkami bánet iyöki. ³² Es ñies judiowak skà eköl dör Leví aleri kanëblöke Skëköl wé a, e' dami ñala e' ki. Mik ie' tö wëm tër shka'ule, e' sué, eta ie' ñies tkami bánet iyöki. ³³ Erë samariawakpa kë mik a' wödör, suëke a' tö suluë, esepa eköl dör wëm, e' dami ñala e' ki. Mik ie' tö wëm tër shka'ule e' sué, eta ie' wa iwër siarë. ³⁴ Ie' de iska', ta wé ishka'ne e' paskuëitö vino wa, paikléitö kiö wa, ta ipatréwaitö datsi'tak wa. E' ukuöki ta ie' tö itkéka iwák burro ki tsémi wé s'kaporö ese wé a, ta ee ie' tö ikkö'néia ipasuëia buaë. ³⁵ Bule es ta samariawak tö s'kaporö wé, e' wák patuë inuköl döka s'kanëblö ká böt e' ské ekkë, ta iché ie' a: 'Wëm shka'ule i' kkö'nú ña. Ilè kí tué be' tö ie' a, e' ta e' ki ye' tö be' patuerane mik ye' dene eta.'

³⁶ Eta Jesús tö ichaké s'wöbla'ukwak a:

—Wëm shka'wé akblökwakpa tö e' sué ie'pa mañal tö, ¿ie'pa wé tö idalëritsé moki wës s'kawöta s'yamipa dalëritsök es?

³⁷ S'wöbla'ukwak tö iüté:

—Wé tö isué er siarë wa e'.

Jesús tö ie' a iché:

—Es be' yú ta iú wës samariawak tö iwé es.

Jesús mía Marta ena María ska' upakök

³⁸ Jesús ena ittökatapa míyal ñala wa dö Jerusalén, ta ie'pa de ká tsir ese a. Ee alaköl serke eköl kié Marta, e' tö Jesús kiéwa buaë ie' u a. ³⁹ Marta el, kié María, e' e' tkéwa tsinet Jesús ska', ta ì cheke Jesús tö e' ttsök ie' tkër. ⁴⁰ Erë Marta wa kanè tso' taië iu a kanewè, e' kuëki ie' de Jesús ska' ta ichéitö ie' a:

—A Skëképa, ye' èl tö ye' méat ekörla u kanéuk, ¿e' kë ki be' tkine? Ichö ie' a tö ye' kimú.

⁴¹ Erë Jesús tö iiüté:

—A Marta, a Marta, taië be' e' tkiuke kanè tso' taië be' u a e' ki, ⁴² erë íyi etkë, e' dör ibua'ie, e' shushté María tö wè. Kë yi tö iyepattsä iulà a.

11

Jesús tö ittökatapa wöbla'wé ttök S'yé ta
(Mateo 6.9-15; 7.7-11)

¹ Etökicha ta Jesús tso' ttök S'yé ta. Mik ie' tté one, etä ie' ttökatapa eköl tö ie' a iché:

—A Skëképa, Juan S'wöskuökwak tö ittökatapa wöblao' ttök S'yé ta. Es ñies sa' wöbla'ú ttök S'yé ta.

² Jesús tö ie'pa a iché:

—Mik a' ttöke S'yé ta, etä ichö ie' a i' es:

‘A Sa' Yé, as be' dalöiö sa' tö ì ulitane tsata.

As be' dö sa' blúie da'äie.

³ Chkè kiane sa' ki senoie, e' mú sa' a ká bit ekkë.

⁴ Sa' malepa qos e' nuì olo'yeta' sa' tö ie'pa ki, e' kuëki sa' nuì olo'yó sa' ki.

Kë sa' marttsä tö ì sulu tö sa' erkiöü.'

⁵⁻⁶ Ñies ie' tö ie'pa wöbla'wé tté i' wa:

—Sö ichèmi tö a' wële wa yami tso' eköl, ese ska' a' mía ñañewe ká shaböts, ta a' tö iché ie' a: ‘A yami, író ye' yami datse bánet, e' debitu ye' ska', erë ye' kë

wa ì ta' mè ie' a. Be' we'ikèyö, pan peitö ña mañat.'
 7 Be' yami e' tö a' iutèmi i' es: 'Kè ye' tsiriwar.
 Ukkö wötènewatke. Ye' ena ye' ala'r, sa' e' téwatke
 kapökwa. Ye' kè e' köpaka ì muk be' a.' 8 Jesús tö
 iché ie'pa a tö u wák e' kè e' köpaka chkè muk a' a, a'
 dör iyami e' è kueki. Erè a' tö ikié kröröë, kè wöklör
 ekkè, e' ta' ie' e' körakä ta ì kos kiane a' ki, e' meraëitö
 a' a, a' tö ie' a ikié kröröë e' kueki. 9-10 "Wépa tö iyi
 kié Skèköl a, esepa a imeraëitö. Wépa tö iyi yulé
 ie' ska' esepa tö ikueraë. Wépa tö ie' chaké, esepa
 kierawaitö weshke. E' kueki ì kiane a' ki e' kiö ie'
 a, etä ie' tö a' a imeraë; e' yulö ie' ska', etä a' tö
 ikueraë; ie' chakö, etä ie' tö a' kierawa weshke.

11 "Kè alà yé wéne tö tkabè mepa ilà a nima
 kiéitö e' skéie. 12 Ñies kè a' wéne tö baché' mepa ilà
 a dakro sia' kiéitö e' skéie. 13 A' dör pè' suluë erè e'
 tö iyi buaë meke a' alà a. jE' yita' buaë S'yé tso' ká
 jai a e' tö Wiköl Batse'r meraë yi tö ie' a ikié ese a!"

Judiowak tö Jesús kkaté

(Mateo 12.22-30; Marcos 3.20-27)

14 Etökicha ta Jesús tso' aknama trè'ukshkar wëm
 eköl a. Aknama tö wëm e' ttö wöblë'owa. Mik
 aknama mía, etä wëm ttékane buaë. Wépa kos tö
 isué, e'pa tkirulune iweblök. 15 Erè ie'pa welepa
 tö iché: "Beelzebú dör bë, e' diché wa ie' tö ie'pa
 trè'wekeyal."

16 Ie'pa welepa skà éna Jesús tsaiak, e' kueki
 ie'pa tö ikié ie' a tö ì kè or yi a ese ütö iwà kkachöie
 tö mokí ie' patkè'bitu Skèköl tö. 17 Erè ì bikeitseke
 ie'pa tö, e' suéwä ie' tö, e' kueki ie' tö ie'pa a iché:

"S'serke ká etkè ki, e' ñi blabatsélor ta inippöke
 iwakpa è ñita, kè wöklör, e' ta' ie'pa wákpa è ñi

eṽkewa kē diché ta'ia. N̄ies n̄i yamipa ē e' kēka n̄ippök n̄ita, kē wöklör, e' ta ie'pa sulunewa mía siarē. ¹⁸ Es n̄ies Satanás mú tō aknamapa trē'wéyal, e' ta ie' tso' n̄ippök iwakpa ē ta. ¿Wes ì blúie ie' tso' e' sermiia? A' icheke tō aknamapa trē'wéyal ye' tō Beelzebú diché wa, e' kuēkī e' ché ye' tō. ¹⁹ Ye' tō itrē'úpayał Beelzebú diché wa, e'ma ¿yi diché wa a' klépa tō itrē'wéyalmi? Ie'pa kē a itrēnukyał Beelzebú diché wa. E' kuēkī ¿wes a' tō ye' kkatēmi tō ye' tō itrē'wekeyał Beelzebú diché wa? A' wakpa klépa tō iwà kkacheraē tō a' ttē kē dör moki. ²⁰ Aknamapa trē'wéyalyö Skököl diché wa, e' ta e' wà kiane yēnoie tō ì blúie Skököl tso', e' kēwö dewatke a' a.

²¹ “Mik wēm diché tajē tō iu kkö'neke buaē tabè wa, ì wa, eṽta ie' íyi kōs tso' blēule buaē. ²² Erē mik wēm skà datse diché ta' tajē shute ie' tsata, n̄ippök ie' ta, eṽta e' e' aléka ikī ta íyi mik ierblöke e' tsatkoie ena ì skà kōs tso' ie' wā, e' yéttsa sēraā iyōkī, ta ikakmémiitō iyamipa a.*

²³ “Yi kē dör ye' sinī', ese dör ye' bolök. Yi kē tō ye' kimè obeja kkö'nuk buaē, ese tō obeja po'wekemi.

*Aknama dene wēm a
(Mateo 12.43-45)*

²⁴ “Mik wimblu sulusi trēneshkar yile a, eṽta imía ká sir poē wé kē yi ku' ese ska'. Ie' tso' ká yulök sēnoie, erē kē ie' wā ikūne. E' kuēkī ie' ibikeitsé: ‘Ye' míane wé ye' trēneshkar eē sēnuk.’ ²⁵ Mik ie' demine wēm e' a, eṽta ie' tō isué tō wēm dör wes u shuiriule buaē maneneē es. ²⁶ Eṽta ie' mía iyamipa

* **11:22** Ttē ì' wa kiane chē tō Jesús e' aléka Satanás kī, e' kuēkī ie' tō aknamapa trē'wekeyał.

kí yulök döka kul suluë shütë ie' tsata ta ie'pa kos de senuk wëm e' a. Wëm e' miane suluë shütë kenet tsata.”

Ayëcha buaë e' dör yi

²⁷ Jesús tso' ttök, eta alaköl eköl dur ee, e' tö iché aneule:

—iAlaköl tö be' tsöo', be' talao', ayëcha buaë e'!

²⁸ Erë ie' iüté:

—iAyëcha buaë shütë, wëpa tö Skököl ttè ttsé ta idalöiekerakitö esepa!

Wëpa dör pë' suluë esepa kë tö Jesús tté klö'weta' (Mateo 12.38-42; Marcos 8.12)

²⁹ Ie'pa kí ñi dapa'wë Jesús pamik, eta ie' tö iché ie'pa a: “A' dör pë' suluë. A' tö ye' a ikieke tö ì kë or yi a ese uyö iwà kkachöie tö mokí Skököl tö ye' patkë'bitü. Erë ye' tö ilè wëraë etökicha ëme iwà kkachöie, e' dör wës Jonás ta ibak es. ³⁰ Ì bak Jonás ta e' tö iwà kkayë' Nínive wakpa a tö Skököl tö ie' patkë'bitü ie'pa pattök. Es ñies, ye' dör S'ditsö Alà, e' tö iwà kkacheraë a' a tö mokí Skököl tö ye' patkë'bitü. ³¹ Aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuü kí, eta alaköl datse ká bánet diwö tskirke e' o'mik† bak iká blúie, e' e' kōrakā Skököl wörki a' kkatök tö a' dör pë' suluë. Ká iaiaë ie' dë'bitü datse kamië shütë se' blú bak kiè Salomón wā íyi jcher taië, e' ttö kīttsök. Erë i'ñe ta ye' dur a' shua, e' dör Salomón tsata, erë a' kë tö ye' ttö iütè. E' kueki alaköl e' tö a' kkateraë. ³² Mik Jonás tö Nínive wakpa paut, e' tö ie'pa er maneottsa Skököl a, erë i'ñe ta ye' dur ierö, e' dör Jonás tsata, erë a' kë er mane'ü Skököl a. E'

† **11:31** diwö tskirke e' o'mik: Si'kuaie ttè e' dör sur. Kë se' wā ijcher tö ima e' chëmisö bua'ie se' ttö wa.

kueki aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuì ki, eta Nínive wakpa e' kōrakā Skēkōl wōrkī a' kkatōk.

Se' wōbla buaē ena se' wōbla suluē
(Mateo 5.15; 6.22-23)

³³ “Kē yi tō bō'wō tskepaka ta ibléwaitō ö ipatkéwaitō kalkuö dikia. E' skéie se' tō itkekeka kákke se' yamipa datse e'pa wō a ká ñi'woie. ³⁴ Se' wōbla dör wes bō'wō es se' chkà kos a. E' kueki se' wōbla dör buaē, e' ta se' chkà kos e' a ká olo ta' buaē. E' dör wes se' er dör buaē es, ì kos yēsyesē buaē, ese ki se' er me'rie. Erē se' wōbla dör suluē, e' ta se' chkà kos e' tso' stui a. E' dör wes se' er suluē es, ì kos suluē, ese ki se' er me'rie. ³⁵ A' e' kkō'nú buaē as a' kē e' kitō'ū tō a' wōbla wawēr buaē, erē kē iwawēr buaē. ³⁶ A' wōbla dör buaē, e' ta ì kos buaē, ese wēr buaē a' wa. E' dör wes a' serke wē bō'wō ñarke kekraē eē es, kē ku' stui a.”

Wēstela ina fariseowakpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa ta
(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47)

³⁷ Mik Jesús ttē one, eta fariseowak ekōl tō ie' kiēmi chkōk iu a. Eta ie' miā demi eē e' tkēsēr mesa kulé ki. ³⁸ Erē fariseowak e' tō isuē tō kē ie' wa iulà pakōne wes ie'pa wōblar es, e' tō ie' tsiriwēka. ³⁹ E' kueki Jesús tō iché ie' a:

—A fariseowakpa, A' dör wes a' tka' kos pa skueke a' tō ikikke ē es. A' wēr buaē, erē a' er suluē. A' dör akblōkwakpa. A' ki s'yamipa íyi kos e' kianettsa a' ē a. ⁴⁰ ¡A' kē éna ì ane yēs! ¿A' kē wa ijcher tō Skēkōl tō se' chkà yō', e' ē tō se' er yō'?

⁴¹ S'siarēpa kimú a' íyi wa, eta ì kos atdaē maneneē a' a.

42 ¡A fariseowakpa, wěstela ina a' ta! Káköla tso' iëno chké a kiè menta ena ruda ena iskà tso', ese kos tsá meke a' tò Skèköl a. Erë a' kě serku' yësyësë s'malepa ta. A' kě tò Skèköl dalëritseta', e' uk a' kawötä ñies.

43 ¡A fariseowakpa, wěstela ina a' ta! Kula' tso' a' ñi dapa'wo wé a kékëpa dalöiërta' esepa a, ese ki a' wöbatsö e' tkökser. A' ki ikiar tò a' shkéwë wës kékëpa taië shkéwë es, wë pë' tso' taië, e'pa wöwa.

44 ¡Wěstela ina a' ta! A' dör wës pö tso' kě jcher yi wa e' bata ki s'shkörami es. Ishu dör ñá taië alar suluë, e' kě alar ttsëne s'wa.

45 S'wöbla'ukwak ttè dalöiëno wa, ese tso' eköl eë, e' tò iché Jesús a:

—A s'wöbla'ukwak, mik be' tò e' ché fariseowakpa a, etä ñies be' tso' sa' chök suluë.

46 Jesús tò iüté:

—¡A s'wöbla'ukwak ttè dalöiëno wa wakpa, wěstela ina a' ta ñies! A' ttè dalöiëno taië darërëë, ese meke a' tò s'malepa a wà dalöië wës dali ekkéë iè s'ki es, erë a' ulatska ë kě tiëta'wa a' tò ie'pa kimoie.

47 “¡Wěstela ina a' ta! A' tò Skèköl ttekölpa bak ká iaiäë e'pa pö yuekene pa'ali, erë a' yépa tò ie'pa kütulur. 48 Es a' tso' iwà kkachök tò ì wamblë' a' yépa tò, e' dör buaë a' a. A' yépa tò ie'pa kütulur, ta i'ñe ta a' tò ie'pa pö yuekene buaë.

49 “E' kueki Skèköl wa iyi jcher taië, e' tò iyë'atbak: ‘Ye' tò ye' ttekölpa ena ye' ttè pakökwakpa patkeraë Israel aleripa a, etä e'pa welepa tterawa ie'pa tò, ñies welepa skà we'ikeraë ie'pa tò.’

50 Skèköl ttekölpa taië kütulur a' yépa tò. Mik ká i' yöne kuaë, 51 etä Abel kötwä Caín tò. E' itöki a' yépa bak tò Skèköl ttekölpa taië kötmi. Ibata kötwarakitö

e' dör Zacarías. E' kötwa ie'pa tö ka' tso' íyi moka Skéköl a e' ena iwé e' shusha. Skéköl ttekölpa kos kötulurbak a' yépa tö, e' nuí kierané ie' tö a' ena wépa dör a' es, e'pa a. Moki ye' tö a' a ichè tö Skéköl ttekölpa kos kötulur a' yépa bak e'pa tö, e' nuí kuëki a' ena wépa dör wes a' es, esepa weirdaë siarë.

⁵² “iA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, wéstela ina a' ta! A' wa Skéköl yëkkuö tso', e' dör wes ukkö yottsä tso' es as se' wa ijcher tö wes Skéköl dör. Erë e' kkëuk a' tso' a' malepa yöki. A' kë wa ijcher moki tö wes Skéköl dör, ñies wépa ki e' kiane jchënoie, esepa wöklö'wëke a' tö as ie'pa kë wa ijcher.”

⁵³ Eta Jesús e' yéttsä u e' a. S'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa uluneka taië ie' ki. Ie'pa tö ie' chakémi taië ttè darërëë wa. ⁵⁴ Ie'pa éna ie' klö'wakwa ittè ki ikkatoie.

12

A' e' kkö'nú fariseowakpa yöki (Mateo 10.26-27)

¹⁻³ Eta pë' dapane taië Jesús ska' dökä miles, e'pa tërke ñi mik taië. Jesús tö ichémi ittökatapa a kewe: “A' e' kkö'nú fariseowakpa pan wölöwoka yöki. E' wà kiane chè tö a' e' kkö'nú wes ie'pa ser e' yöki. Ie'pa e' wamblö suluë, erë ie' örak tö ie'pa dör buaë s'malepa tsata. Kë ì ku' blëulewä ese kë kkayërpawä aishkuö ta. Ese kos jcherdane. Ì cheke a' tö bikeitsè a' tö tö kë ittse, ese ttserane sulitane tö. Ì kos cheke a' tö asas ukkö wötëulewä shua, ese yërdane aneule sulitane kukua. E' kuëki a' e' kkö'nú as a' kë e' ö wes ie'pa es.

*Yi yöki s'kawöta suanuk
(Mateo 10.28-31)*

⁴ “A ye' yamipa, kë a' suanuk yi tö s'tteta'wa esepa yöki. Ie'pa tö s'ttéwa, erë e' ukuöki ta kë wes ie'pa a se' onukia. ⁵ Erë süyö a' a ichè tö yi yöki a' ké suanuk. A' suanú Skëköl yöki. Ie' tö a' ttëwami, e' ukuöki ta ie' wa diché ta' a' uyowa bö' ké a. Ye' tö iska chène a' a, a' suanú ie' yöki.

⁶ “Dúla skël tuè tottola, inuköl böt wöshkila ë, erë ie'pa kë ska' Skëköl er chöta'wa. ⁷ Nies a' kë ska' ie' er chöpawa. Dõ a' tsakö bitö tso' shtaoule ie' wa. Ie' a ta a' tuè taië tkökä dúla tso' taië ese tsata, e' kueki kë a' suanuk.

*Wépa kë jaëne Jesús ki
(Mateo 10.32-33; 10.19-20)*

⁸ “Yi e' chõ sulitane wörki tö ie' dör ye' dör S'ditsö Alà, e' ttökata, e' ta ese cheraëyö Skëköl biyöchökwakpa wörki tö ie' dör ye' ttökata. ⁹ Erë yi tö iblé sulitane wörki tö ie' kë dör ye' ttökata, e' ta nies ibleraëyö Skëköl biyöchökwakpa wörki tö ie' kë dör ye' ttökata.

¹⁰ “Yi tö, ye' dör S'ditsö Alà, e' ché suluë, e' nuí olo'yèmi Skëköl tö iki. Erë yi tö Wiköl Batse'r ché suluë, e' kë ki inuì olorpa.

¹¹ “Mik pë' tö a' klö'wéwa tsémi kkatè ye' ttè kueki judiowak ñi dapa'wo wé a ö s'shulökwakpa wörki ö s'wökirpa wörki, eta kë a' tkinuk tö ì chëmi a' dör e' tsatkoie. ¹² E' wösha ta Wiköl Batse'r tö ttè eraë a' a chë ie'pa a.”

Inuköl blú eköl e' er me'rie inuköl ë ki

¹³ Pë' dapane taië e' eköl tö Jesús a iché:

—A s'wöbla'ukwak, ichö ye' èl a tö sa' yě íyi ukuö atē kos e' blatöo, ye' icha mú ye' a.

¹⁴ Jesús tö iüté:

—A wëm, ye' kë dör a' íyi shulökwak, ñies ye' kë dör a' íyi blatökwak.

¹⁵ Ñies Jesús tö iché:

—Sene chök e' kë döku' s'ulà a íyi tso' s'wä taië ese wa. E' kuëkí a' e' kkö'nú íyi kkechè taië ese kos yöki.

¹⁶ Eta Jesús tö ttè kleé ie'pa i' es: “Wëm eköl dör inuköl blú taië, e' tö íyi wöwé taië shütē iká kī. ¹⁷ Ie' tö ibikeitsè: ‘Ye' íyi wöne taië z wes e' wëmi ye' tö? Kë ichè'kaia iwé a.’ ¹⁸ Eta ie' tö ichè: ‘Ye' éna iane tö wes ye' tö iwëmi. Súyö iwé tkëttsa ské yuèkane pa'ali, bérie shütē, e' a ye' iyiwö kos ena ì kos tso' ye' wä e' blekeyö. ¹⁹ E' ukuökí ta ie' tö ibikeitsé: íyi tso' taië ye' wä blëule, e' mik ye' sermi dō duas taië. E' kuëkí sú ye' enù, chkö, di'yö, ttsè'r buaë.’ ²⁰ Erè Skököl tö iché ie' a: ‘Be' kukuö darërëë, bërë nañewe be' duöwaraë, eta ì kos tso' be' wä blëule, e' atē pè' kuä'kí ulà a.’ ” ²¹ Eta Jesús tö iché: “Es itköraë wé tö íyi blé taië iwák a ká i' a, erè kë serku' wes Skököl kī ikiane es, ese wák dör siarè Skököl a.”

*Kë a' tkinuk ì kī
(Mateo 6.25-34)*

²² E' ukuökí ta Jesús tö iché ittökatapa a: “Ye' tö a' a ichè: Kë a' tkinuk ì kiane a' kī senoie, chkeie, datsi'ie, ìie, ese kos kī. ²³ S'tso' ttsè'ka e' kë dör chkök ëme, ñies s'chkà kë dör datsi' ë ioie. ²⁴ Dù saú a' tö. Ie'pa kë tö ì kuatketä' ì wöshtetä' kë tö chkè bletä', erè Skököl tö ie'pa tieke. E' yita ie' a ta a' tuè taië dù kos tsata. ²⁵ A' tkirke taië e' kī, e' kë tö a' a kawö kī

mepa sēnoie ekuölö ě. ²⁶ E' dör tottola erë kě a' a ior. ¿Wes a' tkirke íyi malè kī?

²⁷ “A' tō ma'ma wörkua bua'buāala ese saú wes italar, kě kanēblōta', kě datsi' yueta'. Erë blú' bak kiē Salomón, e' wā íyi ulitane bua'buāē bak tajē, erë ye' tō a' a ichè tō ie' datsi' bua'buā, e' kě wēr buāē wes ma'ma wēr es. ²⁸ Kākō suēsō i'ñe, bule tā iñanewa, erë Skēköl tō ikitkeke buāala iwörkua wa. Ie' tō kākō kītkeke es, je' yitā ie' tō a' kianēiā erblō buāē ie' mik, e' paieraē! ²⁹ E' kuēkī kě a' er mukwā chkè kī, di'yè kī, ese kōs kě kī a' tkinuk. ³⁰ Pē' kě tō Skēköl dalōiē esepa tkirke tajē íyi kōs ekkè kī. Erë ì kōs kiane a' kī e' jchertke a' Yě wā. ³¹ E' skéie ì kōs blúie Skēköl tso' e' kī a' er mú kewēie. A' tō iwé es, e' tā ñies íyi ñekkè dōraē a' ulà a.”

Íyi buāē bleke ká jai a
(Mateo 6.19-21)

³² “A ye' obejapala, kě a' suanuk ì yōkī. A' kě dör tajē, erë S'yé er buāē chōke a' a. Ie' tō a' shushté as ì blúie ie' tso' e' dō a' ulà a ie' tā ñitā. ³³ Ì tso' a' wā, e' wataúttsa tā iské mú s'siarēpa a. Ì dör buāē Skēköl a, e' ú, etā es a' a íyi bua'buā blērdaē ká jai a wes inuköl blēsō, ì kě nurta'wā, ese a es. Eē akblōkwakpa kě a iekiblēnuk, ñies powak kě a ikatanukwā. ³⁴ Wé a' íyi bua'buā tso' eē a' er me'rie ñies, e' kuēkī a' íyi blō ká jai a.”

A' tso' erkī Jesús datsene e' panuk

³⁵⁻³⁶ “A' tso' erkī wes kanè mēsopa tō iwōkir tso' ulabatsè kēwō tkō'uk datsene, ese panè es. Ie'pa tso'tke ie' panuk datsi' iēnetke ikanewoie, ibō'wō tskékatke buāē. Mik iwōkir de tā ichaké ukkō a, etā bet tā ie'pa ukkō ppée ie' a. ³⁷ Wépa kué iwōkir

tö ttsë'ka ie' panuk mik ide etä, ayëcha bua esepa. Mokì ye' tö a' a ichè tö ie' e' paiöraë wës chkè watiökwak es tä ikanè mésopa keraëitö e' tkökser kula' kì tä ie'pa tieräëitö chkè buaë wa. ³⁸ Kanè mésopa kué iwökir tö ttsë'ka ie' panuk ká shaböts alè ö ká ñirketke alè etä, ayëcha buaë esepa. ³⁹ Erë a' éna ianú tö u wák mú wä ijcher tö wëkkè akblökwak datse, e'ma ie' kë tö kawö mepa yí a dökwa iíyi ekiblök. ⁴⁰ Es ñies ye' dör S'ditsö Alà, e' datsene mik a' kë ku' ye' panuk etä, wës akblökwak es. E' kueki a' tso' erki.”

*Kanè mésopa bül eköl dör buaë, eköl dör suluë
(Mateo 24.45-51)*

⁴¹ Pedro tö Jesús a ichaké:

—A Skëkëpa, ttè wakleébö ¿e' dör sa' ë a ö sultane a?

⁴² Ie' iüté: “Kanè méso yësyësë kabikeitsö buaë, ese mekekä iwökir tö imalepa kuebluie ie'pa tiök kekraë mik kë iku' e' dalewa. ⁴³ Iwökir dene tä ikuëitö iuk wës iyëneia es, e' tä ayëcha e' dör buaë ie' a. ⁴⁴ Mokì ye' tö a' a ichè tö kanè méso e' merakaitö, ie' wä íyi tso' kos, e' kuebluie. ⁴⁵ Erë kanè méso ñe' erbikö tö 'ye' wökir kë döpane bet.' E' kueki ie' tö imalepa wëpa ena alakölpa ppémi darërëë. Ñies ie' chkémi, di'yémi taië ena ie' ttémi blo' wa. ⁴⁶ Erë idiwö ena ikéwö kë wa ie' ku' ipanuk, etä iwökir dörane tä iwe'ikeraitö siarë wömerattsa weinuk wës pë' kë erblöta' Skëköl mik esepa es.

⁴⁷ “Kanè méso wé wä ì kiane iwökir kì, ese jcher buaë, erë ie' kë wä ì one yës, kë tö ittö dalöie, ese we'ikeraë iwökir tö siarë. ⁴⁸ Erë kanè méso wé kë

wà ijcher t̄a e' t̄ò ì suluë wamblé, e' t̄a ese we'ikeraë iwökir t̄ò erë kě t̄ajë. Wépa a imène t̄ajë kanebloie Skëköl a, esepa a ikieraëit̄ò t̄ajë. E' sù wépa a imène t̄ajë shùtë, esepa a ikieraëit̄ò t̄ajë shùtë. Kòs se' a imène e' mik se' a ichakirdaë.

*Jesús tté kueki se' ñì blabatsöraë
(Mateo 10.34-36)*

⁴⁹ “Ye' dë'bitu ká i' a s'aláuk wës bö' t̄ajë wöbatska ese t̄ò s'alawè es, e' mú wöbatskatke. ⁵⁰ Erë kewë t̄a ye' weirdaë siarë, e' kawöt̄a dalë'ttsèyö, e' t̄ò ye' eriawëke t̄ajë dõ mik itka et̄a. ⁵¹ ¿A' ibikeitsé t̄ò ye' dë'bitu ká i' a as a' ser bërë ñita? Ye' ichè, au. E' skéie ye' dë'bitu a' blabatsök. ⁵² I' t̄a ñnak tkënewamitke, se' serke skel ñita, e' ñì blabatsöraë ye' tté kueki, böl ñippöraë mañal t̄a, mañal ñippöraë böl t̄a. ⁵³ Iyë ñippöraë ilà wëbie t̄a ena ilà ñippöraë iyë t̄a; imì ñippöraë ilà busi t̄a ena ilà ñippöraë imì t̄a; yàk ñippöraë iyàk t̄a.”

*Ì weke Jesús t̄ò e' wà kě ane ie'pa éna
(Mateo 16.1-4; Marcos 8.11-13)*

⁵⁴ Ñies Jesús t̄ò ie'pa a iché: “Mik a' isuë t̄ò kalì moneka diwö mi'ke e' ëka, et̄a a' t̄ò icheke 'kalì yërdaë', et̄a mokì iwà yërdaë. ⁵⁵ Mik a' ittse t̄ò siwà' datse ká sir poë e' ëka, et̄a a' t̄ò icheke 'diba ardaë', et̄a mokì iwà ane. ⁵⁶ ¡A' e' ò suluë! A' éna iane mik kalì yërmi, mik diba armi, erë ì uk ye' tso' iwà kkachöie t̄ò yi dör ye', ¿wës kě e' wà ane a' éna? ¡A' kě wà ì jcher t̄ajë wës a' ibikeitseke es!”

*A' ñì shulö
(Mateo 5.25-26)*

⁵⁷ “¿Ì kueki a' kě a ibikeits t̄ò ì dör buaë, ì dör suluë Skëköl a? ⁵⁸ Yile t̄ò a' kkaté nuì kueki e' wà a'

mí s'shulök wé a, e' ta ima'ú shulè ie' ta ñala ki as ie' kè tö a' wömüttsa s'shulökwak ulà a we'ikè. A' kè tö iwè es, e' ta s'shulökwak tö a' wömerattsa s'shkèkipa ulà a ta e'pa tö a' wöterawa s'wöto wé a. ⁵⁹ Ye' tö a' a ichè tö kè a' döpattsa dö mik a' tö nuì e' patuéttsa seraa eta. E' kuèki a' er mane'ú Skèköl a kam iwà dö a' ki e' yöki.”

13

S'kawöta er mane'uk Skèköl a

¹ E' è kéwö ta pè' welepa tso' ee, e'pa tö iché Jesús a tö Galilea wakpa wèpa welepa tso' iyywak jchök mè Skèköl a iwé a. E' dalewa Pilato tö ie'pa ttökulur patké ta ipè shutuékà iyywak jchène e' pè ta.

² Jesús tö iché ie'pa a: “¿Ima a' erbikö? ¿Galilea wakpa kötulur ñe'pa dör pè' sulusipa tkökà imalepa tsata, e' kuèki ie'pa weine es? ³ Ye' tö iché au, kè idör es. Erè a' kè er mane'ù, e' ta ñies a' wákpa kos duölurdaè. ⁴ Ñies u tso' Jerusalén kiè Siloé, e' yöule kakkeè ák wa, mik e' anebitu anekà ie'pa ki, eta ie'pa duo döka dabom eyök ki pàköl (18). ¿Ima a' erbikö? ¿Ie'pa duolur ñe'pa ki inuì tso' tkökà Jerusalén wakpa malepa tsata? ⁵ Ye' tö a' a iché au, kè idör es. Erè a' kè er mane'ù Skèköl a, e' ta ñies a' duölurdaè.”

Higuera klö tté wà pakè Jesús tö

⁶ Jesús tö tté kleé ie'pa a i' es: “Wëm eköl wa kal kiè higuera tso' tkèule elka idali shua. Ie' mia iwö yulök, erè kè iwö ta' yès. ⁷ E' kuèki ichéitö idali kkö'nukwak a: ‘I' ta duas mañal, ye' de kekraè higuera wö yulök, erè kè iwö ta'. E' kuèki itööbö as kè iku' àr éanas.’ ⁸ Erè idali kkö'nukwak tö iché:

‘A kékēpa, aš iaria duas ek. Súyö iwì paiklè kapöli tkèka iki. ⁹ E' wa sö isué tö duas étö ta iwörmi e' ma buaë idir. Erë kë iwöne, e' ta iteerasö.’ ”

Alaköl eköl wököulewā e' bua'wēne Jesús tö

¹⁰ Eno diwö et a Jesús tso' s'wöbla'uk Skököl ttè wa ñi dapa'wo wé etkue a. ¹¹ Eta eē alaköl tso' eköl tteke wimblu sulusi tö wököulewā. Ie' kirirke es, e' kī duas de dabom eyök kī pāköl (18). Kë ie' a e' wödurka yēsēsē. ¹² Mik Jesús tö isué, eta ikiéitö e' ska' ta ichéitö iā:

—A tayē, be' buanene. Duè tö be' kiri'wēke, e' ulā a be' tkashkar.

¹³ Eta ie' ulā méka iki ta iwödunekane yēsēsē ta Skököl kīkékamiitö taiē. ¹⁴ Erë Jesús tö alaköl bua'wēne eno diwö a, e' kuekī judiowak ñi dapa'wo wé e' wökir uluneka iki taiē. E' kuekī ie' tö iché pē' dapane eē e'pa a:

—Domingo etö shūa ká tso' kul. Ká teröl dör se' a kanebloie. Ká teröl shūa a' shkō iē bua'wēne. Kë a' kine eno diwö a bua'wēne.

¹⁵ Jesús tö iché ie' a:

—iA' e' ö suluē! Eno diwö a a' ulitane tö a' iyiwak wöttseeke ta itsekemi di' yök. ¹⁶ Tayē i' dör Abraham aleri, e' tso' klöulewā Satanás ulā a dōka duas dabom eyök kī pāköl (18) wes iyiwak moulewā es. Erë i'ñe dör eno diwö, erë ¿wes a' kë kī ikiane tö iwöttsēeyö aknama yöki?

¹⁷ Mik Jesús tö e' ché, eta ibolökpa jaēneka taiē. Erë pē' malepa ttsē'nerak buaë, i buaë kōs wé Jesús tö e' kuekī.

*Mostaza wö tté
(Mateo 13.31; Marcos 4.30-32)*

18 Ñies Jesús tō iché: “Ì blúie Skéköl tso' ¿wēs e' dör? ¿Ttè wé wa yō ikleèmi? 19 E' dör wēs mostaza wō tkéwā wēm eköl tō íyök ā es. Mostaza wō dör tsirlala, erē itskine talane bērie kalie, ese ulà tsākā dù u yuöke.”

Pan wölöwoka tté
(Mateo 13.33)

20 Ñies Jesús tō iché: “Ì blúie Skéköl tso' ¿ttè wé wa yō ikleèmi? 21 E' dör wēs pan wölöwoka wōtué tayē tō harinachka mañayök ā es. E' tō harinachka, e' kos wölöwéka taië.”

Ukkö tsitsir
(Mateo 7.13-14,21-23)

22 Jesús dami Jerusalén ñalé wa, etā eē ká tso' tseé, ká blublu ena ká tsitsir, e' wakpa wöbla'weke Jesús tō. 23 Etā yile tō ie' ā ichaké:

—A kékēpa ¿yēne tō kē yi tsatkērpa taië?

Ie' iüté:

24 —Tsatkè wékkö dör tsir. Taië pē' tō ima'weraë shkökwaia, erē kē ie'pa döpawa. E' kueki a' e' diché iō shkökwaia. 25 Mik u wák e' kéka tō ukkö wötéwa, etā a' tso' u'rkj, e'pa tō ie' kieke ukkö ā. A' tō ichakeke: ‘A kékēpa, be' ukkö kköppöo sa' a.’ Erē ie' tō a' iüteraë: ‘Kē ye' wā a' suüle.’ 26 Etā a' tō icheraë ie' ā: ‘Sa' chka' be' tā. Sa' di'ya' be' tā. Be' tō sa' wöbla' sa' ká ā.’ 27 Erē ie' tō a' iüteraë: ‘Kē ye' wā a' suüle. A' dör ì sulu wamblökwakpa, a' yúshka bánet ye' yöki.’ 28 Mik a' tō Abraham, Isaac, Jacob ena Skéköl ttekölpa kos e'pa sué ì blúie Skéköl tso' e' ā, erē a' uyanettsā bánet, etā a' iüraë siarē a' kà yilitdawa weine kueki. 29 S'ditsö datse ká wa'ñe, esepa dōraë chkök buaë ì blúie Skéköl tso' e' ā. 30 Es

se' welepa kë dalöier̄ta' ká i' a, esepa dalöier̄daë tajë aishkuö ta. E' sù se' welepa dalöier̄ta' tajë ká i' a, esepa atdaë ibataie aishkuö ta.

*Jesús eriane Jerusalén wakpa dalërmik
(Mateo 23.37-39)*

³¹ E' wöshā ta fariseowakpa welepa de Jesús ska' ta ichéitörak ia:

—Herodes ena be' ttakwa, e' kueki be' yúshka ká bánet.

³² Jesús tö ie'pa iuté:

—A' yú ta ichö s'kitö'ukwak ñe' a: 'Iñe ena bule ye' tso' aknamapa trë'ukyal, ñies s'bua'ukne, böiki ta ye' kanè ene.' ³³ Ye' mitke i'ñe, e' shkōmi bule böiki tkörö Jerusalén wé ie'pa wöblane Skëköl ttekölpa bak e'pa ttökulur ee, e' kueki ye' kë ttepawa ie.

³⁴ ¡A Jerusalén wakpa, Skëköl ttekölpa kos ttekewa a' tö kekraë! ¡Ñies ittè pakökwakpa patkeke ie' tö a' a, e'pa ttekewa a' tö ák wa! ¡Wekkë ye' erkiè tö ye' mú a' dapa'wè e' ska' wes dakro mitchke tö ila'rla dapa'wè ipik dikia es, erë kë a' ki ikiane yës!

³⁵ Ye' ttö ttsö, Skëköl kë tö a' ká kkö'nepaia. Ye' tö a' a ichè tö a' kë tö ye' suepaia dö mik ye' dene eta. E' kéwö ska' ta a' tö ye' cheraë: '¡Ayëcha buaë yi datse Skëköl ttö wa e'!

14

Wëm eköl iënekā tajë e' bua'wé Jesús tö

¹ Etökicha ta eno diwö a Jesús mía chkök fariseowakpa wökir eköl, e' u a. Eta ee fariseowakpa welepa tso' iweblök krereë ikkatoie ilè ki. ² Eta wëm eköl kirirke iënekā tajë, e' de dur Jesús wörki.

³ Eta Jesús tò ichaké s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa a ena fariseowakpa a:

—¿Kawö ta' se' a s'buawukne eno diwö a?

⁴ Erë ie'pa kë wä ie' iütëne yës. Eta Jesús tò wëm e' klö'wé ta ibua'wëitö ta ichéitö ia: 'Be' yúshka.' ⁵ Eta ie' tò iché fariseowakpa a:

—A' alà ö a' baka anemi di' biule uk a eno diwö a, e' ta bet a' mía iyöktsa.

⁶ Ie'pa kë a ie' iütëne yës.

Skawötä e' ökwa s'malepa yöki

⁷ Jesús isué tò pë' shkeñaule chkök, e'pa welepa tò kula' tso' këkëpa dalöiërta' taië, esepa a ese shushtë e' tkoie. E' kuëki ie' tò ie'pa patté i' es:

⁸ —Mik yile tò a' wele shkeñé ulabatsè kéwö tkö'uk, eta kë a' e' tköksër kula' tso' këkëpa taië a ese kulé ki. Isalema këkëpa dalöiërta' taië a' tsata ese de, ⁹ eta yi tò a' shkeñé, e' tò ichè a' a: 'Be' we'ikèyö, kula' sè mú këkëpa i' a e' tkoie.' Eta a' jaërkami taië, miraë e' tköksër kula' tso' se' ësepa a ese ki. ¹⁰ E' skéie, mik yi tò a' shkeñé, eta a' e' tköksër kula' tso' se' ësepa a ese kulé ki. Es mik yi tò a' shkeñé, e' de a' ska', eta ie' tò ichè be' a: 'A yami, be' yú e' tköksër kula' tso' këkëpa a, ese kulé ki.' Es pë' kos tso' eë, e'pa tò a' dalöieraë wës këkëpa taië es. ¹¹ Yi e' ttsökä taië, ese ardawa diöshët, erë yi e' wöéwa, ese kikardakä taië.

¹² Wëm tò ie' shkeñé chkök, e' a Jesús tò iché ñies:

—Mik be' tò pë' shkeñeke chkök be' ska' ö di'yök be' ska', eta be' sini'pa ena be' ëlpa ena be' yamipa malepa ena inuköl blúpa serke tsinet be' pamik, esepa kos kë shkeñar. Ie'pa tò be' shkeñëmine, eta es be' ulà a iské detke. ¹³ E' skéie mik be'

kawö tkö'uke, etä s'siarëpa ena s'yulëpa ena s'klö bachiulewä ena s'wöbla kë wawër, esepa shkeñú.
 14 Ie'pa kë a iské menukne be' a. Erë mik s'ser yësyësë, esepa duowä shkenekä aishkuö ta, etä Skëköl tö be' a iské meraë, e' tö be' ttsë'wëraë buaë.

Këwö taië e' tkö'wé
(Mateo 22.1-10)

15 Wëm eköl tkër chkök mesa kï ie'pa ta, mik e' tö ì ché Jesús tö e' ttsé, etä ie' tö iché ia:

—Wëpa kawö tkö'wëraë buaë aishkuö ta ì blúie Skëköl tso' e' a, ayëcha buaë esepa.

16 Jesús tö ie' a iché:

—Wëm eköl tö kawö tkö'weke taië ta ie' tö taië pë' shkeñé. 17 Mik ikawö tkö'uke e' diwö de, etä ie' tö iché ikanè méso a: 'Se' kawö tkö'uke, e' tso'tke kanëule e' kuëkï be' yú s'kiule qos e'pa a ichök tö a' shkö kawö tkö'uk.' 18 Erë ie'pa ulitane tö iché kanè méso a: 'Wëstela be' ta, erë sa' wötkërke taië, kë sa' döpa.' Itsá tö iché ie' a: 'Erpa ye' tö ká tué e' sauk ye' mi'ke, e' kuëkï ye' kë döpa. Ye' kköchö be' a tö e' olo'yö ye' kï.' 19 Iskà tö iché: 'Baka wë'ñe tuéyö kanëbloie dabop, e' wà ma'uk ye' mi'ke, e' kuëkï ye' kë döpa. Ye' kköchö be' a tö e' olo'yö ye' kï.' 20 Iëköl tö iché: 'Írö ye' ulabatséwa, e' kuëkï kë ye' döpa.' 21 Ikanè méso biteane iwökir ska' ta ì qos ché ie'pa tö ie' a e' chéne ie' tö. Etä u wák ulunekä taië ta ichéitö ia: 'Be' yú bet ñala kibi kï, ñies ñala malepa kï, ta s'siarëpa ena s'yulëpa ena s'wöbla kë wawër ena s'klö bachiulewä, esepa tsúbitu íe kawö tkö'uk ye' ta.' 22 Bërë ta kanè méso dene, e' tö iché iwökir a: 'A këkëpa, ì uk be' tö ye' patké, e' wëtke ye' tö, erë be' u kam wà iër.' 23 Etä iwökir tö iché ie' a: 'Be' skà

yúne u tso' b́anet ese ñalé k̄os wa, eta p̄e' k̄o shk̄okwa ye' u ā ās iwà ièrk̄a. ²⁴ Ye' t̄o ichè t̄o wépa shk̄eña' ye' t̄o k̄ewe, e'pa k̄e wéne k̄awö tkö'ùpa ye' ta.'

*Jesús ttökataie sene e' dör darère
(Mateo 10.37-38)*

²⁵ Taië p̄e' mir Jesús itöki ta ie' e' wötrée ta ichéitö ie'pa ā: ²⁶ “Yi senak ye' ttökataie, erè k̄e iéna ye' dalër iyé, imì, ilaköl, ila'r, ièlpa, ikutapa tsata, ñies iwák tsata, e' tā ese k̄e döpa ye' ttökataie. ²⁷ Yi k̄e e' ch̄o weinuk dö ittèw̄a krus mik tā iser w̄es ye' ttökata es, ese k̄e döpa ye' ttökataie. ²⁸ Ichösö t̄o a' w̄ele éna u yuak bërie. K̄ewe ie' e' tkökeser ibikeitsök t̄o k̄os u e' tuè isuoie t̄o inuköl dömik̄a ö k̄e idöpak̄a iyuoie. ²⁹ Erè ie' k̄e w̄a ibikeitse k̄ewe, e' tā ie' t̄o ichkí tuléw̄a tā inuköl k̄e ta'iā iyuoie. Sulitane t̄o isuëmi, e'pa t̄o ie' wayueraë. ³⁰ Ie'pa t̄o ichèmi: ‘Wèm wí u yuëmi, erè k̄e ie' ā iyöneā.’ ³¹ Ñies k̄a blu' w̄ele w̄a ijcher t̄o k̄a kūa'ki blu' datse ñippök ie' tā, e' tā ie' e' tköraser ibikeitsök k̄ewe: ‘Ye' w̄a ñippökwakpa tso' dökā 10.000. Ye' bolök w̄a ñippökwakpa tso' dökā 20.000. ¿Ye' e' alömik̄a iki ö k̄e ye' e' alöpak̄a iki?’ ³² Ie' isué t̄o ie' k̄e e' alöpak̄a ibolök ki, e' tā kam ibolök dö tsinet, e' yöki ie' t̄o ibiyöchökwakpa patkeraë ibolök ā ichök t̄o ‘¿w̄es sö ishulèmi ās se' ser bëre ñita?’ ³³ E' kueki yi senak ye' ttökataie ese t̄o iwà bikeitsó k̄ewe. Es a' k̄e e' ch̄o ì k̄os tso' a' w̄a e' muk̄at, e' tā k̄e a' döpa ye' ttökataie.

*Dayë k̄e kke ta'iā
(Mateo 5.13; Marcos 9.50)*

³⁴ “Dayë dör buaë, erè k̄e ikke ta'iā, e' tā k̄e ibuarpaiane. ³⁵ K̄e ibua'iā iyök kapeyoie. K̄e

ibua'iā ñie. E' dör buaë kèumi è. ¡Yi éna ye' ttö ttsak, e'ma ikukueblö bua'ie!”

15

Obeja kkö'nukwak e' tté (Mateo 18.10-14)

¹ Kēkraē inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a, esepa dōke taiē Jesús ska' ikittsök. Ñies pē' malepa cheke fariseowakpa tō tō e'pa dör pē' sulusipa, esepa dōke taiē Jesús ttōke e' kittsök. ² Fariseowakpa ena s'wōbla'uk ttē dalöiēno wa wakpa tō Jesús chēmi suluē ñi a. Ie'pa tō iché:

—Ie' tō pē' sulusipa sueke buaē, ñies esepa tā ie' chkōke.

³ E' kueki ttē kleé ie' tō ie'pa a i' es: ⁴ “A' isie wa obeja tso' dōka cien, e' etō chowa, e' tā a' tō imalepa dōka dabom suliyök ki sulitu (99), e' meraat iké a tā a' miraē ichowa e' yulök dō wé a' tō ikué ee. ⁵ Mik a' tō ikué, etā a' ttsē'rdaē buaē tā a' tō ikerakā pperakā kuli' ki. ⁶ Mik a' dene iu a, etā a' yamipa ena pē' serke a' o'mik, e'pa kiera a' tō a' u a tā a' tō icheraē ie'pa a: ‘Ye' obeja chē'wa, e' kuéneyö. A' ttsē'nú buaē ye' tā.’ ⁷ Es ñies ye' tō a' a' iché tō mik pē' sulusi eköl, ese er mane'wé Skéköl a, etā e' tō Skéköl tso' ká jai a, e' ttsē'wé buaē shute tkōka imalepa dōka dabom suliyök ki sulitu (99) e' bikeitsö tō ie'pa dör yēsyesē, kē kawōta er mane'uk, esepa tsata.

Inuköl chowa, e' tté

⁸ “Ñies alaköl wa inuköl tso' dōka dabop, e' chowa etk, e' tā ie' tō bö'wö tskéka iushkléttsa tā iyulé bua'iewa tā iwà kuéitö. ⁹ E' ukuöki tā ie' tō iyamipa

ena pë' serke iö'mik e'pa kié iu a ta ichéitö ie'pa a: 'jA' ttsë'nú buaë ye' ta! Ye' inuköl chë'wa, e' kuéneyö, e' kuëki e' kéwö tkö'üsö ñita.' ¹⁰ Es ñies ye' tö a a ichè tö mik pë' sulusi eköl er mane'wé Skëköl a, etä e' tö Skëköl biyöchökwakpa ttsë'weke buaë shute."

Alà e' wamblö suluë e' nuí olo'yé iyë tö iki, e' tté

¹¹ Ñies Jesús tö ikleé ie'pa a tté i' wa: "Këképa eköl alà dör böi wëpa. ¹² Ilà tsirla tö iché iyë a: 'A yëwö, ì mekeat be' tö ye' a mik be' duökewatke etä, e' mütke be' tö ye' a.' Etä iyë iyi kos, e' blabatséitö méitö ila'r böi a eköl eköl kos ikawöta imuk ia ekkë. ¹³ Ká kë bak taië, etä ì kos méitö ilà tsirla a, e' watuéttsa ilà tö, e' ské klö'wéitö ta imía ká kuä'ki. Eë ie' tö ie' inuköl kos we'ikéwa iyi sulu ë ki. ¹⁴ Mik ie' inuköl enewa, etä bli ane taië ká e' ki, e' kuëki ie' ttémitke bli tö. ¹⁵ Eë ta ie' mía kanè yulök ká e' wakpa eköl ska'. Etä wëm e' tö ie' a kanè mé köchi tiök. ¹⁶ Ie' duéwä bli wä suluë. Köchi chkè kë ñano se' a ese ñakwä ie' éna, erë kë yi tö ie' a imè. ¹⁷ Bata ekkë ta ie' tö ibikeitsé: '¿Iök ye' e' tötkër bli wä íe? Wëkkë ye' yë u a kanè mésopa tso', e'pa wä chkè tso' taië. ¹⁸ Ye' míane ye' yë ska', ta ye' tö icheraë ie' a: A yëwö, ye' tö ì sulu wamblé Skëköl ki, ñies be' ki. ¹⁹ Ye' jaëne taië. Ye' kiök be' alà, e' kë dör ye' siarla e' a. E' skéie ye' saú wës be' kanè mésopa suekebö es.' ²⁰ Etä ie' e' kékä mía iyë ska'.

"Mik idökemitke iyë ska', etä iyë wö de iska' ta idoiä kamië ta ie' wa iwër siarë. Ie' tunemi iñaletsuk ta ipaklö'wéwäitö iwöalattséitö. ²¹ Etä ilà tö iché ie' a: 'A yëwö, ye' tö ì sulu wamblé Skëköl ki ñies be' ki. Ye' jaëne taië. Ye' kiök be' alà, e' kë

dör ye' siarla e' a.' ²² Erë iyë tö iché ikanè mésopa a: 'Datsi' bua'ie yulö iökä ie' kī bet, ta ula'tsio iōwā ta klökkuö iökä iki. ²³ Baka pupula bua'buā yulö ta ittōwā. Ye' alà dene e' kēwō tkō'wēkesō. ²⁴ Ye' alà i' dene, e' dör wēs ie' du'wā e' shkēnekane es. Ye' alà mineā ye' yōkī kē tté ttsēneia ye' wā, e' dene e' kuekī ikēwō tkō'ūsō.' Etā ie'pa tö ikēwō tkō'wēmi taië.

²⁵ "E' dalewa ilà kibi tso' kanēblök kañika. Mik ie' datse e' de tsinet u a, etā ie' tö ittse tö iyamipa alárkerak taië blarkerak, klötöke taië. ²⁶ Etā ie' tö kanè méso kié eköl ta ichakéitö: '¿I kēwō tkō'wēke a' tö ekkē?' ²⁷ Etā kanè méso tö ie' iuté: 'Be' ël dene, e' kuekī be' yë tö sa' patké baka pupula bua'ie ttökwa be' ël dene buaë, kē wēs ie' dē', e' kēwō tkō'woie.' ²⁸ Erë e' tö ilà kibi uluwéka taië. Ie' kē shkakwa weshkē. E' kuekī iyé e' yéttsa urkī ta iwöpablé taië ta iché ie' a: 'Be' shkōwā sa' ta, kē be' ulunuk.' ²⁹ Erë ie' tö iyé iuté: 'Ye' kanēblē'mi be' a e' kī duas de taië. Ye' kē wā be' ttō dalōseqoulewā yēs. Erë chibola ë kē meule be' wā ye' a katano ye' sini'pa ta. ³⁰ Erë i'ñe ta be' alà e' dene. Ie' tö be' inuköl we'ikwa alakōlpa sulusipa ta etā be' tö baka bua'ie ttökwa patké ie' dene e' kēwō tkō'woie.'

³¹ "Iyë tö ie' iuté: 'A alala, be' tkēria ye' ta kekraë. Ì kos tso' ye' wā e' dör be' icha. ³² Erë be' ël dene buaë, e' dör wēs ie' du'wā e' shkēnekane es. Ie' mineā ye' yōkī kē tté ttsēnene ye' wā, e' dene, e' kuekī s'kawōta e' kēwō tkō'uk chkē wa, di'yē wa, ttsē'ne bua' wa.' "

16

Inuköl blú íyi kueblu e' erbikö buaë, e' tté

¹ Ñies Jesús tō ttè kleé ittōkatapa a i' es: “Wēm bak eköl kaneblöke inuköl blú a íyi kuebluie. Etökicha ta pē' welepa tō ie' kkaté iwökir a tō ie' tso' iwökir inuköl we'ikökwa. ² Iwökir tō ie' kié ta iché ia: ‘Ye' wa ijchenewa tō be' tso' ye' inuköl we'ikök. Be' kē a kanè ta'ia. Ye' be' trē'wekeshkar. E' yōki ì kos kanewé be' tō, e' yēkkuō kkachō ye' a.’ ³ Ie' ibikeitsé: ‘Ye' wökir tō ye' trē'wekeshkar, ¿wes ye' e' ùmi? Kē ye' diché ta'ia kanè darērē wōie ena ye' jaēne inuköl kakkiök. ⁴ Ye' éna iañetke tō wes ye' e' ùmi mik ye' trēneshkar eta as yile tō ye' kkō'nù.’ ⁵ Eta ie' tō pē' kos ña'weke iwökir tō e'pa kiéttsa eköl eköl. Mik e' tsá de, eta e' a ie' tō ichaké: ‘¿Kos be' ñarke ye' wökir ulà a?’ ⁶ E' tō iüté: ‘Ye' ñarke ie' ulà a kiö dōka galon cien (100) ekké.’ Ie' iché ia: ‘T' be' yēkkuō. Be' e' tkōser bet ta yēkkuō se ki be' ñarke se, e' mane'úttsa ta ishtōka tō be' ñarke galon dōka dabom skeyök ě (50).’ ⁷ E' ukuōki ta ie' tō ichaké iēköl ñarke a: ‘¿Ñe be', kos be' ñarke ye' wökir ulà a?’ E' tō iüté: ‘Ye' ñarke trigowō dōka saco cien (100) ekké.’ Ie' tō iché ia: ‘T' be' yēkkuō. Se ki be' tō imane'úttsa ta ishtō iki saco dōka dabom paryök ě (80).’ ⁸ Mik ì wambléitō, e' jchenewa iwökir wa ta ibikeitséitō: ‘Ye' íyi kueblu kē wa ikanè one yēsyesē, erē ie' kabikeitso buaē e' kimoie. E' ě kuēki ikikekekayō.’ ”

Jesús tō ichéne: “Es ñies yō ichè tō wépa kē tō Skököl dalöie esepa kabikeitsō buaē e' kimoie tkōka wépa dör ie' olo ta' taiē e' icha esepa tsata. ⁹ E' kuēki yō ichè a' a tō inuköl kē dör ibua'ie. E' wa s'malepa kimú as ie'pa tō Skököl dalöiō. A' tō iwé es e' ta aishkuō ta ie'pa tō a' kierawa buaē weshke seno wé yöbiē e' a.

10 “Yi tō kanè tsitsir wēke yēsēsē, ñies ese tō kanè tajē wēmi es. Erē yi kē tō kanè tsitsir wēku' yēsēsē, ñies ese kē tō kanè tajē wēpa yēsēsē. 11 E' kuēki inukōl kē wakanewē a' tō yēsēsē, e' ta ɔyi erblōmi a' mik i tueta' chōkle, ese wakanewōie? 12 Ñies a' kē tō o'ka icha wakanewē yēsēsē, e' ta ɔyi tō a' icha mēmi a' a wakanewē?”

13 “Wé klōulewā kanè mésoie, ese kawōta iwōkir ẽ ttō dalōiök. Iwōkirpa chōpa bōl, e'ma ie' kawōta ekōl ẽ dalōiök ena iēkōl watōktsa. Es a' kē a er menukwā Skēkōl ki ena inukōl ki ñita.”

14 Ì ché Jesús tō e' ttsé seraā fariseowakpa tō. Ie'pa éna inukōl dalēr tajē, e' kuēki ie'pa tō iwayué. 15 Ie' tō iché ie'pa a: “A' e' ò sulitane wōrki tō a' dōr pē' buaē yēsēsē, erē a' er suule buaē Skēkōl wā. Ì kikekeka s'ditsō tō tajē, ese wēr suluē ie' wa.

Ì kos kitule Skēkōl yēkkuō ki e' wà tkōraē

16 “Ì kit Moisés ena Skēkōl ttekōlpa tō yēkkuō ki, e' wa s'wōblaṅnebitu dō mik Juan S'wōskuōkwak dē'bitu eta. Erē e' itōki ta i blúie Skēkōl tso' e' tté buaē pakarke ta sulitane tso' ima'uk darērēē diché wa dōkwā e' a.

17 “Ká jaì ena ká i' erta'wa. Erē Skēkōl yēkkuō kitule, e' kē erta'wa yēs, e' wà tkōraē seraā dōwā ttē bataē.

Se' ñi òwa ese ché Jesús tō (Mateo 19.1-12; Marcos 10.1-12)

18 “Wēm tō itayē éwa ese tō tayē skà tséwane, e' ta e' wa ie' tō isenewābak kewe e' dalōsēwēwā. Ñies tayē a'wa iwēm tō, ese tséwane wēm o'ka tō, e' ta e' wa ie' tō tayē e' senewābak kewe e' dalōsēwēwā.

Inuköl blú ena Lázaro, e' tté

19 “Inuköl blú bak eköl e' e' paið datsi' bua' bua ã wa. Këkraë ie' chköke, di' yöke buaë. 20 Nies s'siarë bak eköl kië Lázaro, e' e' tkökeser blu' e' u wëkkö a. Ie' pa dör smewö ãme. 21 Ie' éna blu' chkè po darke, e' ñakwā suluë. Chichi döke ie' smewö pakuyök. 22 Ká et tā ie' siarla blënewā, tā Skëköl biyöchökwakpa tō ie' wimblu tsémi ká jaì a chkök Abraham tā. Nies inuköl blú ñe' blënewā tā inú wötënewā.

23 “Eta ie' tso' weinuk siarë wé s'wimblu weirke eë tā iwökéka tā Abraham suéitō kamië ká bánet, e' batsi' a Lázaro tkër. 24 Eta ie' ar tajë Abraham wōā tā ichéitō: ‘A këkëpa Abraham, ye' saú er siarë wa! Ye' weirke tajë bö' i' a. Be' we'ikëyö, Lázaro patkō iulatska bata nuukka di' a tā ipatkō ye' ku' nuukka as ipaser.’ 25 Erë Abraham tō iüté: ‘Be' éna ianú tō mik be' bak ttsë'ka, eta iyi buaë kos bak be' wā. E' skéie Lázaro bak weinuk siarë. Erë i'ñe tā ie' wöpläne buaë, e' skéie be' weirkene siarë. 26 Kíie tā, káblë iskië e' tso' se' shushaë. E' kueki sa' shkak a' ska', esepa kë döpa a' ska'. Nies a' shkak sa' ska', esepa kë döpa sa' ska'.

27 “Inuköl blú tō iché: ‘A yëwö Abraham, ye' kköchö be' a, Lázaro patkō ye' yé u a 28 ye' ëlpa döka skël, e' pa pattök as ie' pa kë dö ká i' a wé s'weirke siarë eë.’ 29 Abraham tō iché ie' a: ‘Ì kit Moisés ena Skëköl ttekölpa malepa e' pa tō yëkkuö ki, e' tso' ie' pa wā, jas tté e' iütö ie' pa tō!’ 30 Blu' tō iüté: ‘A yëwö Abraham, e' kë dör wë'. Erë se' duowā eköl shkenekane ese tō ie' pa patté, e' tā ie' pa er mane'uraë.’ 31 Erë Abraham tō iché ia: ‘Ttè kit Moisés ena Skëköl ttekölpa e' pa tō, e' kë iütëne ie' pa

wa, e' ta s'du'wa shkenekane ese mia ie'pa pattok, e' ta ñies ie'pa ke tö ie' ttö iutepa.' ”

17

*A' tso' wösh wa ì tö ské ì sulu wamblök ese yöki
(Mateo 18.6-7,21-22; Marcos 9.42)*

¹ Jesús tö iché ittökatapa a: “Kekraë se' erkiöörke ì sulu wamblök; jerë yi tö se' erkiöweke, esepa tö inuì sueraë! ² Yi tö ikkëpala erblöke ye' mik, esepa eköl ké ì sulu wamblök, esepa weirdaë siarë shute tköka ak wawoie muéwa ikuli' a batrèemi dayë a e' tsata. ³ ;A' tso' wösh wa!

“A' yami tö ì sulu wamblé a' ki, e' ta iuñú. Ie' er mane'wéne, e' ta inuì olo'yö iki. ⁴ Erë ka etkë a ie' tö ì sulu wamblé a' ki döka kuktökicha (7), erë ie' iché döka kuktökicha: ‘ye' er mane'wéne,’ e' ta ilo'yö iki.”

S'ki erblö Skököl mik

⁵ Eta Skökëpa Jesús ttekölpa tsá e'pa tö ie' a iché:
—Sa' kimú ki erblök Skököl mik.

⁶ Ie' tö ie'pa iuté:

—A' erblöpa Skököl mik tsir wes mostaza wö dör tsirla ekkë, e'ma a' tö ichëmi kal bërie i' a: ‘Be' e' yöttsa ie' e' tköwa dayë a', ta iyërdattsa.

Wes s'kawöta kanëblök Skököl a

⁷ “Ichösö tö a' wele wa kanë méso tso' eköl, e' mia të tök alè ö a' iyiwak kkö'nuk alè. Mik idene u a, eta a' kë tö ichëpa ie' a: ‘Weshke, be' e' tköser chkök, ye' tö be' tieke.’ ⁸ A' kë tö ichëpa ia es. E' skéie a' tö ichëra ie' a: ‘Be' datsi' mane'ú, be' ulö ye' a ta ye' tiö. Ye' panú, ye' chké one, ye' di' yane one, e' wa be' mi' chkök.’ ⁹ Ie' tö iwé wes a' tö ie' ké iuk es, e' ki

a' kě tō wěstela chepa ia. ¹⁰ Es ñies mik ì uk Skěköl tō se' ké, ese wésö seraa, eta ichösö ie' a i' es: 'Ì uk sa' kàne, e' ě wé sa' tō. Sa' dör kanè mėsopa ěsepala ě.' ”

Wěpa dabop kiri'wěke lepra tō e'pa bua'wéne Jesús tō

¹¹ Jesús michoě Jerusalén, e' damitkö Samaria ena Galilea. ¹² Mik ie' dökemitke ká tsitsirla a ta ee wěpa dōka dabop kiri'wěke lepra tō, e'pa e' yéttsa iěter kamiě ¹³ ta iarkerak Jesús tsaka:

—iA Jesús, a s'wöbla'ukwak, sa' saú er siarě wa!

¹⁴ Mik ie' tō ie'pa sué, eta ichéitō ie'pa a:

—A' yú e' kkachök sacerdotepa a as sultane wa ijcher tō a' buanene. Ie'pa mirwaiā ñala kī e' dalewa ie'pa buanene. ¹⁵ Mik ie'pa eköl tō isué tō ibuanene, eta ibiteane Jesús ska' Skěköl kikökka tajě aneule. ¹⁶ Ie' e' tkéwa kuchě kī iwö méwa íyök kī Jesús klō ska' wěstela chök. Wēm e' dör Samaria wak. ¹⁷ Jesús tō iché ia:

—¿A' buanene e' kě dör dabop? ¿Wé be' malepa sulitu (9)? ¹⁸ Wēm dör ká kuā'kī wak ¿e' ě biteane Skěköl kikökka?

¹⁹ Ie' tō iché wēm a:

—Be' e' kōka be' yúshkane. Be' erblé ye' mik, e' tō be' bua'wéne.

*Ì blúie Skěköl tso', wes e' kéwö dör
(Mateo 24.23-28,36-41)*

²⁰ Fariseowakpa tō ichaké Jesús a:

—Ì blúie Skěköl tso', ¿mik e' kéwö datse?
Ie' tō ie'pa iuté:

—Ì blúie Skèköl tso' e' kě dör íyi suèmi sulitane tō ese. ²¹ Itso'tke a' shua, e' kueki kě yi a iyërpa, 'Íe itso', ö 'Wíe itso'.

²² Ta ichéitö ittökatapa a:

—Ikéwö dōraë mik a' tō ibikeitseraë: 'Jesús dör S'ditsö Alà, e' mú dō i' ta s'blúie. E' diwö et ě kkechekesö suè.' A' tō bikeitseraë es, erë a' kě tō isuëpa kam ye' dōne e' yōki. ²³ Welepa tō icheraë: 'Íe ie' de', ö 'Diàe ie' de'; erë kě a' minuk isaük, kě a' minuk itōki. ²⁴ Ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene, eta sulitane tso' ká wa'ñe e'pa tō isuëraë wes alá wōñar tō ká olo ppèe ká wa'ñe e' suèsö es. ²⁵ Erë e' yōki kewe ye' kawōtä weinuk taië ye' bolökpa ulà a, ie'pa tō ye' waterattsa. ²⁶ Ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene, eta e' kéwö dōraë wes Noé késka' es. ²⁷ E' kéwö ska' ta ie'pa tso' chkök, di'yök, senukwa wes kekraë es dō mik Noé dewa ikanò bërie e' a eta. E' bet ta di' dettsa taië ie'pa ki, e' tō ie'pa ulitane ttélur. ²⁸ Es ñies iwamblène wëm bak kiè Lot, e' kéwö ska' ta. Sodoma wakpa tso' chkök, di'yök, ie'pa tso' íyi tauk ena íyi watauk, ie'pa tso' íyi kuatkök ena u yuök wes kekraë es. ²⁹ Erë mik Lot e' yéttsa Sodoma, eta azufre datse ká jai a wōñarke bö'ie, ese yëne ká e' ki wes kali es, e' tō ie'pa kos ttélur. ³⁰ Es itkōraë mik ye' dör S'ditsö Alà, e' dene eta.

³¹ "Mik e' kéwö de, eta yi tso' u bata ki, ese kě dōkwane weshke íyi tsukmi. Ñies yi tso' kanèblök kañika, ese kě dōkwane weshke. ³² Ì bak Lot alaköl ta* e' ska' a' er anú. Ie' yōnane dayë wōsiie, ie' éna íyi dalër taië e' kueki. ³³ Yi e' tsatkak ittèwa yōki,

* **17:32** Génesis 19.26 saú.

ese ulà a sene michoë kě dōpa aishkuō tā. Erē yi e' mettsa ttèwā ye' dalërmik, ese ulà a sene michoë dōraë aishkuō tā.

³⁴ “Ye' tō a' a' ichè tō e' nañewe se' bōl kapōke ka' etkē kī, tā ekōl mira iwā tā iëkōl atdaë. ³⁵⁻³⁶ Alakōlpa bōl tulur ák wawök ñitā tā ekōl mira iwā tā iëkōl atdaë.†

³⁷ Jesús ttōkatapa tō ie' a' ichaké:

—A Skëkëpa, ¿wé e' wamblërmi?

Jesús tō ie'pa iüté ttè i' wa:

—Sulitane wā ijcher tō wé ölö daparke taië, eë ilè nu tër. Es ilè suëraë a' tō iwà kkachoie tō wé iwamblërmi.

18

Alaköl dör schö ena s'shulökwak eköl, e' tté

¹ Jesús éna ikkachak ittōkatapa a' tō s'kawōtā ikiök S'yé a' kekraë kě shtrirtā'wā, e' kleëitō ie'pa a' i' es:

² “Ká et kī s'shulökwak eköl tso', e' kě suarta' Skëköl yōkī, ñies ie' kě tō yi dalöieta'. ³ Ká e' a' ñies alaköl dör schö tso' eköl, e' ñippöke ibolök tā. Kekraë ie' mīa s'shulökwak ñe' ska' tā ichekeitō ia: ‘Ye' kimú. Ye' bolök tō ye' we'ikeke, e' shuló ye' a'. ⁴ E' tka ká taië erë s'shulökwak kě wā iütene. Bata ekké tā s'shulökwak tō ibikeitsé: ‘Alaköl schö i' tso' ye' tsiriuk ñië. Erë ye' kě suarta' Skëköl yōkī, ñies kě ye' tō yi dalöieta', ⁵ erë ie' tté shuleraëyö as kě idöia ye' shtriuk taië ttè e' wa.’ ”

⁶ Skëkëpa tō ikī ché: “Í ché s'shulökwak suluë ñe' tō e' bikeitsö buaë. ⁷ Wépa shukitulebak Skëköl

† **17:35-36** Yëkkuö kéchke wele tō versículo 36 kī kuótkéka. E' tō ichè i' es: Wépa bōl tso' kaneblök të a, eköl mítser tā iëkōl aṭe.

wa, tso' ie' a ikiök ñië nañeë, ¿eseпа kë tsatkepaítö? ¿Ie' tö ie'pa keraë ipanuk? ⁸ Ye' ichè, au. Ie'pa tsatkeraitö bet, kë dör ká taië. Erë ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene, etá s'erblöke Skëköl mik, ¿eseпа kuëmiyö ká i' a?

Fariseowak ena inuköl shtökwak Roma wökirpa a, e' tté.

⁹ Pè' tso' Jesús ttö kïttsök, e'pa welepa e' bikeitsö tö ie'pa serke yësyësë Skëköl wöa, erë ie'pa wöska sulu s'malepa wër. Esepa a ie' tö tté kleé i' es: ¹⁰ “Wëpa böl mía Skëköl wé a ttök S'yë ta. Eköl dör fariseowak, eköl dör inuköl shtökwak Roma wökirpa a. ¹¹ fariseowak ttödur S'yë ta, ie' iché i' es: ‘A Skëköl, wëstela chekeyö be' a tö ye' kë dör suluë wës s'malepa es. Ie'pa dör akblökwakpa ena pë' sulusipa ena s'senewabak e' dalöseukwa wakpa. Ñies ye' kë dör suluë wës inuköl shtökwak dur wí es. ¹² Domingo bit tá ye' batsöke ká böt ká böt kekraë. Ñies ì kos de ye' ulà a, e' blatekeyö döká dabop, e' tsá eyök mekeyö be' a.’ ¹³ Erë inuköl shtökwak e' dur bánet, ie' eriane taië, ie' wö è kë kaneká ká jai sauk, ie' batsí' è töke iulà wa ie' eriane taië kueki. Ie' tö iché: ‘¡A Skëköl, ye' dör pë' sulusi, ye' saú er siarë wa!’

¹⁴ Jesús tö ichéne: Ye' tö a' a ichè tö yi e' ttsöka taië ese wöardawa, erë yi e' wöëwa ese kïkardaka taië. E' kueki inuköl shtökwak ñe' míane iu a klö'wé Skëköl tö wës pë' buaë yësyësë es. Erë fariseowak kë minene es.

*Jesús tö ikié S'yë a ala'rla kï
(Mateo 19.13-15; Marcos 10.13-16)*

15 Pë' wə ala'rla debitu Jesús ska' əs ie' ulà mùkə iki. Erë mik e' sué ittökātapa tō, etə ie'pa tō pë' uñélor. 16 Erë ie' tō ittökātapa kié tə ichéitō:

—As ala'rla bitu ye' ska'. Wépa dör wes ie'pa es, esepa blúie Skéköl tso', e' kueki kë iwöklö'wariə. 17 Moki ye' tō ichè tō yi kë e' wöðwa wes alala es, i blúie Skéköl tso' e' kiowa, ese kë döpaɰaiə.

*Inuköl blú eköl tō Jesús a ichaké
(Mateo 19.16-30; Marcos 10.17-31)*

18 Judiowak wökir eköl tō Jesús a ichaké:

—A S'wöbla'ukwak, be' dör buaë, çì wèmi ye' tō əs sene michoë dö ye' ulà a?

19 Ie' tō iiüté:

—Çì kueki be' ye' kié buaë? Skéköl eköl ẽ dör buaë. 20 Ttè me'atbak ie' tō dalöiëno, e' jcher be' wə buaë. E' tō ichè: 'Kë a' kawö tə' s'senewəbak dalöseukwə, kë a' kawö tə' s'ttökwa, kë a' kawö tə' akblök, kë a' kawö tə' s'kkatök kachè wa, a' yé ena a' mì dalöiö.*

21 Wëm e' tō ie' a iché:

—Ttè e' kos dalöië'bitu ye' tō, ye' ià duladula etə.

22 Ie' tō ttè e' ttsé tə ie' iiüté:

—Íyi etkë kianeiə be' a wè, e' dör i': i tso' be' wə, e' wataúttsə seraə tə iské múttsə s'siarəpa a. E' ukuöki tə be' shkó ye' tə ye' ttökataie. Es tə íyi buaë taië döraë be' ulà a ká jaì a.

23 Erë wëm e' dör inuköl blú taië e' kueki mik ie' tō e' ttsé, etə ie' erianekə taië. 24 Jesús tō isué tō ieriane tə ichéitō iə:

* 18:20 Éxodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20

—İnuköl blúpa a darërëë idir dökwa ì blúie Skëköl tso' e' a! ²⁵ Esepa a doka ee, e' dör darërëë tköka kameio tkömi datsi' yuo diké ese wöukla a e' tsata.

²⁶ Wépa tso' ittök e'pa tö ichaké Jesús a:

—E' dör es, e'ma çyi tsatkërmi?

²⁷ Ie' tö ie'pa iuté:

—İ kë or s'ditsö a, ese ormi Skëköl a buaë.

²⁸ Eta Pedro tö ie' a iché:

—Ittsö, sa' íyi kos me'at sa' tö ta sa' bite be' ta.

²⁹ Ie' tö iché ie' a:

—Mokı ye' tö a' a iché tö yi isie tö iu ö ilaköl ö iëlpa ö iyë ö imi ö ila'r, e' méat ì blúie Skëköl tso' e' dalërmik, ³⁰ ese ulà a iské dörane taië shute ká i' a, ñies aishkuö ta sene michoë döraë iulà a.

Jesús skà e' biyö ché tö itterawa

(Mateo 20.17-19; Marcos 10.32-34)

³¹ Jesús tö ittökatapa dabom eyök kı bül (12), e'pa kiemi bánet ta ichéitö ie'pa a: “Se' mirka Jerusalén i', eta ee ì kos kitat Skëköl ttekölpa tö yëkuö kı e' wà tköraë, ye' dör S'ditsö Alà, e' ta. ³² Ie'pa tö ye' wömerattsa pè' kë dör judiowak esepa ulà a. E'pa tö ye' wayueraë, cheraë suluë, iwiri tuöarak ye' kı. ³³ Ie'pa tö ye' pperaë, ye' tterawa; erë e' kı ká de mañat eta ye' shkerdakane.

³⁴ Erë ì ché ie' tö ittökatapa a, e' wà blëulewa ie'pa yöki, e' kueki ie'pa kë a iwà ane.

Wëm eköl wöbla kë wawër tso' Jericó e' bua'wéne Jesús tö

(Mateo 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵ Mik Jesús demi tsinet Jericó, eta ee wëm tkër eköl ñala ska' inuköl kak kiök. Ie' wöbla kë wawër.

³⁶ Mik ie' tö ittése tö pè' dami taië ñala kı, eta ie' tö

ichaké tö çì wamblërke? ³⁷ Ie'pa tö iché ie' a tö Jesús Nazaret wak dami ñalā k̄i. ³⁸ E' kuēk̄i ie' tö iché aneule:

—¡A Jesús, s'blú David bak e' aleri, ye' saú er siarè wa!

³⁹ Pë' dami Jesús yöki kewe, e' tö wëm e' uñeke as isiwa'blöwa. Erë ie' tö ik̄i ché aneule:

—¡A David aleri, ye' saú er siarè wa!

⁴⁰ Jesús e' duéser tā itsuk patkëitö. Mik ide, eta Jesús tö ie' a ichaké:

⁴¹ —¿Ì kiane be' k̄i tö ye' tö iwè be' a?

Ie' iüté:

—A këkëpa, ye' k̄i ikiane tö ye' wöbla buarne.

⁴² Jesús tö ie' a iché:

—¡Be' erblé ye' mik, e' wa be' buanene!

⁴³ E' wöshā tā ie' wöbla buanene tā imíā Jesús tā e' tö Skëköl k̄ikekarami taië. Ñies wépa kos tö isué e'pa tö Skëköl k̄ikekarami taië.

19

Jesús ena Zaqueo, e' pakè

¹ Jesús de Jericó, e' shködur eë. ² Eë wëm eköl serke kiè Zaqueo, e' dör inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a, e'pa wökir. Ie' dör inuköl blú taië. ³ Ie' k̄i Jesús kiane suè, erë ie' dör tsirlala isk̄ila, taië pë' tso', e' kuēk̄i ie' kë wö dë'kā Jesús sauk. ⁴ E' kuēk̄i ie' tunemi wé Jesús tkökemi eë tkakā kal ulà a ipanuk suè. ⁵ Mik Jesús dökemitke kal e' dik̄iā, eta iwökékā tā iché Zaqueo a:

—A Zaqueo, be' e' öwa bet. I'ñe ye' mi'ke be' ska' kapökrö.

⁶ Zaqueo e' éwa bet ta Jesús kiéwaitö iu a ttsë'ne buaë. ⁷ Mik pë' ulitane tö isuë, etä ie'pa tö Jesús ché suluë. Ie'pa tö iché ñi a: “ǂIǂok ie' mi'ke pë' sulusi u a?” ⁸ Zaqueo e' duéka ta iché Skëkëpa Jesús a:

—A këkëpa, ye' ttö ttsö. Ì kos tso' ye' wa, e' shaböts meraëyö s'siarëpa a. Ñies yile íyi ekiblëyö, e' ta e' mekeneyö ie' a döka tkëtökicha.

⁹ Jesús tö iché ie' a:

—Be' dör Abraham aleri, erë be' erblé Skëköl mik moki wës Abraham es, e' kueki i'ñe ta be' de Abraham alà chökíe. E' kueki i'ñe be' tsatkëne, ñies wëpa tso' be' u a erblé Skëköl mik e'pa tsatkëne. ¹⁰ Ye' dör S'ditsö Alà, e' dë'bitu, wëpa chë'ulur ì sulu ulà a esepa yulök tsatkè.

Inuköl mène wakanewè, e' tté

¹¹ Jesús dökemitke Jerusalén. Pë' tso' ie' ttö kǂttsök, e'pa tö ibikeitsé tö mik ie' de Jerusalén etä ì blúie Skëköl tso' e' kéwö dewatke da'aie. E' kueki ie' tö ie'pa a ikleé i' es:

¹² “Wëm tso' eköl dör blu' ditséwö, e' mía kamië ká kua'kǂ a iblú kibi ska' as e' tö ie' tkökā blu'ie, wé ie' bitë eë. E' ukuökǂ ta ibitukeane. ¹³ Kam ie' mí, etä ie' tö ie' kanè mésopa kié dabop, e'pa a ie' tö inuköl mé taië ñikkëë eköl eköl a. Ie' tö iché ie'pa a: ‘A' tö inuköl se wakanéú dö mik ye' done etä, isuöie kos a' tö ikǂ klö'wèmi.’ ¹⁴ Erë pë' serke ie' kaska', e'pa éna ie' ar suluë. E' kueki ie'pa welepa patkérakitö blu' kibi ska' ichök: ‘Sa' kë kǂ ie' kiane sa' blúie, e' kueki kë itkarka.’

¹⁵ “Erë blu' kibi tö ie' tkéka blu'ie ta ie' míane wé ibitë eë. Mik ie' dene, etä ie' tö ikanè mésopa dabop, wëpa a ie' tö inuköl me'at, e'pa kiök patké

isuoie tō kos inuköl k_í klö'wérakitö. ¹⁶ Itsá debitu tō iché iblú a: 'A kékēpa, be' inuköl wakanewéyö, e' k_í klö'wéyö dōka dabobtökicha.' ¹⁷ Blu' tō ie' iüté: 'E' dör buaë. Be' dör kanè méso buaë. Ì elkela wakanewébö yësyësë, e' kuek_í ye' tō be' tkekeka ká dabop, e' wökirie.' ¹⁸ Iskà debitu tō iché: 'A kékēpa, be' inuköl wakanewéyö, e' k_í klö'wéyö dōka skētökicha.' ¹⁹ Ñies blu' tō ie' iüté: 'Ye' tō be' tkekeka ká skel, e' wökirie.'

²⁰ "Erë iëköl debitu, e' tō iblú a iché: 'A kékēpa, i' be' inuköl. Ye' tō ipatréwa tsamo a ta ibléyö.

²¹ Be' dör wëm er darërëë ese. Ì kē dör be' icha ese klö'wëkewabö. Ñies be' tō íyi wöshteke wé kē be' wa ikuatkëne ee. Ye' suane be' yök_í, e' kuek_í ye' tō be' inuköl blé.' ²² Eta blu' tō ie' a iché: 'Be' dör kanè méso sulusi ese. Ye' tō be' kichaterattsä be' wák ttè wa. Be' tō iché tō ye' dör wëm er darërëë ese. Be' tō iché tō ì kē dör ye' icha ese klö'wëkewayö, ñies tō ye' tō íyi wöshteke wé kē ye' wa ikuatkëne ee. ²³ E' dör es, e' ta çì kuek_í be' kē wa ye' inuköl blëne inuköl bló wé a as ee ik_í klör? Be' tō iúpa es, e' ma mik ye' dene, eta ye' inuköl ena ik_í klöne e' de ye' ulà a.'

²⁴ Eta blu' tō iché itso'rak ee, e' pa a: 'Inuköl yöttsa ie' ulà a, ta imú wé wa itso' dabop, e' a.' ²⁵ Erë ie'pa tō blu' a iché: 'A kékēpa, erë çì kuek_í be' tō ie' a ik_í meke, ie' wa itso'tke dabop?' ²⁶ Ie' tō ie'pa iüté: 'Ye' tō a' a iché tō wé wa íyi tso', ese a ik_í merdaë. Erë wé kē wa ì ku', ì tso' ese wa elkela, e' yerattsä iyök_í. ²⁷ Wépa kē k_í ye' kiane blu'ie, e' pa dör ye' bolökpa; ie'pa tsúbitu íe ta ittölur ye' wörki.' "

Jesús demi Jerusalén

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Juan 12.12-19)

28 Jesús ttè paké one, etä ie' mirkaia Jerusalén ñalé ki. 29 Mik idökemitke tsinet Betfagé ena Betania atë kabata kiè Olivo kébata e' kuli' a, etä ie' tö ittökatapa bül kié 30 tä ichéitö iarak:

—A' yú kewe, u tso' se' wöshaë e' a, etä ee burro kueraë a' tö etö moule kë ki yi e' tkëuleka ese. E' wötsöo tä itsúbitu ña. 31 Yile tö a' a ichaké: ¿Iie a' tö iwötseeke? e' tä iütö: Skëképa ki ikiane.

32 Ittökatapa míyal tä ikuérakitö wes Jesús tö iché ie'pa a es. 33 Ie'pa tso' burro wötsöök tä burro wakpa debitu tä ichakéitö:

—¿Iie a' tö burro se wötseeke?

34 Ie'pa tö iüté:

—Skëképa Jesús ki ikiane e' kueki.

35 Eta ittökatapa wä burro bitetser Jesús a. Ie'pa tö ipaio kikke méka burro ki, tä Jesús kimerakitö e' tkökka iki. 36 Jesús mirkaia Jerusalén ñalé ki, ee pë' tso' taië, e'pa tö paio kikke shuelor ñala ki kewe Jesús yöki. 37 Ie'pa mirwä Olivo kébata kuli' a wö wa'k. Iklépa tso' taië, e'pa anemi ttsë'ne buaë wa. Skëköl kikékarakitö taië. Ì kë or yi a ese o' Jesús tö taië ie'pa wörki, e' kueki Skëköl kikékarakitö.

38 Ie'pa tö iché:

—Ayëcha buaë s'blú i' datse Skëköl ttö wa! Skëköl tso' ká jai a olo tä' taië as e' tä se' ser bërë. Ie' kikökasö.*

39 Pë' shuä fariseowakpa welepa tso', e'pa tö iché Jesús a:

—Be' klépa uñú.

40 Erë ie' tö ie'pa iüté:

* 19:38 Salmo 118.26

—Ye' tö iché a' a' tö ie'pa siwa'bléwa, e' ta ák tö ye' kikeraka aneule.

⁴¹ Mik ie' de tsinet Jerusalén, eta ie' ikí sué ta ie' ié idalërmik. ⁴² Ie' tö ibikeitsé: ¡A' mú wa ijcher i'ñe tö wes a' sermi bërë Skëköl ta! Erë e' tso' blëule a' yöki, e' kueki a' kë a' isurpa. ⁴³ Kawö sulu döraë a' ki. A' bolökpa döraë, e'pa tö a' ká köierawa shkit as a' kë tköyal. Ie'pa miraë ñippök a' ta. ⁴⁴ Ie'pa tö a' ká ena a' wakpa kos ewerawa. A' u kos olordawa, e' éki kë atpa ñi bata ki. Skëköl de a' tsatkök, e' kéwö de a' ki erë iwatétsa a' tö. E' kueki e' kos tköraë a' ta.

Jesús tö Skëköl wé batse'wé

(Mateo 21.12-17; Marcos 11.15-19; Juan 2.13-22)

⁴⁵ E' ukuöki ta' Jesús de Skëköl wé a, ta ie' tö iyi wataukwakpa trë'wéyalmi, ⁴⁶ ta ichéitö ie'pa a:

—Skëköl tö iyë' iyëkkuö ki: 'Ye' u dö'r tto ye' ta wé', erë a' tö iia'wéka akblo wéie.

⁴⁷ Këkraë Jesús tö s'wöbla'wëke Skëköl wé a. Sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa ñies judiowak wökirpa malepa, e'pa tö iler-itsekerak Jesús ttowaie. ⁴⁸ Erë judiowak malepa ulitane tö ie' ttöke e' kittseke er bua' wa, e' kueki ibolökpa kë ulà dë'wa ittökwa.

20

¿Yi tö kawö mé Jesús a?

(Mateo 21.12-17; Marcos 11.27-33)

¹ Etökicha ta Jesús tso' s'wöbla'uk ena Skëköl ttë buaë e' pakök Skëköl wé a ta eë sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa ena judiowak kueblupa e'pa de. ² Ie'pa tö ichaké ie' a:

—¿Yi ttō wa be' tō íyi ikkē wēke? ¿Yi tō e' kēwō mé be' a?

³⁻⁴ Ie' iūté:

—Ñies ye' tō a' a ilè chakeke: ¿Yi tō Juan patkē' s'wōskuök? ¿Skököl tso' ká jaì a e' ö s'ditsö? Ye' iütö.

⁵ Etā ie'pa ichémi ñì a: “Se' tō ichémi tō Skököl tō Juan patkē', e' tã ie' tō se' iütèmi: ‘¿Ì kuękì a' kē wã ie' ttè klōone?’ ⁶ Ñies pē' ulitane tō iklö'wé tō mokjë Juan dör Skököl tteköl, e' kuękì kē se' a iyënuک tō ipatkē' s'ditsö tō. Se' tō iché es, e' tã ie'pa tō se' ttèwami ák wa.” ⁷ E' kuękì ie'pa tō iüté:

—Kē sa' wã ijcher tō yi tō Juan patkē' s'wōskuök.

⁸ Ie' tō ie'pa a iché:

—Es ñies ye' kē tō a' a ichepa yi tō ye' a kawō mé íyi ikkē wōje.

Uva kanéukwakpa sulusipa, e' tté
(Mateo 21.33-44; Marcos 12.1-11)

⁹ E' ukuökì tã Jesús ttémi pē' tã tã ttè kleítö i' es: “Wëm eköl tō uva kuatké tajë. Ie' tō ipeitéat wēpa wēlepa a as ie'pa tō ipataù ie' a iwörke e' kak wa. E' ukuökì tã ie' mía ká kuá'kì dö ká tajë. ¹⁰ Mik uva wöline tso'tke wë'iàë shtë, etã ie' tō ikanè méso patkémì eköl ie' icha tsuk. Erë kanéukwakpa tō ikanè méso klö'wéwã, ppé siarë, tã ipatkémìne ulà wöchka. ¹¹ Etã iwák tō ikanè méso skà patkémìne eköl. Ñies e' ché ie'pa tō suluë, ppé siarë, tã ipatkémìne ulà wöchka. ¹² Ikanè méso skà patkémìne ie' tō eköl, etã ñies e' shka'wérakitö tajë, tã itrë'wëshkar.

¹³ “Bata ekké tã iwák tō iché: ‘¿Ì wèmi ye' tō? Ye' alà dalër tajë ye' éna, e' patkerami ye' tō. Isalema ie'pa tō ie' dalöièmi.’ ¹⁴ Erë mik kanè mésopa tō

kanè wák alà sué, etá ie'pa tó iché ñì a: 'Ie' wì dör ká i' wak alà, e' a ká i' atdaë. E' kuekì ittöwasö, etá es ká i' atdaë se' ulà a.' ¹⁵ E' kuekì ie'pa tó iklö'wéwa yéttsa bánet tá ittéwarakitö.

“Ye' tó a' a ichakè: ¿Ima a' ibikeitsé? ¿Ì weraë kanè wák tó? ¹⁶ Yö ichè tó ie' miraë tá kanéukwakpa tteratultur, tá uva kané meraneitö pè' kuá'kì a.”

Mik e' ttsé judiopa wökirpa tó, etá ie'pa tó iché:

—E' mú kë wamblër es.

¹⁷ Erë ie' tó ie'pa sué krereë, tá ichéitö:

—¿Wes a' tó ibikeitsèmi tó e' kë tköpa a' tá? Skèköl yèkkuö tó ye' ché i' es:

‘Ák watè'ttsa u yuökwakpa tó,

e' yönene ák bua'buaië.’* ¹⁸ Yi klastkëne ák e' mik ese parolordaë ena yi kì ák e' aneká ese yalitdawa idikìa.

¹⁹ Ie'pa tó isuëwá tó kleè e' wa Jesús tó ie'pa ché. E' kuekì ie'pa éna ie' klö'wákwá ee, erë ie'pa suane pè' yöki.

S'wökirpa patuè, e' tté

(Mateo 22.15-22; Marcos 12.13-17)

²⁰ E' kuekì ie'pa tso' Jesús weblök isuöie tó ì kì ikkatèrmi. Ie'pa tó wëpa wëlepa patké ie' chakök ittö yoktsa, e' wa ikkatè Roma wökirpa a as e'pa tó iklö'ùwa. Wëpa e'pa e' ö tó ie'pa dör pè' buaë yësyësë ese. ²¹ Ie'pa tó ie' a ichaké:

—A s'wöbla'ukwak, sa' wá ijcher tó ì cheke be' tó ena tté wa be' tó s'wöbla'weke, e' dör moki. Be' a sulitane dör ñies ème. Be' tó s'wöbla'weke yësyësë

* **20:17** Salmo 118.22

Skëköl ñalé tté wa. ²² ¿Ima be' tö ibikeitsè? Roma wökir kibi patuèsö ¿e' dör buaë ö kë idör buaë?

²³ Ie' wä ijcher tö ie'pa tso' ie' chakök er sulu wa, e' kueki ie' iüté i' es:

²⁴ —Inuköl tso' a' wä Roma wökir patuoie, e' kkachö ye' a et. ¿Yi diököl ena yi kiè me'rka iki?

Ie'pa tö iüté:

—Roma wökir kibi.

²⁵ Ie' iché ie'pa a:

—E'ma kos Roma wökir kibi icha, ese mú ie' a. Ta kos Skëköl icha, ese mú ie' a. ²⁶ Ì kos ché ie' tö sulitane wörki, e' a ie'pa kë wä ì kune ie' kkatoie. Ie' tö ie'pa iüté es, e' tö ie'pa tkiwéwä. E' kueki ie'pa siwä'blélur iyöki.

¿S' duolur e'pa shkermikane ö au?

(Mateo 22.23-33; Marcos 12.18-27)

²⁷ E' ukuöki ta saduceowakpa welepa debitu Jesús ska'. E' wakpa tö iklö'wé tö s' duowä e' kë shkenukkane. Ie'pa tö ie' a ichaké:

²⁸ —A s'wöbla'ukwak, Moisés tö ttè dalöiëno kitat yëkkuö ki se' a, e' tö ichè i' es: Wëm blënewä kë alà aṭe, e' ta ie' èl kawöta ischö tsukwä as ilà kōka iël blënewä e' a. ²⁹ Etökicha wëpa bak döka kul ñi èlpa. Ikibi alaköl tséwä, erè iblënewä kë alà aṭe.

³⁰ E' ukuöki ta ie' itöki iël tö ischö tséwä, erè ñies e' blënewä kë alà aṭe. ³¹ Es itka iël skà ta ñies imalepa kos e'pa ta. Ie'pa kul blërulune kë alà aṭe yës. ³² Bata ekké ta ñies alaköl e' blënewä. ³³ Wëpa kul e'pa bak alaköl eköl è ta. Mik s' duowä e'pa shkenekane, eta ¿wéne dömi ie' wëm chökíe?

³⁴ Ie' tö ie'pa iüté:

—S'tso'ia ká i' a ta wëpa ena alakölpa ñi tsukewä.

³⁵ Erè aishkuö ta wëpa ki sene michoë mène, esepa

shkerdakane ta ee wēpa ena alakōlpa kē serpawaiā ñita. ³⁶ Ie'pa ser michoë kē duōta'wā wes Skëkōl biyöchökwakpa kē duōta'wā es. Skëkōl tö ie'pa shkeo'kane, e' kueki ie'pa döraë ie' ala'rie. E' kueki ie'pa kē serpawaiā ñita. ³⁷ Ñies Moisés wák tö se' a ikkayë' tö s'duowa e'pa shkerdakane. Kal tsir wōnarke bö'ie e' paka'itö, ee ie' tö iyë' tö Skëkōl dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këkōl.† Es isuésö tö ie'pa tso'ia ttsë'ka Skëkōl a. ³⁸ E' wà kiane chë tö s'tso' ttsë'ka ena s'duowa, e'pa kos tso' ttsë'ka Skëkōl a kekraë. E' kueki ie' kē dör s'duowa e' Këkōl. Ie' dör s'ttsë'ka e' Këkōl.

³⁹ Eta s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa welepa tö iché ie' a:

—A s'wöbla'ukwak, i ché be' tö, e' chébö buaë yësyësë.

⁴⁰ Eta saduceowakpa kē kësik dë'kaia ie' a i skà chakök.

*¿Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' dör yi aleri?
(Mateo 22.41-46; Marcos 12.35-37)*

⁴¹ Jesús tö ie'pa a ichaké:

—¿Wes ie'pa tö ichëmi tö wé pairine'bitu idi' wa s'blúie, e' dör s'blú bak kiè David e' aleri? ⁴² Erë David wák tö ie' yë'at yëkkuö kiè Salmos e' ki. Ie' tö iyë'at i' es:

'Skëkōl tö iché ye' Këkōl a:

Be' e' tköser ye' ulà bua'kka dalöiëno tajë

⁴³ dö mik ye' tö be' bolökpa mérö be' klö dikia eta.†

† **20:37** Skëkōl dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këkōl: E' ché Skëkōl tö ie'pa blërulunebak ká iaiaë e' ukuöki. † **20:43** Salmo 110.1

44 Es se' isué tö wé pairine'bitu idi' wa s'blúie, e' kié David wák tö ie' Kéköl, e' ta ɷwəs ie' dör David aleri?

*Jesús tö s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa kkaté
(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54)*

45 Sulitane tso' Jesús ttöke e' kittsök, etä ie' tö iché ittökatapa a: 46 "A' e' kkö'nú s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa yöki. Ie'pa wöbatsö shkök datsi' batsjë ese mik wé pë' tso' taië ese ska' as pë' tö ie'pa shkë'ù wəs kékëpa dalöiërta' taië es. Ñies se' ñi dapa'wo wé a ena wé ie'pa kawö tkö'wëkerakitö, ese ska' kula' tso' kékëpa dalöiërta' esepa a, ese yuleke ie'pa tö e' tkoie. 47 Ie'pa tö alakölpa schö u yekettsa iulà a ta iwökatekerakitö ittökerak S'yë ta braraë e' wa. Ie'pa weirdaë siarë s'malepa tsata.

21

*Alaköl eköl siarë e' tö inuköl mé Skököl a
(Marcos 12.41-44)*

1 Jesús tso'ia Skököl wé a, etä ie' tso' inuköl blúpa tso' inuköl iök kalkuö tso' iioie mè Skököl a ese a e'pa sauk. 2 Ñies ie' tö alaköl eköl siarëla dör schö e' sué inuköl wöshkila yöule cobre* wa ese böt iökwa. 3 Etä Jesús tö iché:

—Mokj ye' tö a' a ichè tö alaköl wj siarëla dör schö e' tö inuköl iéwa kibiie imalepa kos tsata. 4 Ie'pa ulitane tö inuköl kuö ate ese ié, erë ie' siarë, e' tö ie' wa itso' sënoie e' kos méttsa. E' kueki ye' tö ie' ché es.

* 21:2 cobre: E' dör tabechka ëse kë tuęta' darërë wəs orochka ena inukölchka es.

*Jesús tö iché tö Skëköl wé olordawa
(Mateo 24.1-2; Marcos 13.1-2)*

⁵ Eta Jesús ttökatapa welepa tso' ichök tö Skëköl wé wër buaala, kitkëule tajë ák bua'buwa wa ena íyi bua'buwa kakmeule Skëköl a tajë, ese wa. Jesús tö iché:

⁶ —Ikéwö dōraë eta ì kos sué a' tö i', e' olordawa seraa, iékwö ë kë atpa ñi bata ki.

⁷ Eta ittökatapa tö ichaké:

—A s'wöbla'ukwak, ¿mik e' wamblërmi? ¿Ì wa sö isuëmi tö iwamblërketke?

⁸ Ie' iitë: “Tajë pë' datse e' chök tö ie'pa dör ye'. Icherarakitö: ‘Ye' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e’’. Ñies icherarakitö tö s'erkewa e' kéwö detke. Erë kë a' minuk esepa itöki. Pë' kiterarakitö tajë. E' kueki a' tso' wösh wa as kë yi tö a' kitö'ü.

⁹ Mik a' tö biyö ttsé tö ká wele wakpa ñippöke tajë ká kua'ki wakpa ta, eta e' kë tö a' tkiuk. Ñies mik a' tö ibiyö ttsé tö pë' ñippöke tajë iké wakpa wökirpa ta, eta e' kë tö a' tkiuk. Ese wamblërdaë kam ye' döne e' yöki, erë ká i' erwa e' kam kéwö dōwa.”

¹⁰ Ie' tö ie'pa a' ikí ché ia: “Ká kua'ki kua'ki wakpa ñippōraë ñita. ¹¹ Ñies í tö ká wötí'weraë tajë. Ñies ká kua'ki kua'ki ki bli tö ena duè tö pë' tteraë tajë. Ká jai a' íyi sueraësö tajë suluë iwà kkachoie, e' tö ie'pa tkiweraë tajë.

¹² Kam e' kéwö tkö, e' yöki ie'pa tö a' klö'wera, we'ikeraë siarë. A' miraë ie'pa wa se' ñi dapa'wo wé a' shulë, ñies a' wöterdawa s'wöto wé a. Ie'pa wa a' miraë duéser s'blúpa ena s'wökirpa wörki ye' ttë kueki. ¹³ Erë es ñies a' tö ye' ttë pakeraë ie'pa a. ¹⁴ Eta kë a' tkinuk tö ima a' e' tsatkömi. ¹⁵ Ye' tö ttë eraë a' a' e' tsatkoie buaë, e' kueki kë a' tkinuk e' ki.

A' bolökpa kě a iwöklönuk, ñies ie'pa kě a iyënu_k tö e' dör kachè. ¹⁶ A yě, a' mì, a' èlpa, a' yamipa malepa, a' sini'pa, e'pa welepa tö a' wömerattsä a' bolökpa ulà a. Ie'pa tö a' welepa tterawa. ¹⁷ Sulitane tö a' sueraë suluë ye' ttè kuëki. ¹⁸ Erè kě a' tkinuk, a' kě weirpa kekraë, a' döraë buaë ká jai a aishkuö ta. ¹⁹ A' e' tkéwa darërè dökä bata ekkè, e' ta a' tsatkërdaë.

²⁰ Mik a' isuë tö ká kuä'ki ñippökwakpa iëne taië Jerusalén kköiëule e' pamik shkit ñippök Jerusalén wakpa ta, eta a' éna ianú tö Jerusalén erdawa bet. ²¹⁻²² Mik e' kèwö de, eta wépa serke Judea e'pa tköyalmi kabata a. Skököl tö Jerusalén wakpa we'ikeraë taië siarè. E' kuëki wépa serke Jerusalén, e'pa e' yölor. Ñies wépa tso' kañika, esepa kě kinewane ee. E' kos tköraë wes itso' kitule Skököl yëkkuö ki es. ²³ Kawö suluë döraë ká i' ki, iwakpa we'ikeraë siarè Skököl tö. E' kuëki e' kèwö ska' ta jwëstela ina alakölpa alà kurketke ena alakölpa tsu' muke ilà a esepa ta! ²⁴ Judiowak welepa tterawa tabè wa; welepa tserdami klöulewa ká wa'ñe. Eta pè' kě dör judiowak, esepa tö Jerusalén klö'wërawa wes iwákpa icha es, dö mik Skököl tö ikèwö mé ie'pa a ekkè.

Jesús dörane olo ta' taië

(Mateo 24.29-35; Marcos 13.24-37)

²⁵ “Diwö a, si'wö a ena bëkwö a iyi wërdaë taië suluë iwà kkachoie tö ká i' erkewatke. Ñies ká i' ki dayë blardaë taië ena iyöli busdakä taië, ese yöki ká ulitane wakpa suardaë taië, kě ie'pa a e' onukia wes. ²⁶ Ì sulu tköraë ká i' ki, ese yöki ie'pa suardaë taië, isiwa' ardawarak suane ë wa. Ì kos tso' ká jai

a e' wötirdaë. ²⁷ Eta ye' dör S'ditsö Alà, e' datse mò a diché ta' taië olo ta' taië, e' wërdaë. ²⁸ Mik íyi ikkë sué a' tò, eta bet ta' a' tsatkërkette, e' kueki a' er kuú, a' wö kōka siwa' ki."

²⁹ Ñies ie' tò ie'pa a' ikleé ttè i' wa: "Kal kiè higuera ö kal ulitane, e' bikeitsö. ³⁰ Mik a' isué tò erpa kal kō shlörkette, eta a' wa ijcher tò duas dewatke tsinet. ³¹ Es ñies mik a' tò isué tò íyi ekkë wamblërke, eta a' wa ijchenú tò ì blúie Skëköl tso', e' kèwö dewatke tsinet.

³² "Moki ye' tò a' a' ichè tò íyi ekkë wamblërdaë wépa dör wes a' es esepa kam erwa e' yöki. ³³ Kashuk ena ká i' erdawa, erè ye' ttè michoë e' kè erpawa yës.

³⁴ "¡A' e' kkö'nú! Kë a' e' muktsa ì sulu ulà a. Kë a' e' ttökka blo' wa. Kë a' er mukwa ì tso' ká i' a, e' ë ki. E' qos tò a' er darë'werawa Skëköl ki. A' e' kkö'nú as ye' datskene, e' kèwö kë tò a' klö'ù ³⁵ wes iyiwak klör shö' a es. Kawö e' doraë sulitane serke ká wa'ne e'pa ki, e' kueki a' e' kkö'nú e' yöki. ³⁶ A' senú wösh wa. A' ikiö S'yé a' kekraë as íyi suluë kèwö datse, e' kë dö a' ki. Ñies ikiö ie' a' kekraë as a' e' duöser buaë ye' wörki mik Ye' dör S'ditsö Alà, e' datskene sulitane shulök eta."

³⁷ Ñiwe ta' Jesús tò s'wöbla'weke Skëköl wé a, nañewe ta' ie' miá kabata kiè Olivo e' a. ³⁸ Bla'mi sulitane mi'ke Skëköl wé a Jesús tò s'wöbla'weke e' kittsök.

22

Judas ena judiowak kueblupa tò Jesús aleritsé klö'wèwa

(Mateo 26.1-5,14-16; Marcos 14.1-2,10-11; Juan

11.45-53)

¹ Judiowak Yépa Yërulune Egipto, e' kέwō tkō'wekerakitō, e' dōkewatke tsinet, ese kέwō ska' tā judiowak wōblar pan kē yōule iwōlōwōkā wa ese ñuk. ² Sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk tte dalōiēno wa wakpa suane pē' yōkī, e' kuēkī ie'pa tso' ikέwō yulōk Jesús ttowa.

³ Eta Satanás tkawā Judas er a. Judas e' kiē ñies Iscariote. Ie' dōr Jesús ttōkatapa dabom eyōk kī bōl e' ekōl. ⁴ Ie' mīā ttōk sacerdotepa wōkirpa tā ena Skēkōl wé shkēkipa wōkirpa tā. Wes ie' tō Jesús mēttsami ie'pa ulā a e' chéitō ie'pa a. ⁵ E' tō ie'pa ttsē'wérak buaē tā ikablé ie' a inukōl muk. ⁶ E' dōr buaē ie' a. E' kuēkī ie' tō kawō yulēmi iwōmottsā mik kē yī ku' tajē Jesús tā e' dalewa.

Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kέwō tkō'wé Jesús tō ittōkatapa tā

(Mateo 26.17-29; Marcos 14.12-25; Juan 13.21-30)

⁷ Eta Pan Kē Yōule Iwōlōwōkā Wa e' kέwō tsá de. E' diwō a judiowak tō obeja pupula jcheke Ie'pa Yépa Yërulune Egipto, e' kέwō tkō'wōie. ⁸ Jesús tō Pedro ena Juan kié, tā iché ie'pa a:

—A' yú kawō tkō'wekesō, e' chké kanéuk.

⁹ Ie'pa ie' a ichaké:

—¿Wé be' kī ikiane tō sa' mi' ikaneuk?

¹⁰ Ie' iüté:

—Mik a' de Jerusalén, eta ee wēm kueraē a' tō ekōl, e' wā di' dami skañña a. E' itōkī a' yú dō u wé a ie' demi ee. ¹¹ U e' wák a ichō: 'S'wōbla'ukwak be' chakōk ké: ¿Úshu wé a ie' tō kawō tkō'wekesō e' chké ñēmi ie' ttōkatapa tā?' ¹² Ie' tō a' a úshu

bërie tso' kákke, kaneu₂letke buaë, e' kkacheraë. Eë ichké kaneu₁ se' a.

¹³ Eta ie'pa mía ta iyi ulitane kuérakitö wes ie' tö iché es. Eë chkè kanewérakitö kawö tkö'woie.

¹⁴ Mik ichköketke e' diwö de, eta ie' e' tkéser chkök mesa o'mik ittekölpä tsá e'pa ta. ¹⁵⁻¹⁶ Ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' tö a' a ichè tö kawö i' kë tkö'wepaiayö a' ta dö mik iwà tka mik ì blúie Skököl tso' e' kéwö de eta. E' kueki suluë ye' éna ikéwö bata tkö'wakia a' ta kam ye' ttöwä ie'pa tö e' yöki.

¹⁷ Eta tka' klö'wéitö, ta wéstela chéitö Skököl a, ta ichéitö ie'pa a:

—Íkè, a' itsá yö eköl eköl. ¹⁸ Ye' a' a ichè tö vino kë yepaiayö dö mik ì blúie Skököl tso' e' kéwö de eta.

¹⁹ E' ukuöki ta pan klö'wéitö, ta wéstela chéitö Skököl a ta iblatéitö wà tié ie'pa a ta ichéitö:

—Pan se döer ye' chkà wömeulettsa ttèwä a' skéie e'. A' tö inü kekraë as a' er arne ye' ska'.

²⁰ Es ñies mik ie'pa chké one, eta tka' klö'wéitö ta ichéitö:

—Vino i' döer ye' pé. Ye' tterawä e' pé tërdaë a' tsatkoie. E' wa ttè pa'alì me' Skököl tö, e' wà de. ²¹ Erë yi ye' wömekettsa, e' tkër ye' ta mesa i' o'mik. ²² Ye' döer S'ditsö Alà, e' ta itköraë wes isuletëneatbak es, erë jwéstela ina yi ye' wömekettsa, e' ta!

²³ Eta ie'pa ñi chakémitke: “A' ichè, ¿yi ie' wömekettsa?”

¿Yi döer këkëpa taië Skököl a?

²⁴ Jesús ttökätpa ñi iutéka tö ie'pa wé ëk döer këkëpa taië imalepa tsata. ²⁵ Jesús tö iché ie'pa a: “Pè' kë tö Skököl dalöiè, esepa blúpa e' alöka

ie'pa k_i kekraë, erë ie'pa e' chõ tö ie'pa dör imalepa kimukwakpa buaë. ²⁶ Erë e' kē dör es a' ta. E' skéie yi dör kēkēpa tajē imalepa tsata a' shua, ese kawōta e' ökwa se' ëselaie. Ñies a' wökir kawōta e' ökwa wes kanè méso es. ²⁷ E'ma ¿yi dör kēkēpa tajē? ¿Itkēr chkök mesa o'mik ese ö wé tso' chkè watiök ese? Tõ, itkēr mesa o'mik ese dör kēkēpa tajē. Erë ye' tso' a' shua wes kanè méso tso' chkè watiök es.

²⁸ “Kos ye' weirke e' a a' tso' ye' ta ye' wapie. ²⁹ E' kuëki ye' tö a' tkekeka blu'paie, wes ye' Yé tö ye' tkē'ka blu'ie es. ³⁰ Aishkuö ta ì blúie ye' tso' e' a a' e' tulöraser chkök di'yök buaë ye' ta. Ñies a' e' tulöraser blu' kulé k_i, Israel ditséwōpa dōka dabom eyök k_i böl (12), e'pa wëttsuk.”

Pedro tö icheraë tö ie' kē wa Jesús suule

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Juan 13.36-38)

³¹ Ñies Skēkēpa Jesús tö iché:

—A Simón, a Simón, ¡ye' ttõ ttsõ! Satanás tö a' kēwö kié ma'wè. Ie' tö a' ulitane wöpperaë darërëë wes iyiwö wöppè es. ³² Erë ye' ikiétke Skēköl a' as be' erblö ye' mik e' kē olo'yöbõ. Mik be' erbléne buaë ye' mik, eta ye' ttökatapa malepa kimú as ie'pa e' tkōwa darërëë ye' mik.

³³ Simón tö ie' a' iché:

—A Skēkēpa, ye' e' chétke wötēnukwa be' ta s'woto wé a' dö ttèwa be' ta.

³⁴ Ie' iüté:

—A Pedro, ye' ichè be' a' tö ì'ñe kam dakro ar, e' yök_i be' icheraë mañatökicha tö be' kē wa ye' suule.

Jesús weirketke e' kēwö dōkewatke

³⁵ E' ukuök_i ta Jesús tö ittökatapa a' ichaké:

—Mik ye' tō a' patkē'mi Skëköl ttè pakök inuköl kē ta', chkwō kē ta', klökkuō kē ta', etā çì kianeia a' kī?

Ie'pa tō iūté:

—Kē ì kianeia sa' kī.

³⁶ Ie' tō iché ie'pa a:

—E' skéie, ì ñe ta, ye' tō a' a ichè tō a' wé wa inuköl ta', e' tsúmi; a' wé wa chkwō ta', e' tsúmi; a' wé kē wa tabè ta' e' tsatkoie, etā a' paio wataúttsa ta' e' ské wa tabè taúttsa. ³⁷ Ye' tté kōs tso' kitule Skëköl yëkkuō kī, e' wà tkōraë wēs itso' kitule es, e' tō ichè: 'Ie'pa tō ye' we'iké wēs pē' sulusi we'ikè es.'* Ttè e' wà tkōketke i' ta, e' kuëkī a' tō iú wēs ye' tō a' a ichè es.

³⁸ Ie'pa tō iché ie' a:

—A Skëkēpa, ì tabè tso' böt.

Ie' tō ie'pa iūté:

—Wē' idir, çkē a' ttökia!

Jesús tté S'yě ta Getsemani

(Mateo 26.36-46; Marcos 14.32-42)

³⁹ E' ukuökī ta Jesús mía Olivo kēbata a wēs iwöblar es, etā ittökātapa míyal ie' ta. ⁴⁰ Mik ie'pa demi wé ie'pa mīrō eē, etā ie' iché ie'pa a:

—A' ikiō Skëköl a aš ì sulu tō a' erkiōwēke e' kē e' alōka a' kī.

⁴¹ Ie' mía bānet ie'pa yökī dō kōs ák uyēmīsō ekkē, eē ie' e' tkēsēr kuchē kī ta itté S'yě ta i' es: ⁴² “A yěwō, ì tkōraë ye' ta, e' dör wēs íyi bacha'bachaë yèwasō es. Be' kī ikiane, e'ma be' ye' yöttsa e' ulà a. Erē kē iwar wēs ye' kī ikiane es, iú wēs be' kī ikiane es.”

* **22:37** Isaías 53.12

⁴³ [E' wöshā tā Skëköl biyöchökwak de eköl ie' ska' idiché kí iök. ⁴⁴ Ie' eriane taië, e' shuā ie' ttémitke S'yé tā taninië, tā ipaali wër s'pé es e' yërke taië darke íyök kí.]†

⁴⁵ Mik ie' tté one, etā idene ittökatapa ska' tā ie'pa kuéitö kapödtulur. Ie'pa shtrinewā eriar ë wā, e' kueki ie'pa kapolur. ⁴⁶ Ie' tö ie'pa ā ichaké:

—¿Iök a' kapödtulur? A' e' kökä, a' ikiö Skëköl ā as ì sulu tö a' erkiöweke e' kë e' alöka a' kí.

Jesús klö'wéwā ibolökpa tö

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Juan 18.2-11)

⁴⁷ Jesús tso'ia ttök e' dalewa taië pè' de. Ie' ttökatapa dabom eyök kí bül, e' eköl kië Judas e' debitu ie'pa wëttsë. Ie' dewā Jesús ska' ishke'uk wöalattsë wa. ⁴⁸ Erë Jesús tö ie' ā iché:

—A Judas, ¿wöalattsë wa be' tö ye' dör S'ditsö Alà, e' wömekettsa?

⁴⁹ Mik Jesús ttökatapa tso' ie' tā, e'pa tö isué tö ie' klörkewatke, etā ie'pa tö ie' ā ichaké:

—A Skëköpa, ¿tabè yëttsa sa' tö ie'pa kí?

⁵⁰ Etā ie'pa eköl tö sacerdote kibi, e' kanè méso eköl kuköña ulà bua'kka téttsa. ⁵¹ Jesús tö iché:

—Imúat; wë' idir.

Etā ie' tö kanè méso kukuöña kéwā tā ibua'wéneitö. ⁵² E' ukuökí tā sacerdotepa wökirpa ena Skëköl wé shkëkipa wökirpa ena judiowak kueblupa debitu ie' tsukmi, e'pa ā ie' iché:

—¿Ì kueki a' bite ye' ñalé kí tabè kí kal wölö kí ye' klö'ukwā wës akblökwakpa klö'wéwā es? ⁵³ Këkraë ye' bak a' shuā Skëköl wé ā, erë a' kë wā ye' klöönewā. Erë ì tā a' ā ikéwö de ye' klö'wöwāie.

† 22:44 Ttè ì' kë kü' yëkküö këchke wele kí.

Ñies bë a ikéwö de ì sulu wamblak ie' éna e' wambloie.

Pedro tö iblé tö kë ie' wä Jesús suule

(Mateo 26.57-58,69-75; Marcos 14.53-54,66-72; Juan 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Etä ie'pa tö Jesús klö'wéwä tsémi sacerdote kibi, e' u a. Pedro dami ie' itökí kamië. ⁵⁵ Etä eë pë' welepa tö bö' batsékä upa shushäë baiklè, etä Pedro e' tkéser ie'pa ta. ⁵⁶ Etä alaköl eköl dör kanè méso, e' tö Pedro sué bö' kkö a ta isuéwä krereë ta ichéitö:

—Ñies ie' wí dör Jesús klé.

⁵⁷ Erë Pedro tö iblé. Ie' tö iché:

—A tayë, ye' kë wä wëm e' suule.

⁵⁸ E' ukuökí kukuie ta wëm eköl tö Pedro sué ñies ta ichéitö:

—Be' ñies dör Jesús klépa eköl.

Erë Pedro tö iiüté:

—A wëm, kë ye' dör ie'pa eköl.

⁵⁹ E' ukuökí hora de et ta iskà tö iché:

—Wëm se dör Galilea wak e' kuëkí mokí ie' dör Jesús klé eköl.

⁶⁰ Pedro tö iché:

—A wëm, ì cheke be' ye' a, e' kë jcher ye' wä.

Pedro ttökeia e' wöshä ta dakro ane. ⁶¹ Etä Skëképa Jesús wötrée, ta Pedro suéitö ék. Etä Pedro éna ianewä tö ttè i' yë' Jesús tö ye' a: “I'ñe kam dakro ar, e' yökí be' tö icheraë mañatökicha tö be' kë wä ye' suule.” ⁶² Etä Pedro e' yéttsä kañikā ta iie siarë.

Jesús wayué ie'pa tö

(Mateo 26.67-68; Marcos 14.65)

⁶³ Wēpa ulà a Jesús tso' klöulewā, e'pa tō ie' wayué suluë, ippé taië. ⁶⁴ Ñies ie'pa tō iwöbla pamuëwā datsi'tak wa, etā ie'pa tso' ippök, e' dalewa ie'pa tō ie' a ichakeke:

—Be' dör Skököl tteköl, e'ma sa' a ichökā çyi tō be' ppé?

⁶⁵ Etā ie'pa tō ie' skà cheke suluë ttè ulitane wa kua'kī kua'kī.

*Jesús mítser ie'pa wā judiowak kueblupa wörki
(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Juan 18.19-24)*

⁶⁶ Mik ká ñine, etā judiowak kueblupa ena sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tō Jesús tsémi wé judiowak wökir kibipa ñi dapa'uke ee. Ta ie'pa tō ie' a ichaké:

⁶⁷ —Ichö sa' a çmoki be' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' ö au?

Ie' tō ie'pa iuté:

—Ye' tō ichèmi tō, erë kë a' tō ye' ttö klö'wēpa.

⁶⁸ Ñies ye' tō a' a ilè chakèmi, e' ta a' kë tō ye' iütepa.

⁶⁹ Erë ye' dör S'ditsö Alà, i' ukuökī ta ye' e' tköraser Skököl diché dör íyi ulitane tsatā, e' ulà bua'kka dalöiërta' taië.

⁷⁰ Ie'pa ulitane tō ie' a ichaké:

—Ç'ma be' e' chö tō be' dör Skököl Alà?

Jesús tō ie'pa iuté:

—Tö, wes a' tō iché es idir.

⁷¹ Etā ie'pa iché:

—Ç'lie se' kī ikkatökwakpa kī kiarmiia? Ì ché ie' tō, e' ttsé se' wákpa tō.

23

Jesús mítser Pilato wörki

(Mateo 27.1-2,11-14; Marcos 15.1-5; Juan 18.28-38)

¹ Etä ie'pa ulitane e' kéka ta Jesús tsémirakitö Pilato ska' as ishulöitö. Pilato dör ká e' wökir patkë' Roma wökir kibi tö. ² Ie'pa tö Jesús kkatémi Pilato a ta ichéraitö:

—Sa' wä ijcher tö wëm i' tö taië sa' judiowak mekeka ñippök s'wökirpa ta. Ie' iché tö sa' kë kawöta inuköl patauk Roma wökir kibi a. Ñies ie' iché tö ie' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'. Ie' e' chö tö ie' dör sa' judiowak blú.

³ Pilato tö ichaké ie' a:

—¿Be' dör judiowak blú?

Ie' iüté:

—Tö, wes be' iché, e' ma es idir.

⁴ Etä Pilato tö iché sacerdotepa wökirpa a ena pë' tso' eë, e'pa a ñies:

—Ye' kë wä ì nuí kune wëm i' kî.

⁵ Erë ie'pa tö ikí kcateke aneule ta ichekerakitö:

—Ttè wa ie' tö s'wöbla'weke, e' tö sa' wakpa mekeka ñippök ñita. Ie' tö itsá paka'bitu Galilea, j'ñe ta ide íe Judea.

Pilato tö Jesús patkëmi Herodes ska'

⁶ Mik e' ttsé Pilato tö, etä ichakéitö: ¿wëm i' dör Galilea wak? ⁷ Mik ie' wä ijchenewa tö Jesús dör Galilea wak, etä ie' tö ipatkëmi Herodes ska' as e' tö ishulö, e' dör Galilea wökir e' kuëki. E' kéwö ska' ta ie' tso' Jerusalén. ⁸ Mik ie' tö Jesús sué, etä e' tö ie' ttsé'wé buaë. Bänet ie' éna isuak. Ie' wä itté jchenewa tö, ì kë or yi a ese wekeitö, e' wä paneke

ie' tō suè. ⁹ Ie' tō Jesús chaké taië, erë Jesús kë wā ie' iütëne yës. ¹⁰ Ñies sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tso'ñak ee. Ie'pa tō Jesús kkateke taië ie' a. ¹¹ Ie' ena iñippökwakpa, e'pa tō Jesús sué suluë, ta ie'pa tō datsi' bua'buu, blu' datsi' sù, ese iéka iki iwayuoie. E' ukuökì ta ie' tō ipatkémine Pilato ska'. ¹² Herodes ena Pilato dör ñi bolökpa, erë e' diwö shà ta ie'pa er buanene ñi kì.

Jesús méttṣa ttèwā

(Mateo 27.15-26; Marcos 15.6-15; Juan 18.39–19.16)

¹³ Sacerdotepa wökirpa ena judiowak wökirpa malepa ena judiowak taië, e'pa kiéttṣa Pilato tō e' dapa'uk ek tsiní ãme. ¹⁴ Ie' tō ie'pa a iché:

—A' wā wëm i' de ye' ska' kkatè. A' tō iché tō ie' tō a' wakpa mekekā ñippök sa' ta. Erë ye' tō ie' a' ichaké a' wörki, etā ì kì a' tō ie' kkaté, e' kë nuí kune ye' wā ie' kì yës. ¹⁵ Ñies Herodes kë wā ì nuí kune ie' kì, e' kuëkì ie' tō ipatkébitune ye' ska'. E' kuëkì a' tō isué tō ie' kë wā ì sulu nuí kì ittèwami ese wamblëne. ¹⁶⁻¹⁷ Súyö ippök patkè ttsa'bata daloie wa iwe'ikoie bërëbërë, e' ukuökì ta ye' tō ie' ekemine.*

¹⁸ Erë ie'pa ulitane anemi ñikkëë:

—Jesús ttōwā ta Barrabás òmine sa' a!

¹⁹ Barrabás e' tō iyamipa dapa'ka ñippök ká e' wökirpa ta, ñies ie' wā s'kötulewā. E' kuëkì ie' tso' wötëulewā s'wöto wé a. ²⁰ Pilato éna Jesús akmine,

* **23:16-17** Yëkkuö këchke wele tō kuötkéka. E' tō iché i' es: Pilato wöblar s'wötëulewā e' ökmi eköl mik judiowak tso' Ie'pa Yëpa Yërulune Egipto e' kéwö tkö'uk etā.

e' kuëki ie' tö iska chéne Jesús tsatkoie. ²¹ Erë ie'pa kí arkeka taië:

—¡Iwötöwə krus mik! ¡Iwötöwə krus mik!

²² Pilato tö iska chéne ie'pa a, i' ta ide mañatökicha:

—¿Ì kuëki? ¿Ì sulu wambléitö? Ye' kë wə ì sulu kune ie' wömottsə ttèwə. Súyö ippök patkè ttsa'bata daloie wa iwe'ikoie, e' ukuökì ta ye' tö ie' ekemine.

²³ Erë ie'pa kí arkeka taië shute: “¡Iwötöwə krus mik!” Bata ekkè ta Pilato tö ie'pa ttè iüté. ²⁴ Ie' tö iwé wës ie'pa kí ikiane es. ²⁵ Es wëm tso' wötëulewə ñippè s'wökirpa ta kuëki, ñies s'ttèwə kuëki, e' émine Pilato tö. Etə Jesús ttökwa patkéitö wës judiowak kí ikiane es.

Jesús wötëne krus mik

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Juan 10.17-27)

²⁶ Mik Roma shkëkipa wə Jesús dami, e'pa tö isué tö ie' kë kí krus dè'kaia, etə ie'pa tö wëm eköl kiè Simón e' klö'wéwə ta iké krus ppökka tsëmi Jesús itöki. Wëm e' dör Cirene wak. Ie' tso' bánet, erpa e' de Jerusalén.

²⁷ Taië pè' mirwə Jesús itöki. E'pa shua alakölpa tso' taië iuramirak taië ie' ieitsök. ²⁸⁻²⁹ Jesús wotrëene ie'pa sauk ta ichéitö:

—A Jerusalén alékölpa, kawö sulué doraë a' kí, e' kuëki kë a' iuk ye' ieitsök. E' skéie a' wákpa e' ieitsö, ñies a' ala'r ieitsö. Aishkuö ta iyërdaë: ‘Ayëcha buaë alakölpa kos kë dötə' alàë. Ayëcha buaë alakölpa kos kë alà ta.’ ³⁰⁻³¹ Ye' dör wës kal pa'alì es e' weirke i' es, e' ta ¿ì kë wamblërpa a' dör wës kal sí es, e'pa ta?

E' kueki e' kéwö ska' ta iyërdaë kabata a: 'Be' anúka sa' ki as sa' duöwä wötëulewä íyök a.'†

³² Ñies wëpa böi dör pë' sulusipa e'pa mirwarak iwä Jesús ta wötëwä krus mik. ³³ Mik ie'pa demirak ká kië S'wökirdiche ee, eta ie'pa tö Jesús wöté krus mik. Ñies wëpa böi sulusipa wötérakitö, eköl iulà bua'kka, eköl bakli'kka. ³⁴ [Jesús tö iché: "A yëwö, i wambleke ie'pa tö ye' ta, e' kë ane ie'pa éna, e' kueki e' nuí olo'yö ie'pa ki."]‡

Eta Roma shkëkipa iné ñi ma'woie suë tö wës ie'pa tö Jesús datsi' blatemi ñi a. ³⁵ Pë' iëter Jesús sauk. Dö judiowak wökirpa tso' ie' wayuök suluë, ie'pa tö icheke:

—Moki ie' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie shukit Skëköl tö e' e'ma as iwák e' tsatkö wës o'kapa tsatkéitö es.

³⁶ Ñies Roma shkëkipa tö ie' wayué. Ie'pa de tsinet ie' ska' ta blo' shköshkö watké ie'pa tö ie' a. ³⁷ Ie'pa iché:

—jMoki be' dör judiowak blú, e'ma be' wák e' tsatkó!

³⁸ Kaltak ki itso' kitule tö iché: "I' dör judiowak blú e'", e' batsulewä Jesús tsaka.

³⁹ Eta wëm eköl àr wötëulewä ikrus mik Jesús o'mik, e' tso' ie' chök suluë. Ichéitö ia:

—jMoki be' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e', e'ma be' e' tsatkó, ñies sa' tsatkó!

⁴⁰ Erë iëköl tso' wötëulewä ie' o'mik, e' tö iëköl uñé ta ichéitö:

† 23:30-31 Oseas 10:8 ‡ 23:34 Ttë tso' iwakyöule i' es...e' shüa, e' kë ku' yëkkuö këchke wele ki.

—Be' wömenettsa ttèwə wəs ie' es, erë wësua be' kě suar ta' Skëköl yöki. ⁴¹ Moki se' weirke se' wák kueki, se' nuì kueki. Erë ie' kě wə ì sulu wamblène yës.

⁴² E' ukuöki ta' ie' tö iché Jesús a:

—A Jesús, mik be' detkene s'blúie, eta kě be' éna ye' chökwa.

⁴³ Ie' tö iiüté:

—Moki ye' tö be' a ichè tö i'ñe be' dörawa ká buaala tso' ká jai a e' a ye' ta.

Jesús duowa

(Mateo 27.45-46; Marcos 15.33-41; Juan 19.28-30)

⁴⁴ Mik diwö de bata a, eta ká mía ttsettseë ká wa'ñe, dö tsáli diwö de mañat ekkë. ⁴⁵ Diwö kě dalöbuneia, eta Skëköl wé a ie'pa wə datsi' buririë ese shukuar u blatoie, e' jchënane shushä. ⁴⁶ Eta Jesús tö iché aneule:

—A yéwö, ye' wiköl méat be' ulà a.

E' chéitö ta' isiwa' bata tké.

⁴⁷ Roma ñippökwak eköl dör capitán, mik e' tö isué, eta Skëköl kikékaitö ta' ichéitö:

—Moki, wëm wí sene' yësyësë.

⁴⁸ Pë' daparke taië isaük, mik e'pa tö isué tö wəs Jesús blënewa, eta ie'pa erianeka taië ta' es imíyalnerak iu a. ⁴⁹ Erë wépa wə Jesús suule buaë ena alakölpə manetwə ie' ta' Galilea, e'pa kos iëter ie' kí saük erë kamië.

Jesús nu wötëne

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Juan 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Wëm tso' eköl kiè José, e' dör ká kiè Arimatea e' wak. Arimatea atë Judea. Ie' dör wëm buaë yësyësë. Ñies ì blúie Skëköl tso' e' këwö panuk ie' tso'. Ie' dör judiowak wökirpa e' eköl, erë ie' tö ibikeitsé tö wës imalepa tö Jesús wé e' dör suluë. ⁵² Ie' mía Pilato ska', etä Jesús nu kiéitö. ⁵³ Ie' tö Jesús nu yéttsa krus mik éwa iski tā ipatréwaitö datsi' ukuö bua'buwa saruru ese wa. E' ukuökī tā ie' tö Jesús nu bléwa ákuk bine pa'alī s'nu blóie ese a. ⁵⁴ Ká tuirketke etä eno diwö batseitsekemitke, e' kueki ie' kawöta Jesús nu wötökwā bet.

⁵⁵ Etä alakölpa manetwā Jesús tā Galilea, e'pa mirwañak isaük tö wé Jesús nu mekwā. Ie'pa tö isué tö wës ie' nu blëne ákuk a. ⁵⁶ Mik ie'pa dene u a, etä kiö masmas tso' të s'nu kī, ese kanewérakitö. Ie'pa tö eno diwö batseitsé wës Skëköl ttë dalöiëno tö ichè es.

24

Jesús shkenekane

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Juan 20.1-10)

¹ Erë domingo ká ñirketke, etä alakölpa míane Jesús pö a kiö masmas kanewétke ie'pa tö, e' mí ie'pa wā të Jesús nu kī. ² Mik ie'pa de, etä ie'pa tö isué tö ák bërie bastkër pö kkō a, e' rratune bánet. ³ Erë mik ie'pa dewā ákuk a, etä ie'pa tö isué tö Jesús nu kë ku'. ⁴ Ie'pa tso'ia ibikeitsök tö wëk Jesús nu mí, e' bet tā ie'pa tö isué tö wëpa bōl de iëter ie'pa o'mik, e'pa datsi' wōñarke dalölöë. ⁵ E' tö alakölpa suawéka taië tā iwö éwarak dö iski. Erë wëpa e'pa tö iché ie'pa a:

—¿Jöök a' tö ie' tso' ttsë'ka, e' yuleke s'nupa shua?
 6 Ie' kë ku' íe, ishkenekane. Ì yë'bakitö a' a mik
 ibak Galilea eta, e' anú a' éna. 7 Ie' tö a' a iyë'bak
 tö ie' dör S'ditsö Alà, e' wömerdattsa pë' sulusipa
 ulà a ta iwötërdawa krus mik, e' ki ká de mañat eta
 ishkerdakane. 8 Eta ì yë' Jesús tö, e' anewane ie'pa
 éna.

9-10 Alakölpa dare Jesús pö a, e'pa kiè María Mag-
 dala wak ena Juana ena María dör Santiago mì.
 Ñies alakölpa skà tso'ñak ie'pa ta. Ì sué ie'pa tö pö a,
 e' pakéne Jesús ttekölpa tsá dabom eyök ki eköl (11)
 e'pa a, ñies imalepa a. 11 Erë ì paké alakölpa tö e' kë
 wà ta' ie'pa a, e' kueki ie'pa kë wa iklöone. 12 Erë
 Pedro tunemi pö a isauk. Mik ie' demi ta' ie' tö isué
 ákuk shua, eta datsi' wa Jesús nu parratewa, e' ë
 tkëter. Eta ie' biteane u a, e' tö ibikeitsèro tö ¿wek
 imi?

*Jesús ttökatapa bül tö ie' suéne Emaús ñalé ki
 (Marcos 16.12-13)*

13 E' diwö wa Jesús ttökatapa bül e' yéttsa
 Jerusalén michoé ká kiè Emaús ee. E' ñalé dör
 kamië kilómetro döka dabom eyök ki et (11), e'
 ulatök. 14 Ì tka Jesús ta' Jerusalén, e' kos pakerami
 ie'pa tö ñi a. 15 Ie'pa kapakörami ñita, eta Jesús tö
 ie'pa kué eta ishkémi ie'pa ta. 16 Ie'pa tö isué, erë
 ie'pa kë a ikkayënewa tö yi idir.

17 Jesús tö ie'pa a ichaké:

—¿Ì pakerami a' tö?

Eta ie'pa e' wöklö'wé iëter. Ie'pa eriarke taië e'
 wënewa iwö ki. 18 Ie'pa eköl kiè Cleofás, e' tö Jesús
 iuté:

—Wësua se' kōs dè'rō Jerusalén kawō tkō'uk e' shuā be' ě kē wā ijcher tō ì bak eē chkì bōkli.

¹⁹ Ie' tō ie'pa a ichaké:

—ĭ bak?

Ie'pa iiuté:

—ĭ bak wēm kiè Jesús dōr Nazaret wak e' tã e'. Ie' dōr Skëkōl ttekōl buaë, diché tã' tajë Skëkōl wōa. ĭ kē or yi a ese wé ie' tō tajë sulitane wōrkì. Ñies s'wōbla'wëitō ttè buaë mokì wa. ²⁰⁻²¹ Sa' tō ie' pana' tō isalema Skëkōl tō ie' patkë' se' dōr Israel aleripa e' tsatkōk. Erë sacerdotepa wōkirpa ena s'wōkirpa malepa, e'pa tō ie' wōméttsa ttèwā wötëulewā krus mik. E' kīie tã, ì kōs wamblëne, e' kì ká de mañat etã ĭ panemiã sa' tō? ²² Ñies alakōlpa welepa tso' sa' ska', e'pa tō sa' tkiwéwā. ĭñe bla'mi ie'pa dare Jesús pō a ²³ erë ie' nu kē ku' ee. Ie'pa tō sa' a iché tō Skëkōl biyōchōkwakpa de ie'pa ska', tã ichéitō ie'pa a tō Jesús tso'ne ttsë'ka. ²⁴ E' ukuōkì tã sa' wakpa welepa dare isauk tã ie'pa tō ikué wes alakōlpa tō iché es, erë ie'pa kē wā Jesús sune.

²⁵ Etã Jesús tō iché ie'pa a:

—A' kukōña darerëë. A' kē wōblar bet. ĭ kōs yë'atbak Skëkōl ttekōlpa tō e' kē klōne a' wā bet. ²⁶ Skëkōl yëkkuō tō iché tō wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' kawōtã weinuk es kam ie' dō sulitane wōkirie olo tã' tajë e' yōkì.

²⁷ Etã ie' wák tté tso' kitule Skëkōl yëkkuō kì, e' kōs wà pakémiitō ie'pa a. Kewe ì kit Moisés tō, e' wà pakéitō. E' ukuōkì tã ì kit Skëkōl ttekōlpa kōs e'pa tō, e' wà pakéitō ie'pa bōl a.

28 Mik ie'pa demi wé ie'pa mírö ee, eta iwër tö Jesús kí mi'keia ñala ki, 29 erë ie'pa tö ie' kiemi kröröë kapökrö ie'pa ska'. Ie'pa tö iché ia:

—Ká tuirketke, e' kueki be' e' tsúat sa' ska' kapökrö.

E' kueki ie' dewa ie'pa ta weshke. 30 Mik ie'pa e' tuléwa mesa o'mik chkök, eta ie' tö pan klö'wé ulà a ta wéstela chéitö Skököl a ta iblatéitö méitö ie'pa a. 31 E' wö shà ta ie'pa tö isuéwa tö Jesús idir; erë bet ta ie' kë ku'ia ie'pa ta. 32 Eta ie'pa tö iché ñi a:

—Wëe', mik ie' kapaköratse se' ta ñala wa, Skököl yëkkuö wà pakeratseitö, e' tö se' ttsé'wé buaë ichök.

33 E' wösha ta ie'pa e' yéttsa míyalne Jerusalén. Mik ie'pa demi ee, eta ie'pa tö Jesús ttökatapa tsá döka dabom eyök ki eköl (11) ena imalepa, e'pa kué ee ñita. 34 E' a ie'pa iché:

—Moki Sköképa Jesús shkenekane. Ie' e' kkaché Simón a.

35 Eta wëpa böi tö ì kos tka ie'pa ta ñala wa e' paké imalepa a. Nies wes ie'pa tö Jesús suéwa, mik ie' tö pan blaté eta, e' pakéitörak.

*Jesús e' kkaché ittökatapa a
(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Juan 20.19-23)*

36 Ie'pa tso'ia ipakök, eta Jesús de dur ie'pa shua, e' tö ie'pa shké'wé ttè i' wa:

—As a' kawö tkö buaë.

37 Ie'pa tkirulune tö ibikeitsé tö ie'pa tso' s'wimblu sauk. 38 Erë Jesús tö iché ie'pa a:

—¿Ì kueki a' tkirulune? ¿Ì kueki a' ibikeitsè bötböt? 39 Ye' ulà ki itö saú. Ye' klö ki itö saú. Ye' kö, e' wa a' isueraë tö ye' kë dör wimblu. S'wimblu

kě chká ta', kě dichéwö ta', erë a' isué tö ye' chká ta' ye' dichéwö ta'.

⁴⁰ E' chök ie' tso' ie'pa a, ta ie' tö iulà ena iklö kkaché ie'pa a. ⁴¹ Ie'pa iëteria ttsë'nerak buaë tkirulune taië, e' kueki darërë ie'pa a iklö' tö moki idir. E' kueki Jesús tö ie'pa a ichaké:

—¿Ì tso' a' wa ñë? ⁴² Eta ie'pa tö nima katuule bö' a, e' mé ia. ⁴³ Ta ie' tö ikaté ie'pa wörki. ⁴⁴ Eta ie' tö iché ie'pa a:

—Ì tka ye' ta, e' yë' ye' tö a' a, mik ye' bak a' ta eta. Ye' tö a' a iyë' tö ye' tté kos kit Moisés ena Skököl ttekölpa tö yëkuö ki ñies Salmos yëkuö ki, e' kos kawöta wà tkök.

⁴⁵ Eta ie' tö ie'pa er ñi'wé as ì chë Skököl yëkuö tö, e' wà ar ie'pa éna. ⁴⁶ Ta ichéitö ie'pa a:

—Itso' kitule Skököl yëkuö ki i' es: wé pairine'bitu idi' wa a' blúie e' kawöta ttëwa, mik e' ki ká de mañat eta ishkerdakane. ⁴⁷ Ñies tö iché i' es: Ttë buaë pakardaë ye' ttö wa Jerusalén wakpa a kewe, e' itöki ipakardaë ká ulitane wakpa a. Ttë buaë e' dör tö wépa er mane'wé Skököl a, esepa ki ie' tö ì sulu wamblérakitö e' nuí olo'yeraë. ⁴⁸ Ì kos tka ye' ta, e' sué a' tö, e' pakök a' kawöta sulitane a. ⁴⁹ Ye' yë kablë' Wiköl Batse'r muk a' a, e' patkeraë ye' tö a' a. Ie' datse ká jai a, e' döraë a' ki idiché taië wa, e' panú íe Jerusalén.

Jesús miáne ká jai a
(Marcos 16.19-20)

⁵⁰ E' ukuöki ta Jesús wa ittökatapa mítser tsinet Betania. Eë Jesús ulà kéká ta ie' er buaë ché ie'pa a. ⁵¹ Ie' tso'ia ie'pa a er buaë chök ta ie' butséka míá ká jai a ie'pa wörki. ⁵² Ie'pa tö ie' dalöié taië, e' ukuöki

ta ie'pa míane Jerusalén ttsë'nerak buaë. ⁵³ Kēkraë
ie'pa tso' Skököl kikökkā iwé a.

Tte Pa'ali Me' Skëköl tö Se' a
New Testament and Shorter Old Testament in Bribri
(CS:bzd:Bribri)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bribri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bribri

bzd

Costa Rica

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Shorter Old Testament

in Bribri

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

70b70297-578d-5d61-9b6f-3119201e28ca